

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Ramunė MICKAITIENĖ

**INVESTICIJŲ POVEIKIS REGIONŲ PLĖTRAI: ŠIAULIŲ
REGIONO PAVYZDŽIU**

Magistro darbas

Šiauliai, 2008

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Ramunė MICKAITIENĖ

**INVESTICIJŲ POVEIKIS REGIONŲ PLĖTRAI: ŠIAULIŲ
REGIONO PAVYZDŽIU**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, ekonomika (04S)**

Magistro darbo autorius Ramunė Mickaitienė.....
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas prof. Leonas Simanauskas .....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas doc. dr. Daiva Beržinskienė.....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Ramunė Mickaitienė

Investicijų poveikis regionų plėtrai: Šiaulių regiono pavyzdžiu. Magistro darbas.

Magistriniame darbe atlikta Lietuvos ir užsienio autorių mokslinės literatūros analizė investicijų poveikio regionų socialiniams-ekonominiams skirtumams mažinti bei regionų plėtrai skatinti tematika. Darbe analizuojama Lietuvos regionų ekonominė ir socialinė situacija. Regionų plėtros tempams įvertinti naudoti: bendrojo vidaus produkto (BVP), bendrojo vidaus produkto tenkančio vienam gyventojui (BVP/gyv.), tiesioginių užsienio investicijų (TUI), tiesioginių užsienio investicijų tenkančių vienam gyventojui (TUI/gyv.), materialinių investicijų (MI), materialinių investicijų tenkančių vienam gyventojui (MI/gyv.), nedarbo lygio ir užimtumo rodikliai. Įžvelgiamas investicijų poveikis regioninei situacijai pagerinti bei plėtrai paskatinti. Išsamiau išanalizuojamas investicijų poveikis Šiaulių regionų plėtrai. Koreliacinės regresijos analizės metodu nustatoma investicijų (MI ir TUI) įtaką svarbiausių ekonominių socialinių rodiklių kitimui Šiaulių apskrityje, bei įžvelgiamos geresnės Šiaulių regiono plėtros perspektyvas ateityje. Patvirtinama autoriaus suformuota mokslinio tyrimo hipotezė, kad investicijos atlieka kaip katalizatoriaus vaidmenį, kurio dėka, bei tikslingu nukreipimu, turėtų gerėti svarbiausi ekonominiai socialiniai rodikliai (BVP, nedarbo lygis, užimtumas pagal ekonomikos sektorius) bei sparčiau vystytis regionai.

SUMMARY

Ramunė Mickaitienė

Influence of the investments to the development: by the sample of Siauliai region. Master's work.

In the master's work there is done scientific literature analysis of Lithuanian and foreign authors on the topic of influence of the investments recessing social-economic differences in regions and stimulating the development of the regions. In the present work there is analyzed the economical and social situation in Lithuanian regions. For the estimation of development rates there are used and analyzed gross national product (GNP), gross national product per capita (GNP/c), direct foreign investments (DFI), direct foreign investments per capita (DFI/c), material investments (MI), material investments per capita (MI/c), unemployment rate and employment. There is envisaged the influence of investments improving region situation and promoting the development. There is properly analyzed the influence of investments to the regions of Siauliai. By the method of correlation regression there is established (MI and DFI) influence for the alteration of the main economical and social indicators in Siauliai County; and there are envisaged better Siauliai region development prospects in future. There is confirmed author's scientific research hypothesis, the investments are as the catalyst; through it and on purposive forward, the main economic and social indicators (GNP, unemployment rate, employment by economic sectors) should improve and the development of the regions will be prompt.

TURINYS

ĮVADAS	5
1. INVESTICIJOS IR JŲ POVEIKIS REGIONŲ PLĖTRAI	8
1.1. Investicijos, jų rūšys, įgyvendinimo tikslai bei vaidmuo regionų plėtrai	8
1.2. Regioninė politika, jos tikslai bei vykdoma regioninė politika Lietuvoje tapus ES nare	13
1.2.1. Regioninės plėtros teorijos	18
1.2.2. Regionų politikos strategijos	19
1.2.3. Regionų ekonomikos plėtrotės skatinimo priemonės	21
1.3. Europos Sąjungos regioninės politikos realizavimas	23
1.3.1. ES struktūrinės paramos tikslai	25
1.3.2. Struktūrinių fondų principai	26
1.3.3. ES parama Lietuvai	27
2. LIETUVOS REGIONŲ EKONOMINĖ IR SOCIALINĖ SITUACIJA BEI PAGRINDINIŲ RODIKLIŲ KITIMO TENDENCIJOS	30
2.1. Gyventojų skaičius ir teritorijos plotas apskrityse	30
2.2. Bendrojo vidaus produkto kitimo tendencijos Lietuvoje bei apskrityse	32
2.3. Tiesioginių užsienio investicijų dinamika Lietuvoje bei apskrityse	35
2.4. Materialinių investicijų dinamika Lietuvoje bei apskrityse	40
2.5. Nedarbo lygio kitimo tendencijos Lietuvoje bei apskrityse	46
2.6. Užimtųjų skaičius ir darbo jėgos pasiskirstymas pagal ekonomikos sektorius Lietuvoje bei apskrityse	47
3. INVESTICIJŲ POVEIKIS REGIONŲ PLĖTRAI, ŠIAULIŲ REGIONO PAVYZDŽIU	51
3.1. Investicijų poveikis BVP augimui	53
3.2. Investicijų įtaka nedarbo lygio mažėjimui	56
3.3. Investicijų įtaka užimtųjų skaičiaus kitimui	57
3.4. TUI įtaka darbo jėgos pasiskirstymui pagal ekonomikos sektorius	59
3.4.1. TUI įtaka samdomų darbuotojų skaičiaus kitimui, žemės ūkio sektoriuje	60
3.4.2. TUI įtaka samdomų darbuotojų skaičiaus kitimui, paslaugų sektoriuje	61
3.4.3. TUI įtaka samdomų darbuotojų skaičiaus kitimui, pramonės sektoriuje	62
3.4.4. TUI įtaka samdomų darbuotojų skaičiaus kitimui, statybos sektoriuje	63
3.5. TUI įtaka bendrosios pridėtinės vertės susidarymui pagal ekonomikos sektorius	65
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	69
LITERATŪRA	73
PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ ANALIZĖ	77
PRIEDAI	81

IVADAS

Investicijos atlieka esminį vaidmenį regionų plėtros procese. Investicijų dėka, diegiamos modernesnės technologijos, sukuriamos naujos darbo vietos, keliama darbuotojų kvalifikacija bei formuojami nauji darbo įgūdžiai, diegiamos naujos ir progresyvios vadybos idėjos ir kt. Išvardinti investicijų privalumai lemia šalies ūkio produktyvumą, didėja parduodamų ir suteikiamų paslaugų kokybė ir kiekybė, o kartu auga ekonomika įtakodama regionus plėstis. Investicijų pritraukimas yra svarbus šalies bei regionų ekonominio augimo rodiklis. Investicijos yra viena iš pagrindinių veiksnių lemiančių BVP augimą, įtakojančių užimtųjų skaičiaus augimą bei nedarbo lygio mažėjimą. Efektyvus investicijų panaudojimas suteikia potencialą regionams plėstis. Įvairiuose ūkio šakose ar pramonės sektoriuje investicijos gali prisidėti prie ekonominio augimo ir plėtros, papildyti ir suaktyvinti vietinių įmonių veiklą ir efektyvumą.

Norint suaktyvinti regionų plėtrą, vienas iš pagrindinių instrumentų yra investicijos. Investicijos suprantamos kaip ekonominės veiklos procesas (kuris gali trukti ilgą arba trumpą laikotarpį), kurio pagrindiniai tikslai: ekonominiai, finansiniai, socialiniai, išlyginimo (regionų išlyginimo) ir kt. Investicijos regionų socialiniams ir ekonominiams skirtumams mažinti ir jų plėtrai skatinti, gali būti iš valstybės vidaus lėšų, o kita dalis - iš užsienio lėšų. Regioniniams skirtumams sumažinti, bei suteikti pagreitį regionams plėstis yra vykdoma nacionalinė regioninė politika, kuri glaudžiai siejasi su ES regionine politika. Lietuvoje investavimas vyksta keliomis kryptimis. Vidaus investicijos labiausiai yra nukreiptos į paslaugų bei apdirbamosios gamybos sektorius. Mažiausiai vidaus investicijų yra skirta statybos bei žemės ūkio sektoriams. Paslaugų sektoriuje daugiausia investicijų pritraukia nekilnojamasis turtas bei kita verslo veikla. Didžioji dalis užsienio investicijų yra skiriama apdirbamajai gamybai, o mažiausiai užsienio investicijas pritraukia statybos sektorius. Prie regionų plėtros didele dalimi prisideda ES skiriamos lėšos, kurias galima įvardinti kaip investicijas. 2007-2013 ES struktūrinė paramos didžioji dalis lėšų yra skiriama ekonomikos augimo veiksmų programai bei sanglaudos skatinimo veiksmų programai. Taip pat nemaža investicijų dalis yra skiriama žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programai. Ekonomikos augimo veiksmų programos pagrindinis tikslas yra – didinti aukštos pridėtinės vertės verslo lyginamąją dalį Lietuvos ūkyje, sudaryti palankią aplinką smulkiąjam ir vidutiniam verslui bei inovacijoms ir efektyvinti ekonominę infrastruktūrą. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos pagrindinis tikslas - geriau išnaudoti vietos potencialą, teikti kokybiškas ir prieinamas viešąsias paslaugas, išsaugoti ir gerinti aplinkos kokybę. O Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos pagrindinis tikslas - pritraukti ir išlaikyti žmones darbo rinkoje, skatinti aktyvesnį mokymąsi visą gyvenimą, plėtoti aukščiausios kvalifikacijos darbo jėgą ir tobulinti viešąjį administravimą.

Tyrimo problema: Šalies regionams investicijos turi gyvybiškai svarbią reikšmę, kadangi jos apibrėžia regiono plėtros potencialą. Investicijų dėka yra sukuriamos naujos darbo vietos,

įtakodamos užimtųjų skaičiaus augimą, nedarbo lygio mažėjimą, ir prisidedančios prie didesnio BVP augimo. Investicijos kuria pagrindus geresniam žmonių gyvenimui ateityje.

Pastaruoju metu Lietuvoje pastebima investicijų didėjimo tendencija. Didesnis investicijų srautas ateina ne tik iš vidaus investuotojų, bet ir iš užsienio investuotojų. Didele dalimi prie regionų plėtros prisideda ES parama, skirdama lėšas, kurias galima įvardinti kaip investicijas. Pasak R. Cirulytės (2004), dauguma mokslininkų susidomėjo įvairiais investiciniais aspektais, būtent dėl sparčiai augančių investicijų srautų. Autorė teigia, jog tarptautinių tyrimų, nagrinėjančių investicijų priežastis, skatinančius veiksnius, poveikį šalies (regiono) ar konkrečios ūkio šakos vystymuisi, skaičius Mokslinės informacijos instituto (ISI) Socialinių mokslų citavimo rodyklėje (Social Science Citation Index) išaugo beveik nuo 13 iki 44. Apie vykdomą regioninę politiką įvairiose šalyse ir Lietuvoje, bei investicijų tematika nagrinėja nemažai užsienio ir lietuvių autorių: H. Armstrong, J. Taylor, U. Hilpert, J. S. Jauhiainen, A. П. Градов, Б. И. Кузин, М. Д. Медников, Л. Л. Игонина, Н.В. Игошин, ir kt. Pastarąja tematika, nemažai straipsnių yra parašyta įvairių Lietuvos universitetų atstovų: D. Paliukėnienė, D. Štreimikienė, G. Mačys, S. Stungurienė, R. Dapkus, R. Bagdzevičienė, R. Ginevičius, M. Tvaronavičienė, V. Tvaronavičius, V. Damašienė, A. Rimkevičienė, E. Bivainis, R. Tījūnaitienė ir kt. Prisidedant prie besidominčiųjų investiciniais klausimais bei vykdoma regionine politika, siekiama iširti investicijų poveikį regionų plėtrai.

Tyrimo aktualumas: Regionų vystymuisi bei regioninei nelygybei sumažinti yra naudojamos įvairių formų investicijomis, taip pat ir materialinėmis. Efektyvus materialinių investicijų panaudojimas nulemia ne tik regionų socialinių ir ekonominių rodiklių skirtumo mažinimą, bet įtakoja ir regionus plėstis. Šiai problemai spręsti investicijos ateina iš įvairių šaltinių (vidaus ir užsienio). Ypač aktualu regionų plėtrai yra investicijų pasiskirstymas pagal ekonomikos veiklos sferas. Šis pasiskirstymas tarsi nurodo regiono plėtros kryptį (vystosi į gamybą ar pan.), bei nurodo kokiai ekonominei veiklos sferai reikia skirti daugiau investicijų, norint pagerinti pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių apimtį, bei siekiant regionų plėtros.

Daugelis lietuvių ir užsienio autorių nurodo investicijų teikiamą naudą šalies vystymuisi bei regionų plėtrai: auga BVP, užimtumas, mažėja nedarbo lygis ir t.t. Tačiau kokį poveikį investicijos daro regionų plėtrai, geriausiai atskleidžia koreliacijos tarp šių veiksnių nustatymas, t.y. nustatymas ryšių tarp investicijų ir rodiklių, atskleidžiančių regiono socialinę ekonominę situaciją.

Tyrimo objektas: investicijos ir regioninė plėtra.

Tyrimo dalykas: investicijų poveikis regionų socialinei-ekonominei plėtrai.

Tyrimo tikslas: įvertinti investicijų poveikį BVP augimui, darbo ištekliams, efektyviam panaudojimui, bei numatyti perspektyvesnes Šiaulių regiono plėtros tendencijas.

Darbe suformuoti uždaviniai:

1. Iširti investicijas bei jų rūšis, įtakančias regionų socialinį-ekonominį augimą.

2. Išnagrinėti regioninės politikos ir investicijų sąsajas.
3. Išnagrinėti ES paramos, skiriamos regioninei nelygybei sumažinti ir jų plėtrai skatinti, ypatumus.
4. Atlikti regionų pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių kitimo tendencijos analizę.
5. Įvertinti investicijų įtaką svarbiausių ekonominių socialinių rodiklių kitimui Šiaulių apskrityje.
6. Įvertinti Šiaulių regiono plėtros perspektyvas.

Tyrimo hipotezė:

- investicijos atlieka katalizatoriaus vaidmenį, kurio dėka, bei tikslingu nukreipimu, turėtų gerėti svarbiausi ekonominiai socialiniai rodikliai (BVP, nedarbo lygis, užimtumas, pagal ekonomikos sektorius) bei sparčiau vystytis regionai.

Tyrimo metodika: mokslinės literatūros, patyrimo ir realių situacijų analizė, faktinių duomenų lyginamoji analizė, dinamikos rodiklių apskaičiavimas, koreliacijos regresijos analizė.

Darbo struktūra. Pirmoje dalyje remiantis Lietuvos ir užsienio autorių teorijomis ištiriamos investicijos, jų rūšys, įgyvendinimo tikslai bei vaidmuo regionų plėtrai. Išnagrinėjama regioninės politikos ir investicijų sąsaja. Apžvelgiamos regionų plėtros teorijos, strategijos bei regionų plėtros skatinimo priemonės užsienio šalyse ir Lietuvoje. Taip pat išnagrinėjami ES paramos, skiriamos regioninei nelygybei sumažinti ir jų plėtrai skatinti, ypatumai. Apžvelgiami ES struktūrinės paramos tikslai, struktūrinių fondų principai bei ES parama Lietuvai. Remiantis teorinėje dalyje ištirtomis investicijomis, bei Lietuvos statistikos departamento duomenimis, įvertinamas investicijų poveikis regionų plėtrai.

Antroje dalyje atlikta regionų pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių kitimo tendencijos analizė. Įvertinama bendra Lietuvos apskričių plėtros tendencijos bei investicijų įtaka atskirų apskričių plėtrai.

Trečioje dalyje, koreliacinės regresijos analizės metodu nustatyta investicijų (MI ir TUI) įtaką svarbiausių ekonominių socialinių rodiklių kitimui Šiaulių apskrityje, bei įvertina geresnė Šiaulių regiono plėtros perspektyva ateityje.

Darbo sudaro įvadas, konceptualioji dalis, analitinė - tiriamoji dalis, išvados ir rekomendacijos, literatūros sąrašas bei priedai. Magistro darbo apimtis – 80 puslapių, darbe yra 17 lentelių ir 37 paveiksai.

1. INVESTICIJOS IR JŲ POVEIKIS REGIONŲ PLĖTRAI

1.1. Investicijos, jų rūšys, įgyvendinimo tikslai bei vaidmuo regionų plėtrai

Mokslinėje literatūroje naudojama nemažai sąvokos „investicijos“ apibrėžimų. Remiantis tarptautinių žodžių žodynu, žodis „investicijos“ yra kilęs iš lotynų kalbos (lot. *investio* – aprengiu), atėjęs per anglų kalbą (*ang. Investments*) ir reiškia ilgalaikius kapitalo įdėjimus į ūkio šakas arba vertybiniams popieriams pirkti, siekiant pelno¹. Daugelis investicijų sąvokų yra naudojamos nepakankamai tiksliai ir akcentuoja tik tam tikras investavimo proceso dalis (žiūrėti 1 lentelėje).

1 lentelė

Investicijų sąvokos formulavimas

Autorius	Metai	Sąvokos formulavimas
P. Wonnacott, R. Wonnacott	1994	Investicijos tai kapitalo gamybos ir kaupimo procesas.
Ch. Pass, Br. Lowes, L. Davies	1997	Investicijos - tai kapitaliniai įdėjimai perkant materialųjį kapitalą: gamyklą, mašinas ar įrenginius (pagrindinis kapitalas) ar obligacijas (apyvartinis kapitalas, t.y. materialieji arba tikrieji įdėjiniai).
Lietuvos Respublikos investicijų įstatyme	1999	Investicijos apibrėžiamos kaip piniginės lėšos ir įstatymais bei kitais teisės aktais nustatyta tvarka įvertintas materialusis, nematerialusis ir finansinis turtas, kuris investuotojams siekiant iš investavimo objekto gauti pelno (pajamų), socialinį rezultatą (švietimo, kultūros, mokslo, sveikatos ir socialinės apsaugos bei kitose panašiose srityse) arba užtikrinti valstybės funkcijų įgyvendinimą.
К. Янковский, И. Мухарь	2001	Investicijos apibūdinamos kaip finansinių išteklių panaudojimas, ilgalaikio kapitalo įdėjimo pavidalu.
Л. Л. Игони́на	2002	Investicijos – tai instrumentas į kurį galima įdėti pinigus, tikintis išsaugoti arba padidinti jų vertę ir (arba) tikintis pelningumo padidėjimo.
S. Liučvaitis	2002	Investicijos yra ilgalaikiai lėšų (materialinių ir intelektualinių vertybių) į gamybinę ar kitą veiklą, siekiant organizuoti produkcijos gamybą, darbus, paslaugas ir pelno gavimą, arba kitų galutinių rezultatų (gamtos apsauga, pragyvenimo lygio kėlimas ir pan.) įdėjimai.
V. Snieška ir kt.	2003	Investicijas apibūdina kaip firmų išlaidas įmonėms statyti, įrenginiams pirkti, gatavų prekių atsargoms papildyti; tai nupirkti kapitaliniai ištekliai prekėms ir paslaugoms kurti.
S. Valentinavičius	2005	Investicijos reiškia bet kurios rūšies turtą, investuotą vieno iš investuotojų tam tikroje teritorijoje su sąlyga, kad investicija atliekama pagal tos teritorijos įstatymus
D. W. Pearce	2006	Investicijos yra išlaidų srautas, skirtas prekių, kurios nėra tiesiogiai suvartojamos, gamybos projektams.

Šaltinis: sudaryta autorės.

Lietuvos pedagogikos universiteto mokslininkai investicijos sąvoką supranta siauresne prasme ir ją apibrėžia: investicijos – ūkinė veikla, kurios metu ištekliai naudojami kuriant naują realų kapitalą. Vakarų Europos ir Amerikos mokslinėje literatūroje investicijos suprantamos kaip įvairių

¹ Vaitkevičienė V. (1999). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: ŽODYNAS, p. 532.

formų kapitalo įdėjimai siekiant juos padidinti ateityje (Л. Л. Игонина, 2002). Pasak autoriaus, investicijos vakarų ekonomikos literatūroje nagrinėjamos kaip dviejų aspektų visuma:

- resursai (kapitalinė vertė);
- indėliai (išlaidos).

Aiškiausiai šis požiūris pristatomas Dž. M. Keinso darbuose, kurio nuomone, investicijos – tai dalis pelno už tam tikrą laikotarpį, kuris nebuvo panaudotas vartojimui, einamasis kapitalinio turto vertės padidėjimas, kaip tam tikro laikotarpio gamybinės veiklos rezultatas. Šis apibūdinimas, kuris nėra išsamus, skiria pakankamai tikslų dviejų investicijų pusių skirstymą: resursai (akumuliuoti siekiant kaupti pelną) ir indėliai (resursų naudojimas), užtikrinantys kapitalinio turto didėjimą.

Apibendrinant galima teigti, kad investicijos suprantamos kaip ekonominės veiklos procesas (kuris gali trukti ilgą arba trumpą laikotarpį), kurio pagrindiniai tikslai: ekonominiai (kapitalo augimas), finansiniai (pelno padidėjimas), socialiniai (pragyvenimo lygio kėlimas, užimtumas ir t.t.) ir kt. O „investicijos“, „kapitalo įdėjimai“, „piniginės lėšos“, „firmų išlaidos“ šiuo atveju yra suprantami kaip sinonimai. Pasak autorių (iš 1 lentelės) investicijos gali būti įdedamos į ūkio šakas, į materialųjį kapitalą, į gamybinę ar kitą veiklą.

Siekiant efektyviau planuoti ir analizuoti investicinius procesus, investicijos gali būti klasifikuojamos pagal įvairius požymius. Šis suskirstymas taip pat leidžia lengviau suprasti investicijų esmę. Mokslinėje literatūroje bei praktikoje dažniausiai investicijos klasifikuojamos (Л. Л. Игонина (2002), А. М. Ковалева ir kt. (2001), R. Strazdas ir kt. (2003), K. L. Valančius (2005)):

- investicijos pagal investavimo objektus (finansinės, realios (kapitalo), nematerialios);
- investicijos pagal investavimo laikotarpį (trumpalaikės, vidutinio laikotarpio ir ilgalaikės investicijos);
- investicijos pagal investuotojo įtaką ūkio subjektui (tiesioginės, netiesioginės (portfelinės) investicijos);
- investicijos pagal investuotojo nuolatinę buveinę (vidaus investicijos, užsienio investicijos);
- investicijos pagal investuotojo statusą (valstybinės investicijos, privačios investicijos, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų investicijos)

Mokslinėje literatūroje galima sutikti ir kitokių investicijų klasifikavimą. Pavyzdžiui, rusų mokslininkas Л. Л. Игонина (2002) investicijas dar klasifikuoja:

- pagal riziką (agresyvios investicijos, vidutinės (taikios) investicijos, konservatyvios investicijos),
- pagal regioną (investicijos šalies viduje, investicijos už šalies ribų);
- pagal investavimo sferą (gamybinės investicijos, negamybinės investicijos).

Pasak R. Ginevičiaus ir D. Mikelio (2002) ekonomikoje galima sutikti ir tokią investicijų rūšį kaip regioninės investicijos. Taip pat šiuo metu būtų galima išskirti dar vieną investicijų rūšį -

negražintinos investicijos (ES struktūriniai fondai, įvairios tikslinės subsidijos ir dotacijos). Norint išsiaiškinti ar ES struktūrinės paramos lėšos yra investicijos, reikėtų palyginti struktūrinę paramą su įprastomis investicijomis. Investicijoms būdingas investavimo objektas, subjektas, iškelti bendrieji investavimo tikslai, bei apibrėžtos investavimo sritys. Šias charakteristikas bandysime pritaikyti ES struktūrinės paramos lėšoms (žiūrėti 2 lentelėje).

2 lentelė

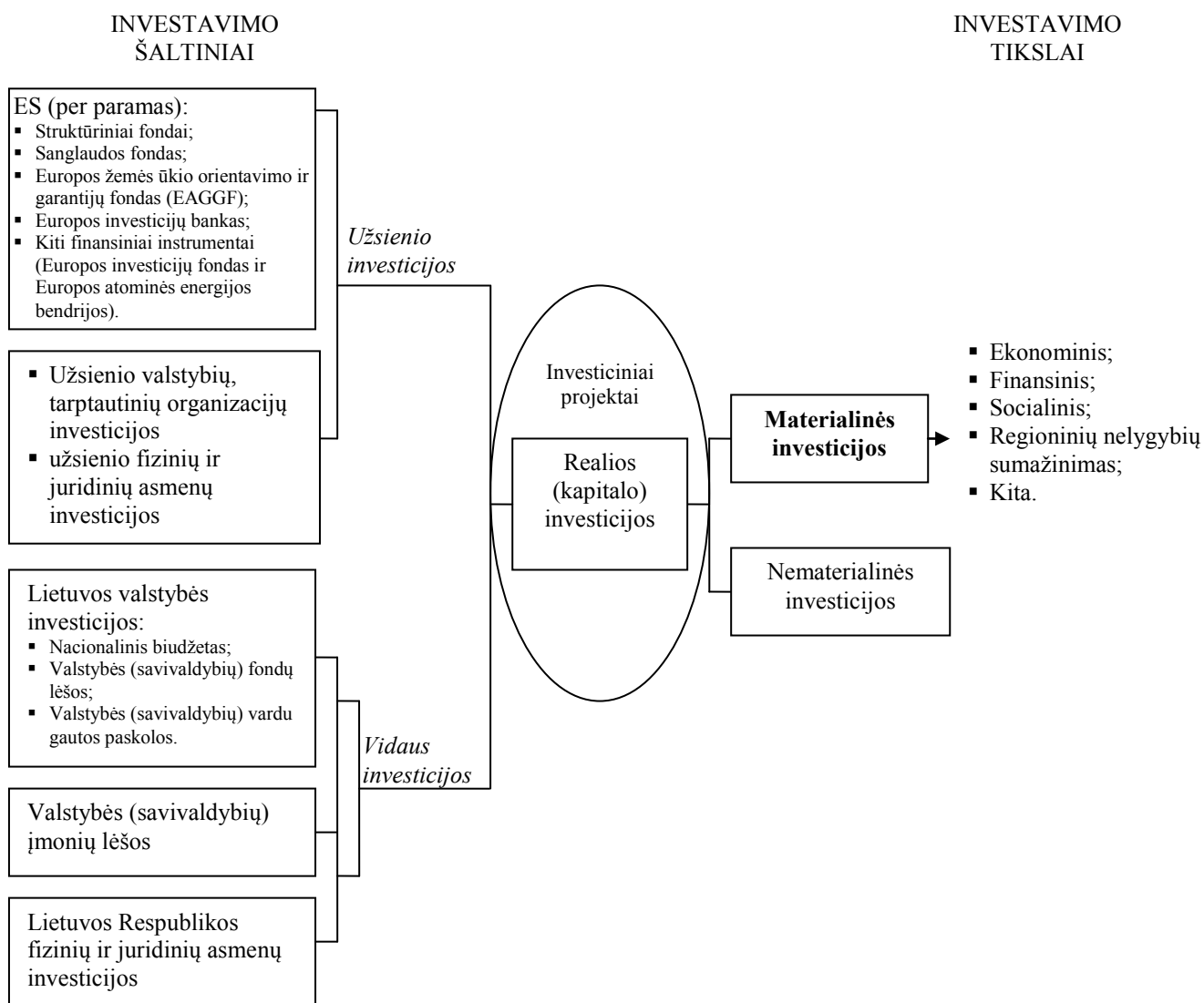
ES struktūrinės paramos ir investicijų palyginimas

Investicijos	Charakteristikos			
	Investavimo subjektas	Investavimo objektas	Investavimo bendrieji tikslai	Investavimo sritys
ES struktūriniai fondai	Valstybė, ūkio subjektai, fiziniai asmenys ir k.t.	Piniginė subsidija, paskola, palūkanų subsidija, garantija, įnašas į bendrą kapitalą	Padėti sumažinti netolygumus ir sudaryti sąlygas ilgalaikiai regionų plėtrai užtikrinti.	Tam tikri verslo sektoriai, žemės ūkis, aplinkosauga, švietimas ir k.t
„Įprastos“ investicijos	Valstybė, ūkio subjektai, fiziniai asmenys ir k.t.	Ūkio subjekto nuosavas kapitalas, visų rūšių vertybiniai popieriai, ilgalaikis materialusis turtas ir ilgalaikis nematerialusis turtas.	Ekonominiai, finansiniai, socialiniai ir k.t.	Bet kuri ūkinė - komercinė veikla

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Lietuvos Respublikos investicijų įstatymu (1999); Tatham, A. (1999). *Europos Sąjungos teisė*. Vilnius: EUGRIMAS., Vitkus, G. (2002). *Europos Sąjungos enciklopedinis žinynas*. Vilnius: EUGRIMAS., Barnard, C. (2006). *Europos Sąjungos Materialinė teisė*. Vilnius: EUGRIMAS.

Kad ES struktūrinės paramos lėšos yra investicijos įrodo ES struktūrinės paramos ir „įprastų“ investicijų sulyginimas. Kaip matyti iš pateiktos 2 lentelės, ES struktūrinių fondų esmė pilnai atitinka investicijų sąvoką. Kaip ir „įprastoms“ investicijoms taip ir ES struktūriniams fondams dominuoja investavimo subjektas (Valstybė, ūkio subjektai, fiziniai asmenys ir k.t.), investavimo objektas bei tikslai (tai piniginės lėšos, investuojamos į socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtrą). Tiek iš vienu, tiek iš kitų investicijų yra laukiamas rezultatas (ilgalaikė regionų plėtra, naujų darbo vietų kūrimas, produktyvumo didėjimas ir t.t.). Tiek vienoms, tiek kitoms investicijoms apibrėžtos investavimo sritys. Remiantis Lietuvos Respublikos investicijų įstatymo (1999) aštuntuoju straipsniu, užsienio investicijos neleidžiamos į valstybės saugumo ir gynybos užtikrinimo veiklą (išskyrus investicijas iš Lietuvos pasirinktos europinės ir transatlantinės integracijos kriterijus atitinkančių ūkio subjektų, jei tam pritaria Valstybės gynimo taryba). O struktūriniai fondai nefinansuoja tokius sektorius, kaip valstybės valdymas (išskyrus ES struktūrinių fondų finansuojamų programų valdymą), teisėsauga ir teisėtvara, krašto apsauga, būstas, komunalinės paslaugos ir pasyvi socialinė apsauga.

Apibendrinant investicijų įvairovę, galima teigti, kad prie investicijų pagrindinių tikslų: ekonominių, finansinių, socialinių, prisideda ir dar vienas labai svarbus tikslas – regioninės nelygybės sumažinimas bei ilgalaikė regionų plėtra (žiūrėti 1 paveiksle).

1 pav. Investicijos, investavimo šaltiniai bei tikslai

Šaltinis: sudaryta autorės, gemiantis Ковалева А. М., Лапуста М. Г., Скамай Л. Г. (2001). *Финансы фирмы*. Москва. Инфра-М, p. 240-242.

Иголина, Л. Л. (2002). *Инвестиции*. Москва: Юристъ, p. 33-34.

Игошин, Н.В. (2000). *Инвестиции. Организация управления и финансирование*. Москва: Юнити, p. 108-109.

Ginevičius, R., Mikelis, D. (2002). Lietuvos regionų ekonominės ir socialinės plėtros investicijų efektyvumas. *Verslas: teorija ir praktika*, II tomas, Nr. 2, p. 89-91.

Strazdas, R., Jakubavičius, A., Gečas, K. (2003). *INOVACIJOS. Finansavimas, rizikos kapitalas*. Vilnius: Lietuvos inovacijų centras, p. 18-20.

Valančius, K. L. (2005). *Investicijų teisė*. Vilnius: EUGRIMAS, p. 16-20.

Remiantis 1 paveikslu, matyti, jog dalis investicijų yra iš valstybės vidaus lėšų, o kita dalis iš užsienio lėšų. Pagrindinis realių investicijų finansinio valdymo instrumentai yra investiciniai projektai. Šiandieninėje ekonomikos literatūroje bei praktikoje projektas suprantamas kaip tikslingas technologinės ar ekonominės – socialinės sistemos pakeitimas, pereinant nuo vienos sistemos būsenos prie kitos. LR investicijų įstatyme (1999) numatyta, kad investicijų projektas - dokumentas, finansiškai (ekonomiškai), techniškai ir socialiai pagrindžiantis investavimo tikslus, įvertinantis investicijų grąžą (komercinis projektas) bei kitus efektyvumo rodiklius, nurodantis projekto įgyvendinimui reikalingas lėšas bei finansavimo šaltinius ir terminus.

Kad įmonės galėtų tikslinga kryptimi investuoti (pvz., įrenginiams įsigyti, pastatams renovuoti, darbuotojų kvalifikacijai kelti ir pan.), dalį lėšų šiam investavimui skiria iš nuosavo kapitalo, o neretai skolinasi iš bankų, imdami paskolas. Lietuvai 2004 metų gegužės 1 dieną tapus Europos Sąjungos nare, didelis investicijų srautas atkeliauja iš ES spec. programų, regioninei nelygybei sumažinti ir jų plėtrai skatinti. Iš nacionalinio biudžeto investicijos skiriamos biudžetinių įstaigų renovavimui, įvairių sektorių plėtrai (pvz., medicinos įstaigų įrangos atnaujinimui ir pan.), nacionalinės reikšmės objektų kūrimui (pvz., naujos atominės elektrinės statyba, Klaipėdos žuvų turgus, nacionalinio stadiono statyba Vilniuje ir t.t.) ir pan. Tokių stambių projektų įgyvendinimui ne apsieinama ir be ES paramos. Remiantis finansų ministerijos pateikta informacija, Telšių, Tauragės, Alytaus apskritims projektams įgyvendinti išleista iki 300 mln. Lt. Klaipėdos, Marijampolės ir Utenos apskritims – nuo 300 mln. Lt. iki 400 mln. Lt., o daugiau kai 400 mln. Lt. projektams įgyvendinti yra išleista Šiaulių, Panevėžio, Kauno ir Vilniaus apskrityse.

D. Bendikienė, L. Juozaitienė (2004) teigia, jog investicijos regionų plėtrai turi didelę reikšmę - investicijos, būdamos dideliu ir labai dinamišku išlaidų komponentu, turi įtaką visuminei paklausai, nuo kurios priklauso užimtumo didėjimas arba mažėjimas. Teigiamas požiūris į TUI (tiesioginių užsienio investicijų) poveikį šalies vystymuisi dažniausiai remiasi J. H. Dunningo (1993) teorija. Autorius teigia, kad TUI kaip ūkio plėtros veiksnys augančiu produktyvumu gali paspartinti pramonės vystymąsi. Pavyzdžiui, išteklių kiekio didinimas ir jų kokybės gerinimas dėl mokslo ir technikos naujovių diegimo padidina gamybinį visuomenės pajėgumą, kas lemia šalies ūkio produktyvumą, didėja parduodamų ir suteikiamų paslaugų kokybė ir kiekybė, o kartu auga ekonomika. Tai atspindi bendrasis vidaus produktas. Pasak J. Nudelk (1984), tiesioginės užsienio investicijos yra pagrindinis veiksnys, lemiantis BVP vienam gyventojui didėjimą regione. Kita TUI teigiamos įtakos teorija aiškina, kad vietinės ekonomikos uždirbtas pelnas priklauso nuo pagrindinių užsienio kapitalo įplaukų didžio, išlaidų elastingumo ir sukauptos patirties bei žinių nutekėjimo masto. Toks žinių nutekėjimas iš pažangios užsienio kompanijos keliais būdais nusako produktyvumo augimą (V. Nakrošis, 2003). Pirmiausia, vietinė firma gali padidinti savo produktyvumą kopijuodama kai kurias technologijas. Antra, ji gali efektyviau naudoti jau egzistuojančias technologijas arba dėl išaugusios konkurencijos rinkoje ieškoti naujų technologijų. Trečia, užsienio investuotojas gali apmokyti vietinius darbininkus, kurie vėliau įsidarbina vietinėse firmose. Tačiau reikia pažymėti, kad TUI turi ir neigiamų bruožų. M. Tvaronavičienės ir K. Kalašinskaitės (2003) nuomone, užuot sumažinus atotrūkį tarp investicijų ir užsienio mainų, TUI gali iš rinkos išstumti vietinius gamintojus bei pakeisti juos užsienio tiekėjais ar gamintojai. A. Glass ir K. Sagi (1999) pabrėžia, kad užsienio kapitalo įmonės gali reinvestuoti į tas pačias arba susijusias pramonės šakas, taip išplėsdamos savo rinkos dalį. R. Liukaičio (2001) nuomone, tiesioginės užsienio investicijos reikalingos ir neišvengiamos, bet negali būti vertinamos tik kaip

visuotinis gėris, kuriantis darbo vietas, atveriantis kelius modernioms technologijoms, efektyviai vadybai, eksporto plėtrai ir kitiems teigiamiems pokyčiams. Iki šiol daugiausia TUI buvo nukreipta valstybinėms įmonėms monopoliniuose arba turinčiuose užtikrintas rinkas sektoriuose privatizuoti, o ne į vadinamuosius „tuščio lauko“ projektus ar stiprią, negailestingą konkurenciją patiriančias veiklas. Autorius teigia, kad daugiau TUI turėtų tapti materialinėmis investicijomis ir tik tuo atveju galima tikėtis ilgalaikės ekonominės plėtros.

Apibendrinat galima teigti, kad tiesioginių užsienio investicijų pritraukimas yra svarbus šalies bei regionų ekonominio augimo rodiklis. Vienose ūkio šakose ar pramonės sektoriuje TUI gali prisidėti prie ekonominio augimo ir plėtros, papildyti ir suaktyvinti vietinių įmonių veiklą ir rezultatyvumą, bet kituose, susiklosčius tam tikroms aplinkybėms, ir sutrikdyti. Todėl kiekviena valstybė privalo reguliuoti užsienio investicijas, kad jos būtų nukreiptos į labiausiai investicijų stokojančius regionus, norint sumažinti tarpregioninius skirtumus. Regionų plėtrai įtakos turi ne tik TUI, bet ir vidaus investicijos. Didžiąją materialinių investicijų dalį sudaro privataus sektoriaus bei valstybinių įmonių ir įstaigų lėšos, panaudotos statybai, plėtrai, rekonstrukcijai, remontui, modernizavimui, įrenginiams, inventoriui, mašinoms, transporto priemonėms ir kitoms išlaidoms. Materialinės vidaus investicijos yra svarbus ekonominės plėtros veiksnys, įtakojančias regionų plėtrą.

Apibendrinant galima teigti, kad investicijos atlieka esminį vaidmenį regionų plėtros procese, o efektyvus investicijų panaudojimas turėtų ne tik sumažinti tarpregioninius skirtumus (kuriuos atspindi pagrindiniai ekonominiai-socialiniai rodikliai), bet ir pagerinti regiono potencialą plėstis.

1.2. Regioninė politika, jos tikslai bei vykdoma regioninė politika Lietuvoje tapus ES nare

Šiuo metu vis labiau orientuojamasi į tai, kad pagrindinis regioninės politikos tikslas yra parama tolydžiai regionų plėtrai, t.y. turimų regiono ekonominių, socialinių ir žmogiškųjų gebėjimų plėtotei bei panaudojimui (R. Tijūnaitienė ir kt, 2004). Remiantis regioninės plėtros įstatymu (2000), regioninės politikos tikslas yra mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp regionų ir regionų viduje, skatinti visos valstybės teritorijos tolygią ir tvarią plėtrą. Pasak G. Mačio (2006), pagrindiniai socialinei ir ekonominei rodikliai yra vienam šalies gyventojui tenkanti metinio bendrojo vidaus produkto dalis, nedarbo lygis, darbo jėgos pasiskirstymas pagal ekonomikos sektorius, materialiniai vidaus investicijų skirtumai, tiesioginės užsienio investicijos ir kt.

Mokslininkai skirtingai apibrėžia regioninę politiką (V. Ačaitė, 2005):

- vieni ją apibūdina kaip visumą priemonių;
- kiti – kaip planavimo procesą;
- treči – kaip valstybės vykdomą veiklą.

R. Bagdzevičienė ir kt. (2002) regioninę politiką apibrėžia kaip visumą priemonių skatinančių plėtrą regione bei užtikrinančių vienodą lygį ir gyvenimo sąlygas visiems piliečiams. Pasak H. Armstrong, J. Taylor (2000), regioninė politika apima visos šalies vystymo planavimą, prioritetų nustatymą ugdant šalies teritorijas, jų integraciją į bendrąją šalies ir tarptautinio ūkio sistemą, užtikrinant konkurencingumą vidaus ir tarptautinėje rinkoje. A. P. Gradov ir kt. (2003) regioninę politiką apibūdina kaip politinės, ekonominės ir kitų sferų valdymą. Pasak D. Burneikos ir kt. (2002) regioninė politika – diferencijuotas šalies ekonominės, socialinės ir ekologinės raidos reguliavimas, kuriuo siekiama skatinti subalansuotą regionų vystymąsi išsaugant pozityvų gamtinį bei kultūrinį savitumą bei išlyginti socialinius ir ekonominius jų skirtumus.

ES savo teritorijoje suformavo ir vykdo regioninę politiką, kurios atsiradimą iššaukė žymūs skirtingumai tarp ES regionų. Pagrindinės ES regioninės politikos atsiradimo priežastis yra didelis atotrūkis tarp turtingiausių ir skurdžiausių ES valstybių narių ar jų regionų išsivystymo lygio.

Norint užtikrinti regionų plėtrą reikalingas teisingas regionų išskyrimas. Regioninės politikos sėkmė priklauso nuo išsamios regioninės statistikos. ES valstybių regioninė statistika naudoja vieningą hierarchinę penkių lygių teritorinių vienetų klasifikacijos sistemą, pagal kurią regionai formuojami dvejopu būdu:

- remiantis administracinėmis struktūromis (normatyviniai);
- geografiniais bei socialiniais ekonominiais kriterijais (funkciniai).

Daugumos ES šalių regionai sutampa su šių šalių administracinėmis struktūromis. Visa ES valstybių teritorija yra suskirstyta į 77 stambius regionus (pvz., žemės Vokietijoje). Kai kurios nedidelės ES šalys, tokios kaip Danija, Airija, tokių stambių regionų neturi. Tačiau ir daugelyje stambių valstybių regionai skiriasi plotu, gyventojų skaičiumi, ekonomine svarba (U. Hilpert, 1991).

ES šalių teritorinių statistinių vienetų nomenklatūra (TSVN) apima 5 lygius (D. Štreimikienė, 2002):

- 1 TSVN lygis – stambūs regionai. Mažesnėse valstybėse (tarp jų ir Lietuva), apimantys visą šalies teritoriją, didelėse valstybėse išskiriamos stambios teritorijos (pvz., žemės Vokietijoje);
- 2 TSVN lygis – žemesnio lygio regioninės struktūros, sujungiančios kelias ar keliolika trečiojo lygio struktūrų. Vakarų valstybėse tai daugiausia provincijos.
- 3 TSVN lygis atitinka Lietuvos apskritis. Tačiau Lietuvoje kol kas apskritys nėra savivaldžios.
- 4 TSVN lygis atitiktų Lietuvos savivaldybes. Šiuo metu Lietuvoje yra 56 savivaldybės.
- 5 TSVN lygis atitinka seniūnijas. Šiuo metu Lietuvoje yra 450 seniūnijų. Jos nėra savivaldžios.

ES regioninės politikos tikslas – siekti valstybių socialinės ir ekonominės sanglaudos. Regioninės politikos objektas yra laisvos ekonomikos rinkų augimo tarpinių rezultatų koregavimas, siekiant dviejų susijusių tikslų: ekonomikos plėtros ir socialinės gerovės augimo. Esant ekonomikos nuosmukiui ar sąstingybei pirmenybė teikiama ekonomikos augimui, o pasiekus tam tikrą ekonomikos lygį vis daugiau dėmesio skiriama gyvenimo lygio bei gyvenimo sąlygų suvienodinimui (R. Dapkus, 2005). ES regioninė politika skatina valstybių narių ar jų regionų plėtrą, skiriant paramą iš ES struktūrinių fondų. Pirmojo tikslo programomis siekiama skatinti atsilikusių regionų plėtrą ir struktūrinę pertvarką, o antrojo tikslo programomis – struktūrinių sunkumų turinčių regionų ekonominę ir socialinę pertvarką (A. Astrauskas, 2004).

ES raginama Lietuvos Vyriausybė pripažinti, kad Lietuvai būtina efektyviai funkcionuojanti valstybinės socialinės ir ekonominės plėtros regioninės politikos formavimo ir įgyvendinimo sistema. Galima daryti prielaidą, kad Lietuvos regioninė politika persiformavo ne tik dėl vidinių socialinių ar ekonominių priežasčių, bet ir dėl išorinio skatinimo. Vidinės ir išorinės prielaidos, paskatinusios performuoti regioninę politiką Lietuvoje (R. Dumčius, S. Šiupšinskas, 2003):

- vidinės prielaidos, t.y. ryški Lietuvos regionų išsivystymo diferenciacija, kuri, specialistų nuomone, turi tendenciją didėti dėl pramonės ir žemės ūkio restruktūrizacijos, kuri susijusi su naryste ES.
- išorinės prielaidos, t.y. Lietuvos siekimas tapti ES nare², nes vienas iš ES reikalavimų buvo regioninės politikos suformavimas. Taip pat svarbu paminėti globalizacijos procesą, kuriame Lietuvos regionai varžosi vieni su kitais ne tik šalies viduje, bet ir už jos ribų.

Lietuvoje vykdoma regioninė politika yra glaudžiai susijusi su ES regionine politika. Pasak R. Bagdzevičienės ir kt. (2002) regioninę politiką Lietuvoje sudaro du komponentai:

- nacionalinis (valstybinis) regioninis politikos formavimas ir įgyvendinimas,
- ES regioninės politikos principų įgyvendinimas.

G. Mačys (2006) teigia, jog šių politikų (nacionalinės regioninės politikos ir ES regioninės politikos) tikslas yra tas pats – socialinė ir ekonominė sanglauda. Tačiau ES kontekste visa Lietuva traktuojama kaip vienas regionas, kurio socialinio-ekonominio išsivystymo suliginimo su ES vidurkiu yra siekiama. Šalies mastu šiandien vykdoma nacionalinė regioninė politika traktuoja Lietuvą kaip susidedančią iš 10 regionų (apskričių).

Remiantis regionų plėtros įstatymu (2000), nacionalinei regioninei politikai įgyvendinti rengiami:

- regionų plėtros planai;

---

² kaip jau žinome, Lietuva nuo 2004 m. gegužės 1 d. tapo ES nare, to pasėkoje, jos nacionalinė regioninė politika yra laikoma ir ES regioninės politikos dalimi,

- regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo programa; probleminių teritorijų plėtros programos.

Kiekvienas regionas gali sukurti tiek savo unikalų plėtotės planą, tiek remtis kitų sukurtais. Tokių planų egzistavimas ir strategijos juose numatymas bei įgyvendinimas iš dalies lemia sėkmingą regioninės politikos plėtrą. Remiantis regionų plėtros įstatymus (2000), regiono plėtros planas – tai vidutinės trukmės strateginio planavimo dokumentas, kuriame pateikiami regiono socialinės ir ekonominės būklės įvertinimo pagrindiniai duomenys ir jų analizė, nurodomi regiono plėtros strateginiai tikslai ir uždaviniai bei galimos jų įgyvendinimo priemonės.

Remiantis regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2007–2010 programa, nacionalinės regioninės politikos tikslai yra:

1. sudaryti sąlygas didinti teritorinę socialinę sanglaudą tarp regionų ir jų viduje; šio tikslo įgyvendinimo uždaviniai yra:

- 1.1. kompleksiskai gerinti regioninių centrų gyvenamąją ir investicinę aplinką;
- 1.2. kompleksiskai modernizuojant ir plėtojant urbanistinę infrastruktūrą, skatinant užimtumą, gerinti probleminių teritorijų gyvenamąją aplinką;
- 1.3. atnaujinti daugiabučius gyvenamuosius namus ir plėtoti socialinį būstą probleminėse teritorijose;
- 1.4. panaudoti ES struktūrinių fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto paramą vietines ir regionines iniciatyvas atitinkantiems projektams įgyvendinti;
- 1.5. tobulinti regioninės plėtros planavimą ir administravimą;

2. didinti miesto ir kaimo gyvenamųjų vietovių integraciją; šio tikslo įgyvendinimo uždaviniai yra:

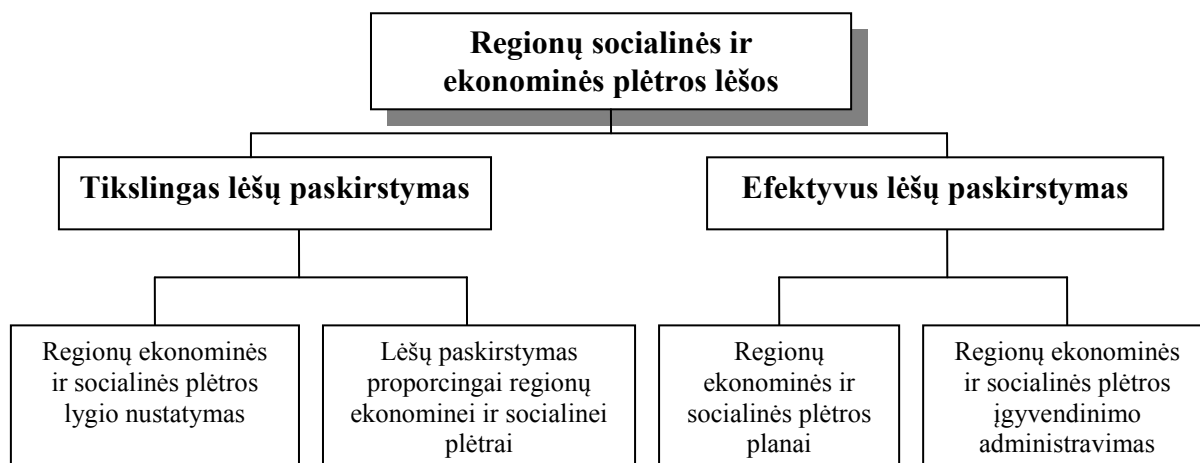
- 2.1. sudaryti sąlygas ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo gyvenamosiose vietovėse;
- 2.2. kompleksiskai modernizuoti ir plėtoti kaimo gyvenamųjų vietovių infrastruktūrą.

Regionų socialiniams ir ekonominiams skirtumams mažinti ir jų plėtrai skatinti pagal patvirtintą planą 2007-2010 metais numatyta panaudoti apie 1319 mln. litų ES struktūrinės paramos, apie 6 mln. litų Europos ekonominės erdvės paramos ir apie 94 mln. litų valstybės biudžeto lėšų (www3.lrs.lt/docs2/XTRMWSAT.DOC). Nors ši Programa skirta visų Lietuvos regionų plėtrai skatinti, joje daugiausia dėmesio skiriama 7 regioninių centrų (Alytaus, Marijampolės, Mažeikių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Visagino miestų), nurodytų Regioninės politikos strategijos 35 punkte, ir probleminių teritorijų, nustatytų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimu Nr. 112 „Dėl probleminių teritorijų“, plėtrai. Tuo siekiama koncentruoti nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimui skiriamas lėšas, tikslingai panaudoti jas socialiniams ir ekonominiams skirtumams tarp Lietuvos regionų ir jų viduje mažinti, teritorinei socialinei sanglaudai šalyje didinti. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo 6

straipsnio 2 dalimi, atsižvelgdama į probleminių teritorijų išskyrimo kriterijus, nustatytus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 8 d. nutarime Nr. 428 (Žin., 2003, Nr. 35-1483; 2006, Nr. 14-479), ir siekdama tolygesnės regionų socialinės ir ekonominės plėtros, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a , pripažinti probleminėmis teritorijomis: Akmenės rajono savivaldybę, Druskininkų savivaldybę, Ignalinos rajono savivaldybę, Jonavos rajono savivaldybę, Joniškio rajono savivaldybę, Jurbarko rajono savivaldybę, Kelmės rajono savivaldybę, Lazdijų rajono savivaldybę, Mažeikių rajono savivaldybę, Pasvalio rajono savivaldybę, Rokiškio rajono savivaldybę, Skuodo rajono savivaldybę, Šalčininkų rajono savivaldybę ir Švenčionių rajono savivaldybę (http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=291746).

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuva, padedama Europos Sąjungos, paskutiniiais metais ėmėsi kryptingų regionų ekonominių ir socialinių skirtumų mažinimo priemonių. Jos finansuojamos tiek nacionalinės, tiek ES specialiųjų programų lėšomis. Tačiau įgyvendinant nacionalinės ir ES paramos priemones regionams būtinas mechanizmas, kuris garantuotų didžiausią regioninės plėtros efektyvumą. R. Ginevičius ir D. Mikelis (2002) pateikia štai tokį regioninių investicijų efektyvumo mechanizmą (žiūrėti 2 paveiksle).

2 pav. Regioninių investicijų efektyvumo mechanizmas

Šaltinis: Ginevičius, R., Mikelis, D. (2002). Lietuvos regionų ekonominės ir socialinės plėtros investicijų efektyvumas. *Verslas: teorija ir praktika*, 2 (2), p. 89.

Kaip matyti iš 2 paveikslo, kad efektyviai regioninės investicijos būtų panaudotos, regionų suvienodinimo plėtros lėšos yra skirstomos į tikslingą lėšų paskirstymą ir efektyvų lėšų paskirstymą. Kad įvyktų tikslingas lėšų paskirstymas pirmiausia reikia nustatyti regionų ekonominį ir socialinį plėtros lygį ir tik tuomet proporcingai paskirstyti lėšas atitinkamiems regionams. Tuo tarpu, kad įvyktų efektyvus lėšų paskirstymas, pirmiausia reikia sudaryti regionų ekonominius ir socialinius plėtros planus ir tik paskui įgyvendinti regionų ekonominę ir socialinę plėtrą.

1.2.1. Regioninės plėtos teorijos

Siekiant vykdyti efektyvią regioninės plėtos politiką, reikėtų remtis regioninės plėtos teorijomis, kurios nusako pagrindinius tolydžios plėtotės principus bei yra paremtos konkrečių regionų patirtimi. Literatūroje randama įvairių lietuvių ir užsienio autorių regioninės plėtos teorijų. Dauguma teorijų yra paprasti šalies augimo modeliai pritaikyti regionams. Dažnai tai yra racionalu, nes regiono plėtos šaltiniai yra tokie patys, kaip ir nacionaliniai. Plačiausiai taikomos šios regionų plėtos teorijos (žiūrėti 3 lentelėje):

3 lentelė

Regionų plėtos teorijos

Teorijų pavadinimai	Apibūdinimas
<i>Užsienio autorių nurodomos teorijos:</i>	
<i>Ankstyvosios teorijos</i> (Jauhiainen, 2000): 1. Žemės panaudojimo plėtos kaimo vietovėse. 2. (Thunen modelis) ir miesto teritorijose (Alons modelis). 3. Industrijų rajonų plėtos (Marshall modelis). 4. Pramonės išdėstymo (Weber modelis). 5. Centrinės vietos (traukos) teorija (Christaller modelis ir Losch modelis).	1. Regionus plėtoti reikia tose teritorijose, kur tai labiausiai atsiperka žemės panaudojimo požiūriu. 2. Industrija kuria bendrą trauką ekonominei veiklai, gyventojų skaičiaus augimui. 3. Prekių transportavimo kaštais pagrįsta teorija. 4. Didesnį dėmesį reikia skirti periferijų plėtrai.
<i>Moderniosios teorijos</i> (Jauhiainen, 2000): 1. Pramonės rajono priartinimo prie vartojimo. 2. Inovacijų, kurios didina sociokultūrinę gyvenimo kokybę, turinčią įtakos ekonominei sėkmei, priartinimo. 3. Klasterių (Porterio modelio darinys) ir tinklo lyginamoji teorija.	1. Plėtra ten, kur daugiausia vartotojų. 2. Ši teorija į regioninę plėtrą siūlo įtraukti inovacijas. 3. Lyginimas, ar konkrečiu atveju ekonomiškai naudingesni klasteriai, ar sukurtas išsivysčiusis pramonės tinklas.
<i>Lietuvių autorių nurodomos teorijos:</i>	
Visuomenės raidos etapų teorija	W. Rostow (1960) apibrėžia 5 etapus, kuriuos pereina ekonomika, besivystydama nuo orientuotos į žemės ūkį iki visiškai išvystytos ekonomikos, orientuotos į paslaugas: tradicinę visuomenės, pradinį sąlygų, pakilimo, brendimo, didelio masinio vartojimo
Išteklių teorija	Teorija buvo sukurta H.A. Inns (1970). Pagrindinė varomoji vystymosi jėga yra užsienio paklausa šalies ar regiono specializuotam eksportui.
Eksportu pagrįsta teorija	Ši teorija teigia, jog vystymasis priklauso nuo eksporto didinimo. Ji ignoruoja galimybę gaminti įvairių rūšių produktus ir paprastai seka modelio logika, kai prieinama išvada, jog net ir ilgalaikėje perspektyvoje regionas ar šalis gali augti vien dėl savo eksporto augimo. Vystymosi strategija koncentruojasi ties eksporto didinimu, kuris jau paskui save tempia ekonomiką (Lubys, 2002).
Metropolijos užkampio teorija	Ši teorija teigia, kad kapitalizmas veda ne prie vystymosi, o prie regresijos, ne prie ekonominio gerbūvio konvergavimo tarp tautų, bet prie didėjančių regioninių skirtumų atsiradimo ir nusukrdinimo. Ši teorija yra geografinis klasių išnaudojimo sistemos pritaikymas.
Urbanizacijos masto ekonomikos teorija	Pagrindinis plėtos vaidmuo tenka miestams
Postkeinsinė teorija	Valstybės svarba sprendžiant regionų plėtos prieštaravimus. Investicijų ir privataus kapitalo skatinimas
Neoklasikinė teorija	Laisva ir nereguliuojama rinkos ekonomika natūraliai išsprendžia regionų plėtos netolygumus
Nesubalansuotos plėtos teorija	Rinkos mechanizmas užtikrina išsivysčiusių regionų sparčią plėtrą ir mažiau išplėtotų regionų atsilikimą
Regionalizmo teorija	Ypatingas dėmesys kreipiamas į išteklių ir politinės valdžios

Teorijų pavadinimai	Apibūdinimas
	pasiskirstymą tarp regionų ir centro bei socialinius skirtumus ir konfliktus
Produkto gyvavimo ciklo teorija	Regioninė politika turi rūpintis, kad nebūtų pasenusių produktų ir atsirastų naujų.
Klasterių teorija	Nauja regionų plėtros teorija šiuo metu – daugelio valstybių viena regioninės politikos formavimo pagrindu.

Šaltinis: Tijūnaitienė, R., Tijūnaitis, R., Petrauskaitė, R. (2004). Regionų plėtros teorijos plėtotės planų rengimo kontekste. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos 2003*: Ernesto Galvanausko mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga [Šiauliai, 2003 m. lapkričio 21 d.]. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, p. 303-304.

Bagdzevičienė R., Rutkauskas A., Krišpinovičius S., Stauskas V., Vengrauskas V., Rimas J., Račkauskas A., Čaplikas J., Tamkus A., Venckus A., (2004). Regionų ekonomikos plėtotės strategija. [žiūrėta 2007.03.15]. Prieiga per internetą: < www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/11.%20regionu%20ekonomikos%20pletotes%20strategija.doc >

Nors autoriai teigia, kad ankstyvosios teorijos taikomos universaliai, regionų rinkos, jų struktūra, žmogiškasis kapitalas ir socialinės struktūros labai skiriasi. Šios teorijos neatsako į daug aktualių regiono plėtrai klausimų, todėl buvo kuriamos naujos (V. Vengrauskas, N. Perminienė, 2003). Modernioji teorija regioninę plėtrą sieja su socialine etnine kultūra. Šios teorijos siūlo į regioninę plėtrą įtraukti inovacijas, susieti viešąsias ir privačiąsias institucijas; akcentuoti ilgalaikį pramonės augimą (J. S. Jauhiainen, 2000). Pasak R. Tijūnaitienės, Giedrimienės (2002), teorijų įvairovė įgalina plėtrą analizuoti kaip daugiaplanį procesą, kuris skatina socialinių, institucinių, politinių, administracinių struktūrą ar net žmonių elgsenos permainas. Remiantis 3 lentelės duomenimis, galima teigti, kad nėra universalios regionų plėtros teorijos, todėl siekiant pagrįsti regionų plėtrą reikėtų derinti kelias konkrečiu atveju tinkamas – ankstyvasias ar moderniasias – regionų plėtros teorijas, kurios regionams būtų naudingiausios: pramonės priartinimo prie vartotojų, inovacijų, išteklių panaudojimo ar pan. (V. Vengrauskas, N. Perminienė, 2003).

1.2.2. Regionų politikos strategijos

Regionų ekonomikos strategija buvo rengta, remiantis teoriniais regionų plėtros principais ir veiksniais, regionų ekonomikos augimo teorijomis, užsienio šalių patirtimi, nacionalinę regioninę politiką reglamentuojančiais teisiniais aktais bei Lietuvos regionų ekonomikos kiekybių ir kokybių rodiklių sisteminė analize (R. Bagdzevičienė, J. Rimas, A. Venckus, 2002)

Regionų ekonomikos teorija pateikia tokius regionų politikos strategijų pavyzdžius (V. Damašienė, A. Rimkevičienė, 2002):

Į rinką orientuota regioninė politika. Šios strategijos tikslas – panaikinti bet kokius veiksnius, trukdančius optimaliai paskirstyti gamybos išteklius, kurie užtikrina ekonominę plėtrą. Pastaroji politika siekia pašalinti visas judėjimą ribojančias kliūtis, kad kapitalas ir darbo jėga galėtų laisvai migruoti ten, kur nepakanka išteklių ir yra didžiausias darbo užmokestis. Tokių kliūčių pašalinimas yra susijęs su infrastruktūros vystymu bei didesnėmis galimybėmis konkuruoti, o taip pat rinkos

lankstumu ir informacija apie regiono išteklių paskirstymą ir darbo užmokestį. Tokia strategija nenumato jokių kitų išskirtinių priemonių.

Į gyvenimo lygio suvienodinimą orientuota regioninė politika. Ši politika sprendžia tam tikras ekonomiškai silpnų regionų problemas (pvz.: didelis nedarbas, nevystomas verslas ir pan.). Strategijos tikslas – sulygtinti gyvenimo lygį šalies regionuose. Manoma, kad ši politika atskleidžia neišnaudotą gamybos potencialą ir taip prisideda prie ekonominio šalies vystymosi. Esant informacijos stygiui apie šalies regioninę politiką egzistuoja prieštaravimas tarp tikslo suteikti finansinę paramą bei skatinti ekonominį augimą (H. Armstrog, J. Taylor, 1993).

Sienų regioninė politika siekia sušvelninti sienos barjerų padarinius bei sieną padaryti kontaktine zona. Šios politikos bruožai – ekonominis augimas bei finansinė pagalba. Kliūčių, trukdančių prekių, paslaugų, kapitalo ir žmonių judėjimui pašalinimo tikslas – skatinti ekonominį augimą. Tai ypač susiję su fizinių barjerų, tokių, kaip eismo kamščiai pasieniuose pašalinimu, o taip pat nustatytų taisyklių, ribojančių judėjimą, keitimu.

Pagalba per socialinę paramą. Ši strategija yra kompensuojamoji. Jos tikslas – užtikrinti tam tikras pajamas vienam gyventojui pagal skirstomąsias normas.

Išvardintos strategijos turi privalumus ir trūkumus, kurie pavaizduoti 4 lentelėje.

4 lentelė

Regionų politikos strategijų privalumai ir trūkumai

Strategija	Privalumai	Trūkumai
Į rinką orientuota regioninė politika	<ul style="list-style-type: none"> • Neiškrepia erdvinį gamybos veiksnų paskirstymo • Dalinai išsprendžia su pasieniu susijusias problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rezultatai neprognozuojami. • Ilgalaikis efektas.
Į gyvenimo lygio suvienodinimą orientuota regioninė politika	<ul style="list-style-type: none"> • Trumpalaikis efektas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Netiesioginis problemų sprendimas. • Iškreipia erdvinį gamybos veiksnų paskirstymą.
Į sieną orientuota regioninė politika	<ul style="list-style-type: none"> • Tiesiogiai pašalina su siena susijusias problemas. • Neiškrepia erdvinio gamybos veiksnų paskirstymo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilgalaikis poveikis. • Nežymus pagalbos poveikis.
Pagalba per socialinę paramą	<ul style="list-style-type: none"> • Neiškrepia erdvinio gamybos veiksnų paskirstymo. • Trumpalaikis poveikis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepašalina su siena susijusių problemų.

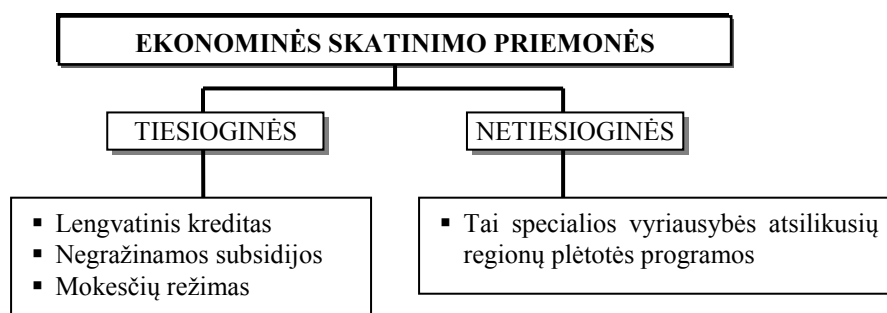
Šaltinis: Damašienė, V., Rimkevičienė, A. (2002). Regioninės politikos strategijų analizė ir vertinimas. *Regionų plėtra – 2002*: Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga [Kaunas, 2002 m. spalio 3-4 d.]. Kaunas: TECHNOLOGIJA, p. 70-74.

Efektyviausia regioninė politika, atsižvelgiant į ekonominių veiksnų paskirstymą – į rinką orientuota politika. Taikant šią politiką paskirstymo principas išlieka nepakitęs, o tai labai svarbu regiono ekonominiam augimui. Naudojant strategijas atskirai ne visada yra pasiekiamas laukiamas rezultatas, todėl keleto strategijų kombinacija yra praktiškesnė.

Regionų socialiniams ir ekonominiams skirtumams mažinti ir jų plėtrai skatinti reikalingos priemonės.

1.2.3. Regionų ekonomikos plėtotės skatinimo priemonės

Regionų ekonominės plėtos skatinimo priemonės pagal savo poveikį yra tiesioginės ir netiesioginės. Labiausiai paplitusios tiesioginio skatinimo priemonės. Greta tiesioginės ekonominės paramos taikomos netiesioginės paramos priemonės (žiūrėti 3 paveiksle).

3 pav. Ekonominės skatinimo priemonės

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Bagdzevičienė, R., Rimas, J., Venckus, A. (2002). Regionų ekonomikos plėtos strategija. *Regionų plėtra – 2002*: tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga [Kaunas, 2002 m. spalio 3-4 d.]. Kaunas: TECHNOLOGIJA, P. 30-31.

Kaip matyti iš 3 paveikslo prie tiesioginių ekonominio skatinimo priemonių yra priskiriamos lengvatiniai kreditai, negražinamos subsidijos bei mokesčių režimas. Pasak autorių (R. Bagdzevičienė, J. Rimas, A. Venckus, 2002), *lengvatiniai kreditai* užima svarbią vietą tiesioginės finansinės paramos priemonių grupėje. Jie gali būti išduodami nustatant mažesnes palūkanų normas, nustatant ilgesnį kredito grąžinimo laiką ar numatant neribotą kredito sumą. Vakarų valstybių patirtis parodė, jog kaip tik lengvatiniai kreditai pastaraisiais metais yra efektyviausia regionų ekonomikos plėtotės priemonė. Valstybės taip pat skiria *negražinamas subsidijas* įmonėms, nusprendusioms menkai išplėtotame regione įkurti naują pramoninį verslo objektą ar išplėsti esamą. Kai kuriose užsienio valstybėse (pvz., Prancūzijoje) įmonės investicijų negražinamosios paskolos dalis gali siekti 25 proc. Akivaizdu, jog kapitalo kaina visada buvo svarbi investicijų masto pasirinkimui. *Mokesčių sumažinimas* ar visiškas atleidimas nuo jų tam tikram laikui yra gana paplitęs regionų plėtotės įgyvendinimo svirtas Vakarų šalyse. Plačiai buvo ir šiuo metu kai kuriose valstybėse taikomos mokesčių sumažinimo, atleidimo nuo tam tikrų mokesčių, amortizacijos pagreitinimo priemonės. Tačiau pastaraisiais metais šis ekonominis svirtas Europos valstybėse taikomas vis rečiau dėl unifikuojamos ES mokesčių sistemos. Kitose valstybėse (JAV, Kanada, Japonija) šios priemonės ir šiuo metu užima svarbią vietą. Netiesioginės paramos priemonės - tai specialios vyriausybės atsilikusių regionų plėtotės programos, pagal kurias statomi infrastruktūros objektai (ypač magistraliniai keliai), moksliniai pramoniniai kompleksai (mokslo

technologijų parkai, inkubatoriai ir pan.), kuriamos valstybinės įmonės, duodami stambūs valstybiniai užsakymai tuose regionuose įsikūrusioms įmonėms ir pan.

Remiantis investicijų įstatymo (2003) 3 straipsnio 13 straipsnio pakeitimu, investavimas skatinamas šiais būdais:

- 1) investuotojams teikiamos mokesčių lengvatos, kurias nustato atitinkami mokesčių įstatymai;
- 2) darbuotojų perkvalifikavimo išlaidos iš dalies ar visiškai padengiamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka;
- 3) Lietuvos ir užsienio kreditoriams, suteikusiems paskolas investicijų projektams įgyvendinti, teikiamos valstybės (savivaldybių) garantijos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka;
- 4) paskolų, skirtų ūkio subjektams investicijų projektams įgyvendinti, grąžinimą bankams gali užtikrinti Vyriausybės įsteigtų garantijų institucijų arba draudimo įmonių teikiamos garantijos arba šių paskolų draudimas;
- 5) dėl ne mažesnių kaip 200 mln. litų ir atitinkančių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus kriterijus investicijų Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos iki 2001 m. rugsėjo 1 d. sudarytos su strateginiais investuotojais investicijų sutartys vykdomos pagal jose nustatytas specialias investavimo ir verslo sąlygas;
- 6) dėl ne mažesnių kaip 20 mln. litų, o rajonuose, kur nedarbo lygis didesnis už šalies vidurkį, oficialiai skelbiamą Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, dėl ne mažesnių kaip 5 mln. litų kapitalo investicijų Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka sudaro su investuotojais investicijų sutartis, kuriose nustatomos specialios investavimo ir verslo sąlygos;
- 7) investicijoms į savivaldybės infrastruktūrą, gamybos ar paslaugų sritį savivaldybė sudaro investicijų sutartis, atitinkančias savivaldybės tarybos nustatytus kriterijus. Specialios investavimo, verslo ar sklypo parinkimo sąlygos tokiose sutartyse nustatomos pagal savivaldybės kompetenciją;
- 8) Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais atvejais valstybinė žemė investuotojui išnuomojama ne aukciono būdu;
- 9) infrastruktūra (iki investuotojui suteikto sklypo ribų) sutvarkoma valstybės (savivaldybės) lėšomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka;
- 10) investuojant į valstybės ir savivaldybių nebaigtus statyti statinius ar apleistus ir nenaudojamus pastatus, kurių nepavyko privatizuoti pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymą, kai bent vieną kartą šio įstatymo nustatyta tvarka buvo paskelbta objekto privatizavimo programa, tačiau per objekto privatizavimo programoje nustatytą terminą šis objektas nebuvo privatizuotas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba savivaldybė tokį turtą perduoda (perduoda) Vyriausybės arba savivaldybės tarybos nustatyta tvarka.

Remiantis investicijų įstatymu (2003), Valstybė remia investicijas 13 straipsnyje nustatytais būdais, kai:

1) šio įstatymo 13 straipsnio 1 dalies 6 punkte nustatyta minimali kapitalo investicijų suma yra investuojama į priemones perspektyvių pramonės šakų įmonių technologijoms atnaujinti ir modernizuoti, šalies ekologiškai situacijai gerinti, smulkiam ir vidutiniam verslui plėtoti;

2) investuojama į plyną lauką;

3) investuojama į nebaigtus statyti pastatus (statinius), kurių negalima užbaigti dėl lėšų stokos ar kurie dėl užsitęsusio statybos proceso tampa nereikalingi (netinkami naudoti pagal paskirtį) valstybės (savivaldybių) institucijoms;

4) investuojama į problemines teritorijas (valstybės teritorijos dalis, kuriose yra specifinių socialinių ir ekonominių problemų, atitinkančių Vyriausybės nustatytus probleminių teritorijų kriterijus);

5) investuojama į laisvasias ekonomines zonas, mokslo ir technologijų parkus;

6) investuojama į inovacijas, žinių ekonomikos branduolius – klasterius (geografinės tarpusavyje sujungtas tam tikros srities įmonių ir institucijų santalkas).“

Apibendrinant galima teigti, kad regionų socialiniams ir ekonominiams skirtumams mažinti ir jų plėtrai skatinti vykdoma nacionalinė regioninė politika. O šiai politikai įgyvendinti rengiami ne tik regionų plėtros planai, bet ir regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo programa; probleminių teritorijų plėtros programos. Apie nacionalinės regioninės politikos egzistavimą patvirtina suformuota teisinė ir institucinė bazė: parengti Regioninės politikos metmenys (1998), sudarytas Nacionalinis regionų plėtros komitetas (1999), Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijoje įsteigtas regionų plėtros departamentas (1999), priimtas Regioninės plėtros įstatymas (2000) ir jį lydintieji teisės aktai. Taip pat priimtas Investicijų įstatymas (1999), bei Investicijų įstatymo 2, 12, 13 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (2003), kuriame nurodomi investavimo skatinimo būdai. Lietuvoje vykdoma regioninė politika yra glaudžiai susijusi su ES regionine politika ir šių politikų tikslas yra tas pats – socialinė ir ekonominė sanglauda.

1.3. Europos Sąjungos regioninės politikos realizavimas

Pasak D. Paliukėnienės (2004), Europos Sąjungos regioninė politika glaudžiai siejasi su Europos Sąjungos struktūrine politika ir jos yra suvokiamos kaip tapačios. R. Krisčiūnas (2003) teigia, jog ES regioninę politiką galima laikyti struktūrinės politikos sudedamąja dalimi, kuri įgyvendinama pasitelkus ES Struktūrinius fondus ir Sanglaudos fondą.

Struktūrinės politikos fondų tikslai:

- padėti sunkumus išgyvenantiems regionams prisitaikyti prie besikeičiančių ekonominių ir socialinių sąlygų. Struktūriniai fondai finansuoja projektus, padedančius sunkiai besiverčiančioms įmonėms ir darbuotojams imtis kitos, perspektyvesnės, veiklos.
- didinti krizę išgyvenančių ūkio šakų ekonominės veiklos efektyvumą ir padėti joms atlaikyti konkurencinį spaudimą. Pvz., bedarbiai gali mokytis, kad įgytų perspektyvesnių specialybių. Tačiau Struktūriniai fondai nefinansuoja pasyvios socialinės politikos priemonių (nedarbo pašalpos ir pan.).

Europos Sąjungos struktūrinį fondą sudaro (žiūrėti 4 paveiksle): Europos regioninės plėtros fondas, Europos socialinis fondas, Žemės ūkio fondas, Žuvininkystės fondas, o neformaliai penktuoju Struktūriniu fondu yra Sanglaudos fondas.

4 pav. ES Struktūriniai fondai ir jų finansuojamos sritys

Šaltinis: R. Krisčiūnas (2003). ES struktūriniai fondai ir jų teikiamos galimybės. Finansų ministerija. [Internete]. [žiūrėta 2007-03-15]. Prieiga per internetą: < www.infobalt.lt/docs/FM_Krisciuнас_SFai_ABC_Mo.ppt >

Europos regioninės plėtros fondas teikia regionams įvairią finansinę paramą. Fondo lėšos sudaro apie pusę visų struktūrinių fondų biudžeto. *Europos socialinis fondas* remia projektus, sprendžiančius socialines (pirmiausia užimtumo) problemas. *Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas*. Šio fondo orientavimo dalis laikoma ES struktūrinės (o ne bendrosios žemės ūkio) politikos dalimi, nes teikia paramą diegiant naujus ūkininkavimo metodus, plėtojant alternatyvią ekonominę veiklą kaimo vietovėse (pvz., kaimo turizmą). *Žuvininkystės orientavimo finansinis instrumentas*. Remia naujų metodų diegimą bei ekonominės veiklos perorientavimą vietovėse, kur verčiamasi žuvininkyste. Kaip jau buvo minėta, neformaliai penktuoju Struktūriniu fondu vadinamas *Sanglaudos fondas*, kuris įsteigtas pagal Maastrichto sutartį, įsigaliojusią 1993 m.

Sanglaudos fondo lėšomis finansuojami transporto ir aplinkos infrastruktūros plėtros projektai (50 : 50 santykiu tarp Aplinkos ir Transporto sektorių). Parama skiriama projektams, juos individualiai suderinus Briuselyje. Minimalus projektų dydis – 10 mln. eurų (34,52 mln. Lt.). Šiuo metu Sanglaudos fondo paramą kartu su Graikija, Ispanija, Portugalija gauna ir naujosios ES narės - Čekija, Estija, Kipras, Latvija, Lenkija, Lietuva, Malta, Slovakija, Slovėnija ir Vengrija. Nuo 2007 m. Sanglaudos fondas integruojamas į struktūrinių fondų valdymo sistemą.

1.3.1. ES struktūrinės paramos tikslai

ES reglamentai numato, kad kiekvienas struktūrinis fondas gali finansuoti tam tikrus tikslus įgyvendinančias priemones.

2000-2006 m. buvo nustatyti 3 prioritetiniai struktūrinių lėšų investavimo tikslai:

1 tikslas. *Skatinti atsiliekančių regionų plėtrą ir prisitaikymą prie ekonomikos pokyčių.* Parama skiriama regionams, kuriuose BVP vienam gyventojui mažesnis nei 75 proc. ES vidurkio, taip pat regionams, kur ypač mažas gyventojų tankumas (remiant pastaruosius, siekiama išvengti migracijos ir tolesnio jų gyventojų skaičiaus mažėjimo). Būtent šiam paramos tikslui yra priskiriama visos Lietuvos teritorija.

2 tikslas. *Remti krizės apimtus pramonės regionus, kad jie galėtų persiorientuoti į kitas ekonomikos sritis.* Remiami regionai, kuriuose ekonominės veiklos pagrindą sudaro pramonė ir kuriuose ilgai išlieka didelis nedarbas. Taip pat skatinama kaimo vietovių plėtra ir prisitaikymas prie ekonomikos pokyčių.

3 tikslas. *Teikti paramą mokymui, kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui.* Pagrindinės priemonės - profesinis mokymas ir perkvalifikavimas, darbo rinkos institucijų plėtra. Šios priemonės bus finansuojamos iš Europos socialinio fondo.

2007-2013 m. finansiniu laikotarpiu ES struktūrinė parama bus skiriama šiems prioritetams:

1. Konvergencijos prioritetas skirtas silpniau išsivysčiusioms šalims narėms ir regionams. Šiam prioritetui siūloma skirti apie 82 % visų ES sanglaudos politikai numatytų lėšų. Jis pakeistų dabartinį 1 tikslą (parama silpniau išsivysčiusiems regionams, kurių BVP vienam gyventojui nesiekia 75 % ES vidurkio) ir apimtų Sanglaudos fondo paramą (parama šalims narėms, kurių BNP vienam gyventojui nesiekia 90 % ES vidurkio). 2007–2013 m. naujoms ES valstybėms narėms Sanglaudos fondo parama sudarys 1/3 visos ES struktūrinės paramos (ERPF, ESF ir Sanglaudos fondas), atsižvelgiant į didelį investicijų poreikį infrastruktūrai šiose šalyse. Tai nustatyta dokumente Nr. 15915 (33 punkte), patvirtintame ES Vadovų Tarybos 2005 m. gruodžio 15–16 d. susitikimo metu.

2. Regioninio konkurencingumo ir užimtumo prioritetas skirtas labiau išsivysčiusiems regionams, kurie negali gauti paramos pagal Konvergencijos prioritetą. Šiam prioritetui siūloma skirti apie 16% visų ES sanglaudos politikai numatytų lėšų. Jis jungtų dabartinius 2 ir 3 tikslus (2 tikslas – parama regionams turintiems struktūrinių ekonomikos problemų, kurie negali gauti paramos pagal 1 tikslą; 3 tikslas – parama žmogiškųjų išteklių plėtros srityje regionams, kurie negali gauti paramos pagal 1 tikslą);

3. Europos teritorinio bendradarbiavimo prioritetas skirtas bendradarbiavimui abipus ES vidaus sienų ir tarp šalių narių tam tikrose teritorinėse zonose. Šiam prioritetui siūloma skirti apie 2,5% visų ES sanglaudos politikai numatytų lėšų. Jis pakeistų INTERREG iniciatyvą.

2007–2013 m. ES struktūrinė parama Lietuvai bus teikiama pagal konvergencijos ir Europos teritorinio bendradarbiavimo prioritetus.

1.3.2. Struktūrinių fondų principai

Remiantis finansų ministerijos pateikta informacija, 1989 m., siekiant padidinti struktūrinių fondų teikiamos paramos efektyvumą, buvo priimti pagrindiniai jų veiklą nustatantys principai:

- *Koncentravimo principas.* Būtent po šios struktūrinių fondų reformos imta išskirti paramos prioritetiniai tikslai bei tiksliniai regionai. Šis principas reiškia, kad ES struktūrinių fondų parama turi būti sutelkta ES socialinės ir ekonominės sanglaudos problemoms spręsti, visų pirma – naudojama menkiausiai išsivysčiusiose regionuose. D. Štreimikienės (2002) teigia, jog pastaruoju principu, siekiant didesnio efektyvumo, parama turi būti orientuota į griežtai apibrėžtas teritorijas ir gyventojų kiekį.

- *Programavimo principas.* Struktūrinių fondų veiklos gairės numatomos ilgalaikio planavimo pagrindu (plg. Berlyno Tarybos sprendimus dėl 2000-2006 m. planavimo laikotarpio). Iki konkrečių projektų įgyvendinimo pereinama keletas programinio planavimo stadijų. G. Mačys (2006) teigia, jog „šiuo principu, numatant, kad lėšos gali būti skiriamos tik daugiametėms programoms vykdyti, ir siekiant garantuoti veiksmingesnę ir labiau koordinuotą atskiroms veikloms lėšų panaudojimą, taip pat panaudojimo kontrolę ir rezultatų įvertinimą“ (29, p. 99). V. Nakrošiaus (2003) nuomone, pastarasis principas reiškia, kad „ES struktūrinių fondų parama skiriama integruotoms, daugiametėms ir ES gaires atitinkančioms plėtros programoms įgyvendinti“ (31, p. 15).

- *Partnerystės principas.* Rengiant minėtus programinius dokumentus bei administruojant struktūrinius fondus, glaudžiai bendradarbiaujama tarp Europos Komisijos struktūrų ir šalių narių nacionalinių, regioninių bei vietinių institucijų. Šio principo priešingybė - centralizuotas ekonominės veiklos planavimas (Briuselis tiesiog neturi tokio pobūdžio veiklos galimybių - dėl

biudžetinių, politinių ir kt. sumetimų). G. Mačys (2006) šį principą apibūdina kaip poreikį užtikrinti bendradarbiavimą tarp Europos Komisijos ir visų į programavimo procesą įtrauktų valdžių (nacionalinės, regioninės ar vietos). Pasak V. Nakrošiaus (2003), „partnerystės principas reiškia, kad vykdant ES struktūrinių fondų paramos programavimą, įgyvendinimą, priežiūrą ir vertinimą turi būti konsultuojamasi su regioninės ir vietos valdžios institucijomis, ekonominiais bei socialiniais partneriais. Šis principas taip pat apima ir Europos Komisijos bei ES valstybės narės partnerystę“ (31, p. 15).

- *Papildomumo principas.* Struktūrinių fondų parama yra skirta ne pakeisti pačių valstybių išlaidas tam tikrose srityse, o jas papildyti. Teikiant pagalbą konkretiems ekonomikos sektoriams, iš nacionalinių vyriausybių reikalaujama, kad struktūrinių fondų parama nebūtų naudojama kaip dingstis buvusias valstybines išlaidas šiuose sektoriuose "permesti" į kitas sritis. Remdamasi šiuo principu, Europos Komisija užsitikrina efektyvesnę savo vykdomos politikos rezultatų kontrolę. Praktikoje papildomumo principas paprastai reiškia Europos Sąjungos ir valstybių narių bendrą projektų finansavimą. A. Junevičius (1999) teigia, jog „šis principas įpareigoja valstybes nares teigiamą Bendrijos struktūrinę pagalbą nuolatos papildyti iš nacionalinio biudžeto“ (22, p. 189). Pasak E. Dokurnevič ir R. Bagdzevičienės (2002), šio principo esmė yra užtikrinti, kad ES regioninės politikos teikiama parama nepakeičia atskiros valstybės regioninės politikos skiriamų lėšų.

Be to, struktūrinių fondų veiklai taikomas ir bendresnis subsidarumo (pavaldumo) principas, įtvirtintas Maastrichto sutarties. Remiantis šiuo principu, konkrečius veiksmus turi vykdyti žemiausio lygio valdžios institucijos, galinčios efektyviai juos atlikti. Užduotys turi būti perkeliamos į aukštesnį valdžios lygį tik tuo atveju, jeigu žemesnės valdžios institucijų veikla dėl užduočių pobūdžio čia būtų neefektyvi (ši nuostata siejasi su partnerystės principu).

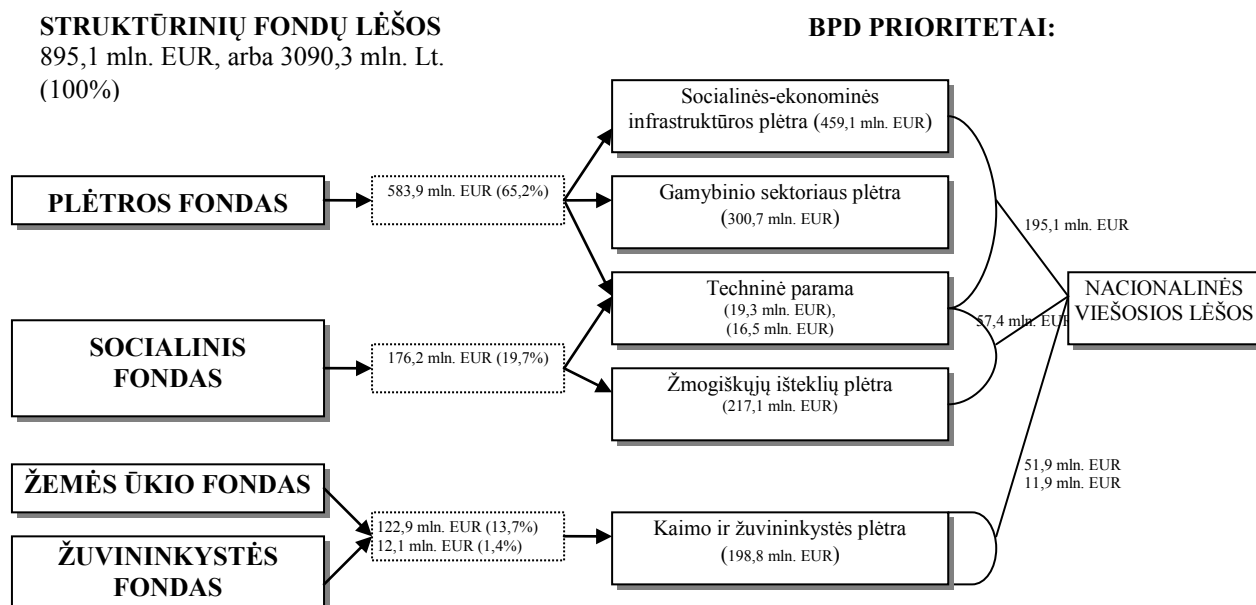
1.3.3. ES parama Lietuvai

Nuo 1991 m. Lietuva ES finansinę paramą gavo pagal tris programas:

1. PHARE (pasirengimas narystei ES),
2. ISPA (parama transporto ir aplinkos) ir
3. SAPARD (parama žemės ūkiui) programas.

Tapusi ES nare, šalis gauna struktūrinių fondų paramą pagal Lietuvos 2004-2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą arba BPD. Šalis taip pat gauna paramą pagal Pereinamojo laikotarpio institucijų plėtros priemonę. Pastaroji skirta testuoti Lietuvos institucijų administracinių gebėjimų stiprinimą bei padėti pašalinti administracinių gebėjimų spragas įgyvendinant Bendrijos teisės aktus ir užtikrinti jų vykdymą.

ES struktūrinė parama 2004-2006 m. laikotarpyje sudarė apie 1,44 mlrd. EUR (beveik 5 mlrd. Lt.). Iš jų apie 895,1 mln. EUR (3090,3 mln. Lt.) ES struktūrinių fondų ir 543,5 mln. EUR (1876,59 mln. Lt.) Sanglaudos fondo parama, arba vidutiniškai apie 480 mln. EUR (1657,3 mln. Lt.) kasmet (žiūrėti 5 paveiksle).

5 pav. ES finansinės paramos pasiskirstymas 2004-2006 m. pagal BPD prioritetus ir priemones

Šaltinis: Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento priedas, PAKEISTA 2008-02-27

R. Krisčiūnas (2003). ES struktūriniai fondai ir jų teikiamos galimybės. Finansų ministerija. [žiūrėta 2007.03.15].

Prieiga per internetą: < www.infobalt.lt/docs/FM_Krisciunas_SFai_ABC_Mo.ppt >.

Gečas, K., Jakubavičius, A., Vijeikis, D. (2004). *Struktūrinių fondų parama verslui. Galimybės Metodai Patarimai*. Vilnius: Pačiolis, p. 12-15.

ES struktūrinė parama Lietuvai 2007–2013 m., kuri skiriama iš Europos socialinio fondo, Europos regioninės plėtros fondo bei Sanglaudos fondo, sudaro daugiau kaip 23 mlrd. Lt.

5 lentelė

2007-2013 m. ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas

Programos	Skiriama lėšų, mln. Lt.	Programos tikslas, paskirtis	Panaudojimo prioritetai	Finansavimo šaltiniai
Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa	3 228,4	Siekiama pritraukti ir išlaikyti žmones darbo rinkoje, skatinti aktyvesnį mokymąsi visą gyvenimą, plėtoti aukščiausios kvalifikacijos darbo jėgą ir tobulinti viešąjį administravimą.	<i>I prioritetas</i> - „Produktyvūs žmogiškieji išteklių žinių visuomenėi“	Europos socialinis fondas
Ekonomikos augimo veiksmų programa	10 699	Siekiama didinti aukštos pridėtinės vertės verslo lyginamąją dalį Lietuvos ūkyje, sudaryti palankią aplinką smulkiąjam ir vidutiniam verslui bei inovacijoms ir efektyvinti ekonominę infrastruktūrą.	<i>II prioritetas</i> - „Konkurencinga ekonomika“	Europos regioninės plėtros fondas ir Sanglaudos fondas (transportui).
Sanglaudos skatinimo veiksmų programa	9 144,1	Siekiama geriau išnaudoti vietos potencialą, teikti kokybiškas ir prieinamas viešąsias paslaugas, išsaugoti ir gerinti aplinkos kokybę.	<i>III prioritetas</i> - „Gyvenimo kokybė ir sanglauda“	Europos regioninės plėtros fondas ir Sanglaudos fondas (aplinkos apsaugai)

Techninės paramos veiksmų programa	322,1	skirta administruoti teminėms veiksmų programoms.		Europos socialinis fondas
------------------------------------	-------	---	--	---------------------------

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis NACIONALINE BENDROJI STRATEGIJA: LIETUVOS 2007–2013 METŲ EUROPOS SAJUNGOS STRUKTŪRINĖS PARAMOS PANAUDOJIMO STRATEGIJA KONVERGENCIJOS TIKSLUI ĮGYVENDINTI. [internete]. [žiūrėta 2008-02-05]. Prieiga per internetą <http://www.esparama.lt/ES_Paramas/strukturines_paramos_2007_1013m._medis/titulinis/files/Strategija_2007-03-30.pdf>

Ši parama bus teikiama pagal Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir atskiras veiksmų programas (žiūrėti 5 lentelėje). Kaip matyti iš 5 lentelės pateiktų duomenų, didžioji dalis lėšų yra skiriama ekonomikos augimo veiksmų programai bei sanglaudos skatinimo veiksmų programai.

Neabejotina, kad ES struktūrinių fondų lėšos prisidės prie tolesnio Lietuvos BVP augimo, ir kad šalies konkurencingumas ir toliau sėkmingai augs. Tačiau šalies viduje ar sumažės tarpregioninis skirtumas, šią problemą turėtų koordinuotai spręsti ir ieškoti naujų strategijų bei įgyvendinimo būdų vidaus regioninė politika.

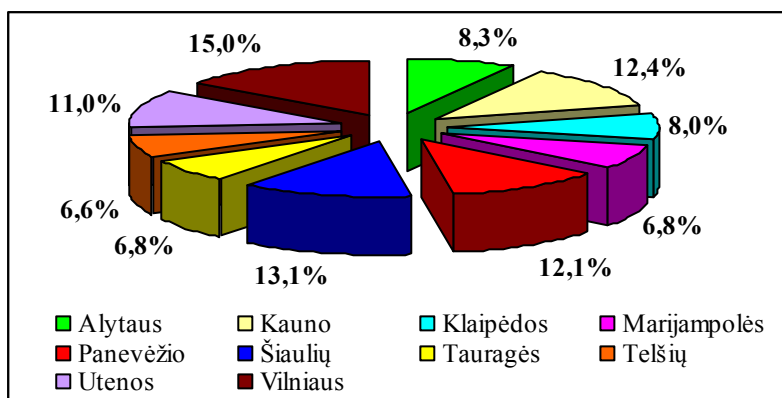
2. LIETUVOS REGIONŲ EKONOMINĖ IR SOCIALINĖ SITUACIJA BEI PAGRINDINIŲ RODIKLIŲ KITIMO TENDENCIJOS

Pirmiausia reikėtų išsiaiškinti, ar Lietuvoje egzistuoja žymūs ekonominiai ir socialiniai išsivystymo skirtumai tarp regionų, kuriuos Vyriausybė regioninės politikos priemonėmis siekia sumažinti. Kadangi regionai siejami su apskritimis, tai ir nagrinėjame apskričių socialinę ir ekonominę situaciją. Pagrindiniai rodikliai, kurie atspindi ekonominę-socialinę situaciją apskrityse yra bendrojo vidaus produkto dalis, nedarbo lygis, darbo jėgos pasiskirstymas pagal ekonomikos sektorius, materialinių vidaus investicijų skirtumai ir tiesioginės užsienio investicijos.

Nagrinėjant apskričių ekonominę ir socialinę būklę, pirmiausia pradėsime nuo gyventojų skaičiaus ir užimamo teritorijos ploto.

2.1. Gyventojų skaičius ir teritorijos plotas apskrityse

Apskričių pagrindinė charakteristika yra gyventojai. Lietuvos bendras teritorijos plotas siekia 65,3 tūkst. km². Didžiąją dalį šalies teritorijos užima: Vilniaus apskritis (9759 km², arba 15% šalies teritorijos), Šiaulių apskritis (8540 km², arba 13,1% šalies teritorijos), Kauno apskritis (5209 km², arba 12,4% šalies teritorijos), Panevėžio apskritis (7880 km², arba 12,1% šalies teritorijos), bei Utenos apskritis (7201km², arba 11% šalies teritorijos).

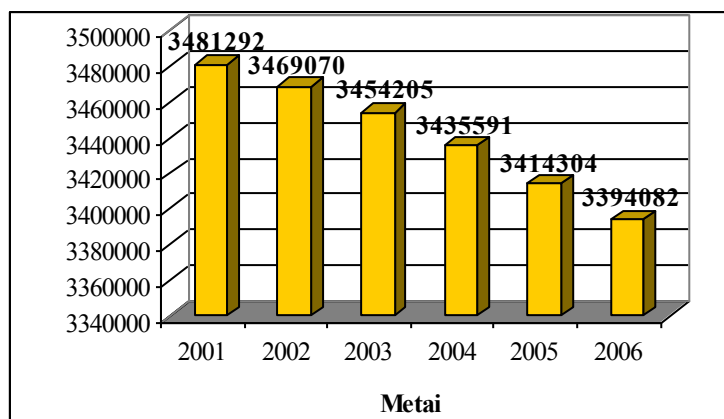
6 pav. Apskričių teritorijos ploto pasiskirstymas, procentais

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 25]

Likusios apskritys (žiūrėti 6 paveiksle) užima mažiau nei 10% šalies teritorijos.

Remiantis statistikos departamento pateiktais duomenimis, galima teigti, jog gyventojų skaičius Lietuvoje turi tendenciją mažėti (žiūrėti 7 paveiksle). Nagrinėjamu laikotarpiu (2001-2006 m.) gyventojų skaičius mažėjo kiekvienais metais: 2002 metais sumažėjo 0,35%, 2003 m. – 0,4%, 2004 – 0,54%, 2005 m – 0,62%, o 2006 m. – 0,59% (žiūrėti 2 priede, 20 lentelėje). Per pastaruosius 6

metus Lietuvoje gana sparčiai mažėja gyventojų skaičius – dėl mažėjančio gimstamumo ir gyventojų emigracijos.

7 pav. Vidutinis gyventojų skaičius Lietuvoje 2001-2006 metais

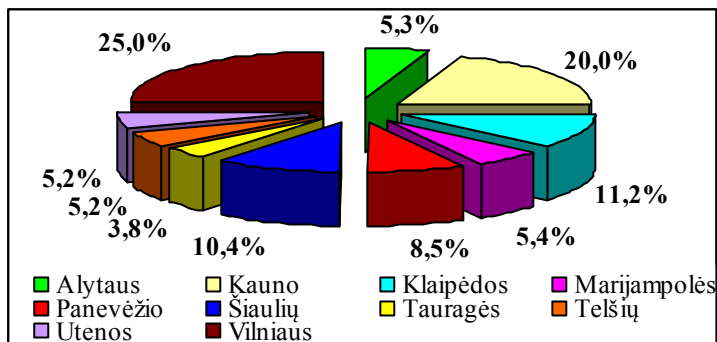
Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 25]

2007 m. I ketvirtį Statistikos departamentas atliko tyrimą, kuris leido įvertinti 2001–2006 m. neoficialiai iš Lietuvos išvykusių gyventojų skaičių. Tyrimo rezultatai rodo, kad tik kas antras ar trečias Lietuvos gyventojas emigruodamas deklaruoja savo išvykimą. 2001–2006 m. neoficialiai iš šalies išvyko apie 70 tūkst. žmonių, kartu su deklaravusiais savo vykimą – apie 126 tūkst. šalies gyventojų. Numatoma, kad intensyvi emigracija (apie 15 tūkst. žmonių per metus) turėtų tęstis bent iki 2010 m. 2004 m. gegužės 1 d. Lietuvai tapus ES nare išvykti dirbti į užsienį tapo dar paprasčiau, o pagal emigracijos mastus atsižvelgiant į gyventojų skaičių Lietuva pirmavo visoje ES. Emigraciją lemia pirmiausia ekonominiai veiksniai: Lietuvos ir užsienio valstybių (pirmiausia – ES šalių ir JAV) dideli atlyginimų ir pragyvenimo lygio skirtumai. Darbo jėgos mobilumas tarp valstybių turi tam tikrą privalumą (ir yra skatinamas ES lygiu). Tačiau Lietuvoje šis procesas nėra tinkamai subalansuotas, nes iš šalies išvyksta gerokai daugiau darbuotojų nei atvyksta iš kitų ES valstybių. Ši problema yra dar akivaizdesnė pažvelgus į vyraujančias socialines-demografines emigrantų charakteristikas. Išvyksta daugiausia jauni, gerą išsilavinimą įgiję, verslūs ir iniciatyvūs asmenys, taip pat jaunos šeimos. Be to, tarp emigrantų gausu ir aukštos kvalifikacijos pagyvenusių asmenų (mokslininkų, gydytojų). Šios tendencijos yra susijusios tiek su bendrai sudėtinga ekonomine nemažos visuomenės dalies situacija, tiek su kultūriniais ir sociologiniais pokyčiais, pasikeitusiu požiūriu į šeimą bei vaikus. Be to, sunkumai derinant šeimos ir profesinį gyvenimą (lanksčių darbo organizavimo formų trūkumas, vaikų priežiūros paslaugų stoka) turi neigiamos įtakos demografiniams procesams.

Gyventojų skaičiui mažėjant Lietuvoje, šis rodiklis mažėjo ir visose apskrityse. Daugiausia gyventojų 2001-2006 metų laikotarpyje sumažėjo Utenos (5,3%), Alytaus (4,2%), Šiaulių (3,9%), Panevėžio (3,8%) bei Tauragės (3,6%) apskrityse. Mažiausias gyventojų sumažėjimas nagrinėjamu

laikotarpiu užfiksuotas Vilniaus (0,2%), Klaipėdos (1,4%) bei Telšių (2,6%) apskrityse (žiūrėti 2 priede, 21 lentelėje).

Didžioji dalis Lietuvos gyventojų 2007 metų pradžioje gyveno Vilniaus apskrityje (apie 848 tūkst. arba 25% visų šalies gyventojų), Kauno apskrityje (677 tūkst. arba 20% visų šalies gyventojų), Klaipėdos apskrityje (379 tūkst. arba 11,2% visų šalies gyventojų) ir Šiaulių apskrityje (354 tūkst. arba 10,4% visų šalies gyventojų).

8 pav. Gyventojų skaičius apskrityse 2007 metų pradžioje, procentais

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 25]

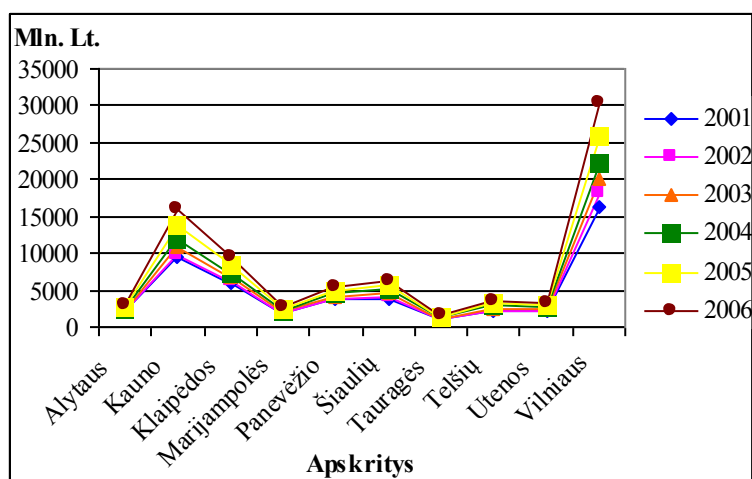
Likusiose apskrityse gyvena mažiau nei 10% šalies gyventojų (žiūrėti 8 paveiksle).

2.2. Bendrojo vidaus produkto kitimo tendencijos Lietuvoje bei apskrityse.

Pasak V. Damašienės (2004), vertinant tiek šalies, tiek ir jos regionų išsivystymo lygį bei ekonominės plėtros tendencijas, vienas svarbiausių rodiklių yra bendrasis vidaus produktas. Šis rodiklis taip pat parodo indėlį į šalies BVP sukūrimą.

Regionų išsivystymo netolygumai, išreiškiami BVP pastaraisiais metais sparčiai didėjo. BVP skirtumas tarp ekonomiškai stiprios Vilniaus apskrities (30506,1 mln. Lt.) ir ekonomiškai silpniausios Tauragės apskrities (1506,7 mln. Lt.) 2006 metais siekė 20,2 kartus. 2001–2006 metų laikotarpyje BVP šalyje didėjo kiekvienais metais. Bendras padidėjimas sudarė 33320,6 mln. Lt. arba 68,6%.

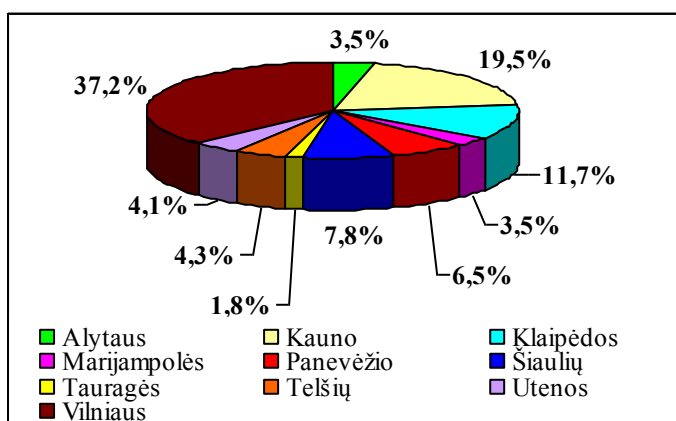

9 pav. BVP dinamika apskrityse 2001-2006 metais, mln.Lt.

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 27]

Šiuo laikotarpiu (2001–2006 metais) BVP augo ne tik šalyje, bet ir visose apskrityse, tačiau nevienodu tempu (žiūrėti 2 priede, 22 lentelėje). Didžiausias rodiklio šuolis užfiksuotas Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Telšių bei Klaipėdos apskrityse. BVP atitinkamai padidėjo 88,6%, 66,6% (tiek Kauno, tiek Šiaulių apskrityse vienodai apie 66,6%), 63,5% ir 61,3%. Likusiose apskrityse BVP augo, tik šiek tiek mažesniu tempu. 2001-2006 metų laikotarpyje analizuojamas rodiklis Marijampolės apskrityje padidėjo – 59,1%, Utenos – 57%, Panevėžio – 43,3%, Alytaus apskrityje padidėjo 37,6% ir Tauragės – 32,3%.

2006 metais didžiausia BVP dalis teko Vilniaus apskričiai – net 30506,1 mln. Lt., tai sudaro 37,2% šalies vidurkio (žiūrėti 10 paveiksle). Antroje, trečioje vietose pagal BVP pasiskirstymą apskričių atžvilgiu yra Kauno (19,5%) ir Klaipėdos (11,7%) apskritys. Šiaulių regionas, pagal BVP pasiskirstymą, apskričių atžvilgiu užima ketvirtą vietą. Šiaulių apskrityje BVP 2006 metais buvo 4,8 kartus mažesnis negu Vilniaus ir 12,9 kartus mažesnis negu šalies ir sudarė 7,8% viso BVP.

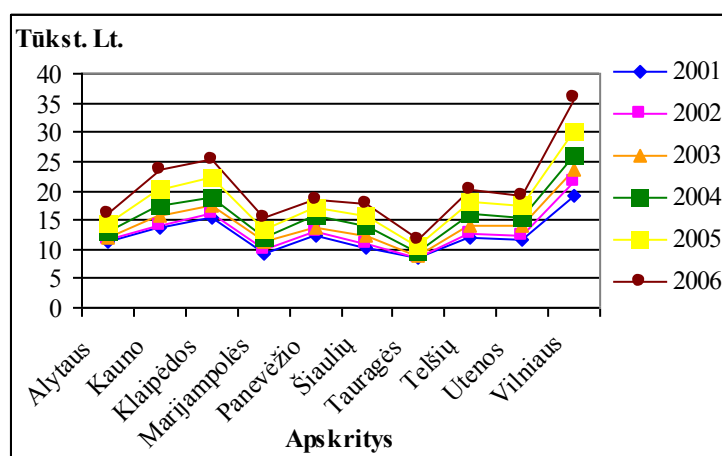
10 pav. BVP pasiskirstymas apskrityse 2006 metais, procentais

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 27]

Likusieji 23,8% BVP atitenka Panevėžio (6,5%), Telšių (4,3%), Utenos (4,1%), Alytaus (3,5%), Marijampolės (3,5%) bei Tauragės (1,8%) apskritys.

Apibendrinant galima teigti, jog 2006 metais 68,4% Lietuvos BVP sukūrė apskritys lyderės (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos). Tuo tarpu likusios apskritys, užimančios žemiausią poziciją, 2006 m. pagamino tik trečdalį (31,6%) Lietuvos BVP.

Vienam šalies gyventojui tenkanti metinio bendrojo vidaus produkto (BVP/gyv.) dalis rodo ekonominio išsivystymo lygį šalyje ar atskirame regione. 2001-2006 metais augo ne tik BVP šalyje, bet ir bendrojo vidaus produkto tenkančio vienam gyventojui rodiklis. Nagrinėjamu laikotarpiu (2001-2006 m.) BVP/gyv. šalyje išaugo 72,14%. Šis rodiklis tendenciją didėti turėjo ir atskirose apskrityse (žiūrėti 11 paveiksle).

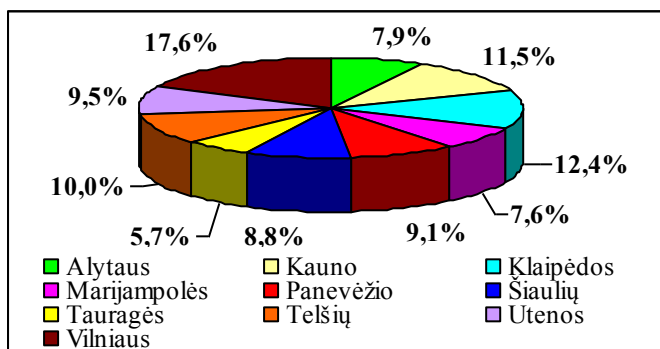

11 pav. BVP/gyv. dinamika apskrityse 2001-2006 metais, tūkst.Lt.

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 27]

BVP/gyv. 2001-2006 metais sparčiau nei šalyje išaugo Vilniaus (89,5%) bei Šiaulių (73,8%) apskrityse (žiūrėti 3 priede, 23 lentelėje). Sparčiu rodiklio augimu, nagrinėjamu laikotarpiu, taip pat pasižymi Kauno, Telšių, Utenos, Marijampolės bei Klaipėdos apskritys. Šiose apskrityse BVP/gyv. 2001-2006 metų laikotarpyje atitinkamai padidėjo 71,5%, 67,8%, 66,4%, 64,9% ir 63,6%.

2006 metais didžioji dalis BVP/gyv. teko didiesiems Lietuvos centrams: Vilniui – 17,6%, Klaipėdai – 12,4% ir Kaunui – 11,5% (žiūrėti 12 paveiksle). Ketvirtoje, penktoje, šeštoje vietose pagal BVP/gyv. apskričių atžvilgiu yra Telšių, Utenos ir Panevėžio apskritys. Šiose apskrityse BVP/gyv. atitinkamai siekė 10%, 9,5% ir 9,1%. Tuo tarpu Šiaulių apskritis užima septintą vietą apskričių atžvilgiu pagal tenkanti BVP/gyv. 2006 metais bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui Šiaulių apskrityje siekė 17,9 tūkst. Lt., t.y. 2 kartus mažiau nei Vilniaus apskrityje ir 1,3 kartus mažiau nei šalies analogiškas rodiklis.

12 pav. BVP/gyv. pasiskirstymas apskrityse 2006 metais, procentais

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 27]

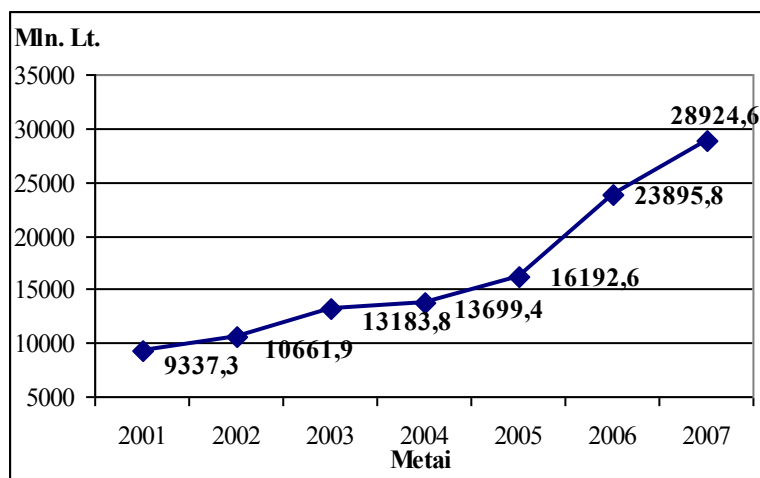
Aštuntoje, devintoje vietose pagal BVP/gyv. apskričių atžvilgiu yra Alytaus ir Marijampolės apskritys. Šiose apskrityse BVP/gyv. atitinkamai siekė 7,9% ir 7,6%. Tuo tarpu Tauragės apskrityje bendrasis vidaus produktas tenkantis vienam gyventojui yra mažiausias apskrityse ir 2006 metais sudarė 11,7 tūkst. Lt., t.y. 3 kartus mažiau nei Vilniaus apskrityje ir 2 kartus mažiau nei bendrai šalyje.

Apibendrinant galima teigti, jog sparčiausiai iš regionų vystosi didieji Lietuvos centrai: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos apskritys. Šiaulių apskritis užima ketvirtą vietą, apskričių atžvilgiu, pagal BVP sukūrimą. Didžiausią indėlį į šalies BVP susidarymą įneša apskritys lyderės (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos). O pagal BVP plėtros tendencijas apskrityse, galima teigti, jog apskritys turi potencialą plėstis, nes šis rodiklis turi tendenciją didėti kiekvienais metais. Kaip jau buvo minėta anksčiau BVP/gyv. rodo ekonominio išsivystymo lygį. 2006 metais didžioji šio rodiklio dalis teko didiesiems Lietuvos centrams, jų tarpe ir Telšių apskričiai. Tai reiškia, kad šios apskritys pasižymėjo kaip labiausiai ekonomiškai išsivysčiusios. Šiaulių apskritis užėmė septintą vietą, apskričių atžvilgiu pagal BVP/gyv. Kadangi šis rodiklis (BVP/gyv.) ekonomiškai silpnesnėse apskrityse pasižymėjo augimu, tai galima teigti, jog pastarieji regionai turi potencialą plėstis, tik mažesniu tempu, nei ekonomiškai stiprios apskritys.

2.3. Tiesioginių užsienio investicijų dinamika Lietuvoje bei apskrityse

J. Nudelk (1984) teigia, kad „tiesioginės užsienio investicijos yra pagrindinis veiksnys, lemiantis BVP vienam gyventojui didėjimą regione“ (32, p. 219). Tiesioginių užsienio investicijų pritraukimas yra svarbus šalies bei apskričių ekonominio augimo rodiklis. Kiekviena valstybė privalo reguliuoti užsienio investicijas, kad jos būtų nukreiptos į labiausiai investicijų stokojančias apskritis, norint sumažinti tarpregioninius skirtumus.

Ekonomikos augimo dėka, investavimo procesas šalyje augo (žiūrėti 13 paveiksle). Tiesioginės užsienio investicijos išaugo nuo 9337,3 mln. Lt. 2001 m. iki 28924,6 mln. Lt. 2007 m. (padidėjo 3,1 karto).

13 pav. Tiesioginės užsienio investicijos Lietuvoje 2001–2007 metais, mln.Lt.

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 28]

2001 metais tiesioginės užsienio investicijos Lietuvoje siekė 9337,3 mln. Lt., 2002 metais – 10661,9 mln. Lt. (14,2% daugiau nei praėjusiais metais), 2003 metais – 13183,8 mln. Lt. (23,7% daugiau nei praėjusiais metais). TUI šalyje turėjo tendenciją didėti kasmet (žiūrėti 4 priede, 26 lentelėje). Didžiausias investicijų augimas pastebimas 2006 metais. Palyginus su praėjusiais metais (2005 m.) TUI Lietuvoje padidėjo net 47,6%, o palyginus su baziniais metais (2001 m.) išaugo 155,9%. Tokių investicijų augimą galėjo įtakoti palanki politinė situacija Lietuvoje, nes kai žinoma, Lietuva 2004 metais gegužės 1 dieną tapo Europos Sąjungos nare. Analizės metu taip pat buvo nustatyta, kad vidutiniškai TUI Lietuvoje padidėja 20,7%.

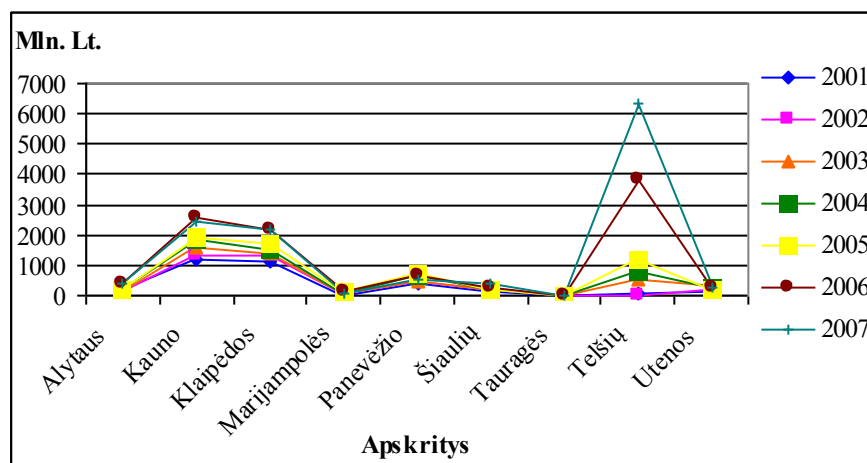
2007 m. sausio 1 d. daugiausia lėšų yra investavę Lenkijos (22,6% visų tiesioginių užsienio investicijų), Danijos (15,3%), Švedijos (10,6%), Vokietijos (9,9%), Suomijos (6,7%), Rusijos (6,3%), Estijos (5,9%) investuotojai. Lenkijos pirmavimą lėmė Lenkijos koncerno „PKN Orlen S. A.“ investicijos į AB „Mažeikių nafta“. Rusijos investuotojams pardavus šios įmonės akcijas, šalis nusmuko į šeštąją vietą. Mažiausiai Lietuvoje investavo šios šalys: Graikija, Turkija (0,01%) bei Ukraina (0,03%). Praėjusių metų pradžioje (2006) daugiausia TUI Lietuvai teko iš: Rusijos (24,6% visų tiesioginių užsienio investicijų), Danijos (15,9%) ir Švedijos (11,1%). Mažiausiai – Graikijos, Ukrainos (0,03%) ir Slovakijos (0,04%). 2007 metais ES šalių tiesioginės investicijos sudarė 24294,3 mln. litų (84,0%), NVS³ šalių – 1 859,8 mln. litų (6,4%), ELPA⁴ šalių - 5% ir kitų šalių - 4,6% visų tiesioginių užsienio investicijų.

³ Armėnija, Azerbaidžanas, Baltarusija, Gruzija, Kazachstanas, Kirgizijos Respublika, Moldovos Respublika, Rusija, Tadžikistanas, Turkmėnistanas, Ukraina, Uzbekistanas.

⁴ Islandija, Lichtenšteinas, Norvegija, Šveicarija.

Remiantis statistikos departamento duomenimis, 2007 metais daugiausia investuota į apdirbamąją gamybą – 39,8%, finansinio tarpininkavimo įmones – 15,9%, didmeninę ir mažmeninę prekybą – 10,7% bei elektros, dujų ir vandens tiekimą – 10,5% tiesioginių užsienio investicijų. Apdirbamojoje gamyboje daugiausia investuota į naftos produktų ir chemijos gaminių gamybą – 64,2%, maisto produktų, gėrimų ir tabako gamybą – 12,5%, kitų nemetalo mineralinių produktų gamybą – 3% visų apdirbamosios gamybos investicijų. Didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje daugiausia investuota į didmeninę prekybą – 66,7%, o mažiausiai – automobilių pardavimui, remontui bei degalų mažmeninei prekybai 15,5% visų didmeninės ir mažmeninės prekybos investicijų.

Teritorinis investicijų pasiskirstymas yra vienas iš svarbiausių ekonominės plėtros problemų. Labiausiai atsilikusiems regionams pasivyti labiau ekonomiškai išsivysčiusius regionus gali padėti užsienio investicijos. Teritoriniu požiūriu Lietuvoje yra keli regionai, kurių ekonominiai rodikliai yra geriausi (Vilniaus, Klaipėdos, Kauno apskritys). Juose koncentruojasi ir didžiausia tiesioginių užsienio investicijų dalis. Vilniaus apskritis nefiksuojama grafike, tuo tarpu likusių apskričių priklausomybė nuo TUI rodo, kad palankiausia situacija yra Kauno, Klaipėdos apskrityse, o 2006 ir 2007 metais ir Telšių apskrityje. Kitose apskrityse situacija maždaug vienoda (žiūrėti 14 paveiksle).

14 pav. Tiesioginių užsienio investicijų dinamika apskrityse 2001-2007 metais, mln. Lt.

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 28]

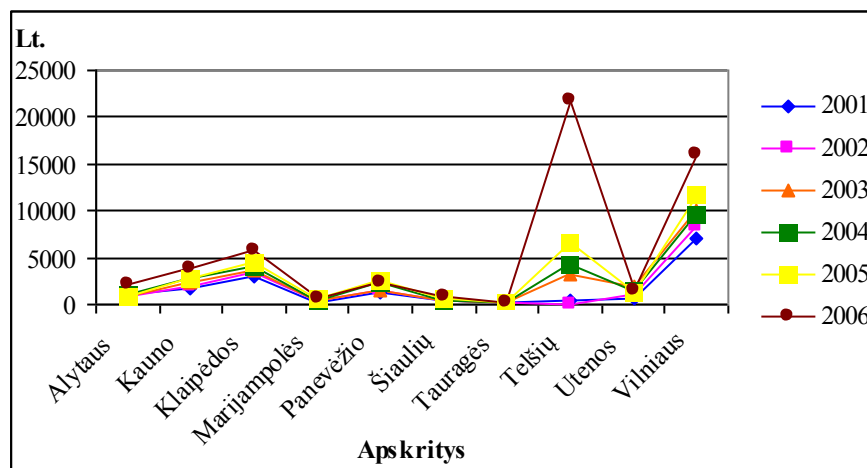
2007 metais didžiausia TUI dalis teko *Vilniaus apskričiai* – net 16296,5 mln. Lt (žiūrėti 3 priede, 24 lentelėje). Tai sudaro 56,3% visų tiesioginių užsienio investicijų tuo laikotarpiu. Pastaruosius septynerius metus TUI apskrityje nuolat didėjo (išskyrus 2004 metais buvo sumažėjęsios 4,3%). Palyginus 2007 metų duomenimis su 2001 metų duomenimis, buvo pastebėta, kad 2001-2007 m. laikotarpyje Vilniaus apskrityje TUI išaugo 172,4% (žiūrėti 4 priede, 26 lentelėje). Dinaminės analizės metu, taip pat buvo nustatyta, kad vidutiniškai TUI apskrityje padidėja 18,2%. Antroje vietoje (2006–2007 metais), pagal TUI pasiskirstymą, apskričių atžvilgiu yra *Telšių apskritis*. Šioje apskrityje užsienio investicijos 2007 metais sudarė 6316,5 mln. Lt. arba

21,8% visų TUI. Nuo 2001 metų iki 2007 metų TUI Telšių apskrityje išaugo net 73,4 kartus. Dinaminės analizės metu, taip pat buvo nustatyta, kad vidutiniškai 2001-2007 metų laikotarpyje TUI apskrityje padidėja net 104,6% kai tuo tarpu Lietuvos analogiškas rodiklis vidutiniškai išauga 20,7%. 2007 metais 99,46% tiesioginių užsienio investicijų atiteko Mažeikių rajono savivaldybei. Kaip ir buvo tikėtasi, daugiausia investavo Lenkija (6057,9 mln. Lt.), o šios investicijos atiteko Mažeikių naftos perdirbimo gamyklai. Į trejetuką (2006–2007 metais), pagal TUI pasiskirstymą, apskričių atžvilgiu patenka *Kauno apskritis*. Apskrityje užsienio investicijos 2007 metais sudarė 2455,8 mln. Lt. arba 8,5% visų TUI. Pastaruosius septynerius metus (2001-2007 m.) TUI apskrityje nuolat didėjo (išskyrus 2007 m. buvo sumažėjusios 5%), bendras padidėjimas siekė 102,8%. Dinaminės analizės metu, buvo nustatyta, kad vidutiniškai TUI Kauno apskrityje padidėja 12,5%. *Klaipėdos apskritis*, nežymiai atsilieka nuo tų apskričių, kuriose koncentruojasi didžiausia tiesioginių užsienio investicijų dalis. 2007 m. TUI apskrityje siekė 2158,5 mln. Lt. (7,46% visų TUI tuo laikotarpiu), o 2001 m. – 1145,3 mln. Lt. (12,3% visų TUI tuo laikotarpiu) ir palyginus šiuos laikotarpius, pastebėta, kad TUI išaugo 88,5%. Investicijų sumažėjimas užfiksuotas tik 2007 metais, kuomet palyginus su 2006 m., TUI sumažėjo 0,04%. Dinaminės analizės metu, taip pat buvo nustatyta, kad vidutiniškai TUI padidėja tik 11,1%. Kitos Lietuvos apskritys (Panevėžio, Alytaus, Šiaulių, Utenos, Marijampolės bei Tauragės) žymiai atsilieka pagal minėtą rodiklį (TUI). Jose užsienio investicijos nėra taip griežtai sukoncentruotos. *Panevėžio apskrityje* tiesioginės užsienio investicijos 2007 m. buvo daugiau kaip 31 kartą mažesnės negu Vilniaus apskrityje. 2007 metais apskrityje užsienio investicijos siekė 522,1 mln. Lt. t.y. 1,81% visų šalies tiesioginių užsienio investicijų. Šiuos duomenis sulyginus su praėjusių metų duomenimis (2006 m. TUI – 683,5 mln. Lt., o tai sudaro 2,86% visų TUI tuo laikotarpiu), pastebima, kad TUI Panevėžio apskrityje sumažėjo 23,6%. Tiesioginių užsienio investicijų sumažėjimo priežastis galėtų būti – vienos didžiausių šalyje AB „Ekranas“ įmonės bankrotas. Nagrinėjant 2001–2007 metų laikotarpį, TUI apskrityje padidėjo 36,9%. Panevėžio apskrityje TUI vidutiniškai išauga apie 5,3%. Tiesioginių užsienio investicijų augimo tempas pasireiškia ir *Alytaus apskrityje*, tačiau ne kiekvienais metais (2002 m. – TUI sumažėjo 32,7%, 2003 m. – sumažėjo 3,9% ir 2005 m. – sumažėjo 10%). 2007 metais apskritis užima 6 vietą apskričių atžvilgiu, nes TUI siekė 417,2 mln. Lt., t.y. 1,44% visų šalies TUI. 2001-2007 metų laikotarpyje TUI apskrityje išaugo 91%, o vidutiniškai per šį laikotarpį išaugo 11,4%. Tarp dešimties apskričių pagal TUI pasiskirstymą, 2007 metais ir praėjusiais metais (2006 m.), *Šiaulių apskritis* buvo 7 vietoje. Apskrityje tiesioginės užsienio investicijos 2007 m. buvo 42 kartus mažesnės negu Vilniaus apskrityje ir sudarė 1,34% visų tiesioginių užsienio investicijų tuo laikotarpiu. Tačiau TUI vidutinis padidėjimo tempas 2001-2007 metų laikotarpyje, apskrityje yra nedaug mažesnis negu Lietuvos – atitinkamai 16,5% ir 20,7%. Šiaulių apskrityje

investicijos augo kiekvienais metais, tačiau didžiausias investicinis šuolis užfiksuotas 2006 metais (padidėjo 42,8%) ir 2007 metais (padidėjo 40,1%). Likusieji 1,28% visų tiesioginių užsienio investicijų (2007 m.) atitenka Utenos, Marijampolės ir Tauragės apskritys. Apžvelgiant TUI situaciją *Utenos apskrityje*, pastebima investicijų sumažėjimo tendencija kai kuriais metais. Didžiausias TUI sumažėjimas apskrityje užfiksuotas 2004 metais – sumažėjo 24,9%, tuo tarpu, 2005 m. TUI jau buvo linkusios ne tokiu dideliu mastu mažėti (sumažėjo 13,2%). 2007 m. duomenis palyginus su praėjusiais metų duomenimis (2006 m.) TUI Utenos apskrityje sumažėjo apie 10%. Baziniu būdu apskaičiuotas rodiklis rodo 119,3% padidėjimą.

2007 metais *Marijampolės apskrityje* TUI siekė 98,3 mln. Lt. arba 0,34% visų TUI. Marijampolės apskrityje tiesioginių užsienio investicijų mažėjimo tendencija pastebima 2006 (sumažėjo 10%) ir 2007 (2,5%) metais. Tuo tarpu, palyginus 2007 metų duomenimis su 2001 metų duomenimis, buvo pastebėta, kad TUI apskrityje išaugo apie 4 kartus. Dinaminės analizės metu, taip pat buvo nustatyta, kad vidutiniškai 2001-2007 metų laikotarpyje TUI apskrityje padidėjo 24,3%. Mažiausiai užsienio investicijų 2007 m. buvo Tauragės apskrityje – 0,1% visų tiesioginių užsienio investicijų.

2001-2006 metų laikotarpyje augo ne tik TUI šalyje bei apskrityse, bet ir tiesioginės užsienio investicijos tenkančios vienam gyventojui rodiklis. Nagrinėjamu laikotarpiu (2001-2006 m.) TUI/gyv. šalyje išaugo apie 3 kartus (arba 162%). Pastarasis rodiklis tendenciją didėti turėjo ir apskrityse (žiūrėti 15 paveiksle).

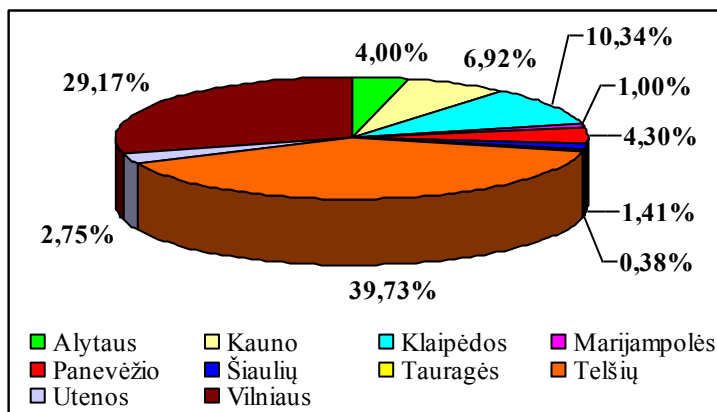
15 pav. TUI/gyv. dinamika apskrityse 2001-2006 metais, Lt.

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 28]

TUI/gyv. 2001-2006 m. laikotarpyje, sparčiau nei šalyje išaugo Marijampolės (3,9 kartus) bei Telšių (45,6 karto) apskrityse (žiūrėti 4 priede, 25 lentelėje). Sparčiu rodiklio augimu, nagrinėjamu laikotarpiu, taip pat pasižymi Utenos, Vilniaus bei Kauno apskritys. Pastarosiose apskrityse TUI/gyv. 2001-2006 m. laikotarpyje atitinkamai padidėjo 157,3% (arba 2,6 karto), 127,6% (arba 2,3 karto) ir 120,1% (arba 2,2 karto). Likusiose apskrityse, nagrinėjamas rodiklis padidėjo mažiau

nei 100%, o mažiausias TUI/gyv. rodiklio šuolis užfiksuotas Tauragės apskrityje - 30% (arba 1,3 karto).

2006 m. didžioji TUI/gyv. teko didiesiems Lietuvos centras (išskyrus Telšių apskritį): Telšių apskričiai – 39,7%, Vilniaus – 29,2%, Klaipėdos – 10,3%, Kauno – 6,9% (žiūrėti 16 paveiksle).

16 pav. TUI/gyv. pasiskirstymas apskrityse 2006 metais, procentais

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 28]

Likusioms apskritims, šis rodiklis siekė mažiau nei 10%. Penktoje, šeštoje, septintoje vietose pagal TUI/gyv., apskričių atžvilgiu yra Panevėžio, Alytaus ir Utenos apskritys. Pastarosiose apskrityse TUI/gyv. atitinkamai siekė 4,3%, 4% ir 2,8%. Tuo tarpu, Šiaulių apskritis užėmė aštuntą vietą apskričių atžvilgiu pagal TUI/gyv. 2006 m. Šis rodiklis apskrityje siekė 775 Lt., t.y. 20,7 kartus mažiau nei Vilniaus apskrityje ir 9,1 kartą mažiau nei šalies analogiškas rodiklis. Devintoje, dešimtoje vietose yra Marijampolės ir Tauragės apskritys. Šiose apskrityse TUI/gyv. atitinkamai siekė 1% ir 0,4%.

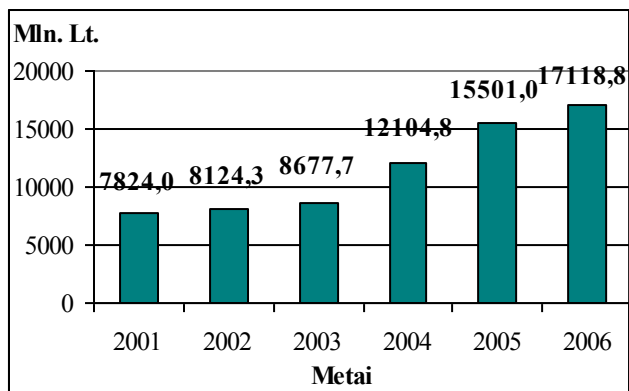
Apibendrinant galima teigti, kad pasitvirtina J. Nudelk teiginys, jog tiesioginės užsienio investicijos yra pagrindinis veiksnys, lemiantis BVP/gyv. didėjimą regione. Šį faktą patvirtina TUI pasiskirstymas apskrityse. Kadangi didžioji TUI dalis 2006 metais teko Vilniaus, Telšių, Kauno ir Klaipėdos apskritims, tai pastarosiose apskrityse ir buvo didžiausias BVP/gyv. sukurtas rodiklis. Pagal TUI pasiskirstymą bei sukurtą TUI/gyv. rodiklį apskrityse, dominuoja regioninė nelygybė. Didieji Lietuvos centrai pritraukia didžiąją dalį tiesioginių užsienio investicijų, įtakodami tarpregioninius skirtumus, o šių investicijų augimo tendencijos apskrityse patvirtina faktą, kad ir ekonomiškai silpni regionai turi potencialą plėstis.

2.4. Materialinių investicijų dinamika Lietuvoje bei apskrityse

Regionų plėtrai įtakos turi ne tik TUI, bet ir vidaus investicijos. Didžiąją materialinių investicijų dalį sudaro privataus sektoriaus bei valstybinių įmonių ir įstaigų lėšos, panaudotos statybai, plėtrai, rekonstrukcijai, remontui, modernizavimui, įrenginiams, inventoriui, mašinoms,

transporto priemonėms ir kitoms išlaidoms. Materialinės vidaus investicijos yra svarbus ekonominės plėtros veiksnys, įtakojantis regionų plėtrą. Daugelis makroekonominių rodiklių liudijo besitęsiantį šalies ekonomikos augimą, įtakodami materialinių investicijų didėjimo tendenciją. Investavimo procesas šalyje nuosekliai augo (žiūrėti 17 paveiksle) – materialinės investicijos išaugo nuo 7824 mln. litų 2001 m. iki 17118,8 mln. litų 2006 metais (arba 118,8%).

17 pav. Materialinės investicijos Lietuvoje 2001–2006 metais, mln.Lt.

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 30]

Lietuvoje MI augo kiekvienais metais, tačiau didžiausias materialinių investicinis šuolis užfiksuotas 2004 metais. Palyginus MI 2004 metais (12104,8 mln. Lt.) su MI 2003 metais (8677,7 mln. Lt.), pastebimas ženklus padidėjimas – MI išaugo 3427,1 mln. Lt (arba 39,5%). Vidutinis MI Lietuvoje padidėjimo tempas, 2001-2006 m. laikotarpyje siekė 16,9% (žiūrėti 5 priede, 27 lentelėje). 2006 metais sparčiausiai investicijos augo šiose ūkinės veiklos rūšyse: viešbučių ir restoranų – 96,9%, švietimo – 52,2%, valstybės valdymo ir gynimo, privalomojo socialinio draudimo – 45,9%, prekybos – 34,6%, statybos – 30,4%, elektros, vandens ir dujų tiekimo – 24,5%. Tačiau pastebimas ir investicijų sumažėjimas transporte ir sandėliavime (–7,6%) ir finansiniame tarpininkavime (–2,8%).

Materialinių investicijų fizinėje struktūroje įsigijimų apimtis 2006 metais, palyginti su 2005 metais, išaugo 24,5%. (iš jų nekilnojamojo turto už 2028,4 mln. Lt.), o statybų ir remonto 13,7%.

Materialinės investicijos tendenciją augti turėjo ne tik šalyje, bet ir visose apskrityse, tačiau nevienodu tempu (žiūrėti 6 lentelėje).

Materialinių investicijų apskrityse kitimo tendencijos 2001-2006 metų laikotarpyje

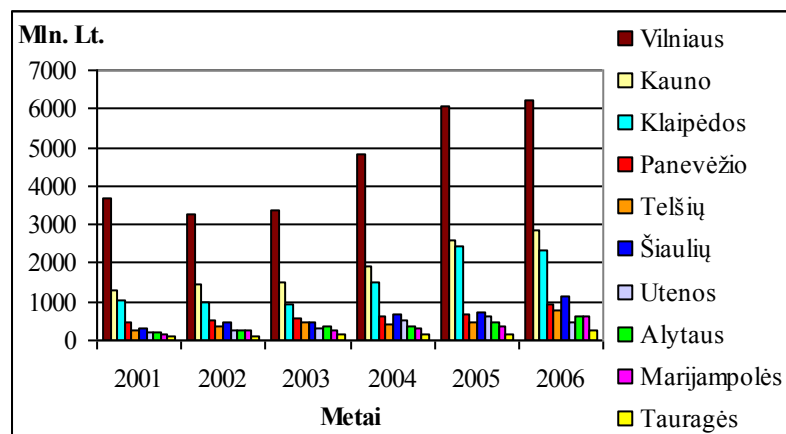
Apskritis	Padidėjo (sumažėjo), kartų	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas, %	Vidutinis padidėjimo (sumažėjimo) tempas, %
Lietuvos Respublika	2,2	118,8	16,9
Vilniaus apskritis	1,7	70,7	11,3
Kauno apskritis	2,3	125,3	17,6
Klaipėdos apskritis	2,2	121,4	17,2
Panevėžio apskritis	2	102,9	15,2
Telšių apskritis	3,2	215,1	25,8
Šiaulių apskritis	3,5	254,9	28,8
Utenos apskritis	2,3	125,4	17,6
Alytaus apskritis	3	202,8	24,8
Marijampolės apskritis	4,3	331,3	33,9
Tauragės apskritis	2,6	165,2	21,5

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

Kaip matyti iš lentelės pateiktų duomenų, sparčiau nei šalyje, materialios investicijos nagrinėjamu laikotarpiu (2001-2006 m.) išaugo visose apskrityse, išskyrus Vilniaus (padidėjo 1,7 karto, arba 70,7%) bei Panevėžio (padidėjo 2 kartus, arba 102,9%) apskritis, o Klaipėdos apskrityje investicijos padidėjo tiek pat kartų kaip ir Lietuvos analogiškas rodiklis (2,2 kartus). Jei šalyje materialinės investicijos 2001-2006 metų laikotarpyje padidėjo 2,2 kartus, tai Kauno ir Utenos apskrityse – 2,3 kartus, Tauragės – 2,6 kartus, Alytaus – 3 kartus, Telšių – 3,2 kartus, Šiaulių – 3,5 kartus ir Marijampolės – 4,3. Pastarųjų apskričių MI vidutinis padidėjimo tempas 2001-2006 metų laikotarpyje, taip pat yra didesnis nei Lietuvos. Jei Lietuvoje materialinės investicijos vidutiniškai padidėjo 16,9%, tai Klaipėdos apskrityje – 17,2% (vidutiniškai padidėjo), Kauno ir Utenos apskrityse - 17,6% (vidutiniškai padidėjo), Tauragės – 21,5%, Alytaus – 24,8%, Telšių – 25,8%, Šiaulių – 28,8% ir Marijampolės – 33,9%.

Apibendrinant galima teigti, kad MI 2001-2006 metų laikotarpyje, sparčiausiai augo ekonomiškai silpnesnėse apskrityse (išskyrus Kauno apskritį) ir netgi augo didesniu tempu nei Lietuvos analogiškas rodiklis. Tačiau atlikus detalesnę analizę (apžvelgiant kiekvienų metų MI kitimo tendencijas), buvo pastebėta, kad kai kuriais metais investicijos turėjo tendenciją sumažėti apskrityse (žiūrėti 5 priede, 27 lentelėje). Materialinių investicijų sumažėjimas apskrityse užfiksuotas beveik kiekvienais metais (nagrinėjant 2001-2006 m. laikotarpį), išskyrus 2005 metus. 2002 metais investicijos sumažėjo Klaipėdos (sumažėjo 3,8%) ir Vilniaus (11,2%) apskrityse. 2003 metais MI sumažėjimas užfiksuotas Klaipėdos (7,2%) ir Šiaulių (2,8%) apskrityse. 2004 metais MI sumažėjo dvejose apskrityse: Alytaus (2,1%) ir Telšių (12,2%). O 2006 metais investicijos tendenciją mažėti turėjo Klaipėdos (5,8%) ir Utenos (18,5%) apskrityse.

Pagal materialinių investicijų pasiskirstymą apskrityse, Lietuvoje egzistuoja ryškūs skirtumai tarp apskričių (žiūrėti 18 paveiksle).

18 pav. Materialinių investicijų dinamika apskrityse 2001-2006 metais, mln.Lt.

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 30]

Lietuvoje didieji centrai yra Vilnius, Kaunas ir Klaipėda. Kaip matyti ir iš 7 lentelės pateiktų duomenų, būtent šiuose didžiuosiuose Lietuvos apskrityse materialinės investicijos ir yra didžiausios.

7 lentelė

Materialinių investicijų pasiskirstymas apskrityse

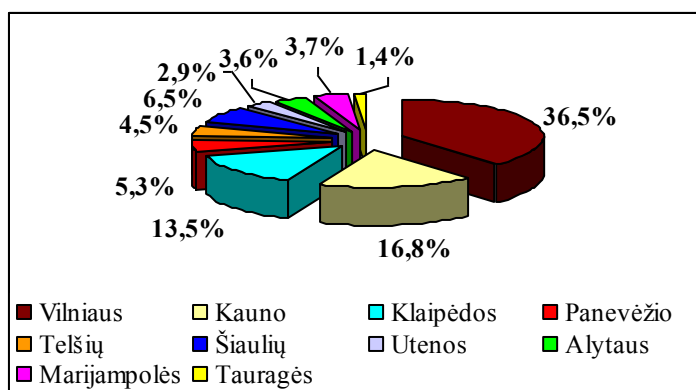
Metai	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Apskritys	MI, %					
Vilniaus apskritis	46,74	39,98	38,66	39,86	39,29	36,47
Kauno apskritis	16,29	18,09	17,12	15,99	16,67	16,77
Klaipėdos apskritis	13,36	12,37	10,75	12,21	15,85	13,52
Panevėžio apskritis	5,74	6,25	6,58	5,35	4,43	5,32
Telšių apskritis	3,11	4,40	5,36	3,37	3,16	4,47
Šiaulių apskritis	4,02	5,61	5,11	5,36	4,85	6,52
Utenos apskritis	2,78	3,14	3,30	4,36	3,88	2,86
Alytaus apskritis	2,57	3,41	4,02	2,82	2,94	3,56
Marijampolės apskritis	1,87	2,99	3,03	2,61	2,39	3,69
Tauragės apskritis	1,16	1,51	1,59	1,24	1,07	1,41

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

Remiantis pateiktos lentelės duomenimis, matyti, jog 2001-2006 metų laikotarpyje, Vilniaus apskrityje buvo investuojama daugiau nei trečdalis visų Lietuvos materialinių investicijų. Antroje, trečioje vietoje (2001-2006 m.), pagal investicijų pasiskirstymą apskričių atžvilgiu yra Kauno ir Klaipėdos apskritys. Nagrinėjamu laikotarpiu (2001-2006 m.) pagal materialinių investicijų pasiskirstymą apskričių atžvilgiu, nesikeičia tik lyderių pozicijos (išlieka tie patys didieji Lietuvos centrai), tačiau mažesnės apskritys beveik kiekvienais metais pakeičia poziciją. Pvz., 4 vietoje, pagal analizuojamą rodiklį, apskričių atžvilgiu nuo 2001-2003 metų buvo Panevėžio apskritis, o nuo 2004-2006 metų šią poziciją perėmė Šiaulių apskritis (apsikeisdama vietomis su Panevėžio apskritimi, t.y. šiuo laikotarpiu apskritis nukrito į penktąją vietą apskričių atžvilgiu). 6 vietoje pagal MI pasiskirstymą apskričių atžvilgiu 2001-2002 metų laikotarpyje buvo Telšių apskritis (taip pat ši apskritis išliko toje pačioje vietoje ir 2006 metais), 2003 metais – Šiaulių apskritis, o 2004-2005

metų laikotarpyje - Utenos apskritis. 7 vietoje pagal analizuojamo rodiklio pasiskirstymą apskričių atžvilgiu 2001 metais buvo Utenos apskritis, 2002-2003 metų laikotarpyje – Alytaus apskritis, 2004-2005 metų laikotarpyje – Telšių apskritis, o 2006 metais Marijampolės apskritis. Dažniausiai 8 vietoje pagal investicijų pasiskirstymą apskričių atžvilgiu yra Alytaus (šioje pozicijoje buvo 2001 m. ir 2004-2006 m. laikotarpyje) ir Utenos (šioje pozicijoje buvo 2002-2003 m. laikotarpyje) apskritys. Nagrinėjamu laikotarpiu (2001-2006 m.) 9 vietą pagal MI pasiskirstymą apskričių atžvilgiu yra Marijampolės apskritis, išskyrus 2006 metus (šią poziciją perėmė Utenos apskritis), o 10 vietoje yra Tauragės apskritis.

Plačiau apžvelgiant 2006 metus (žiūrėti 19 paveiksle) lyderio poziciją užima tos pačios didžiosios apskritys: Vilniaus (36,5% sudaro visų Lietuvos MI), Kauno (16,8% sudaro visų Lietuvos MI), Klaipėdos (13,5% sudaro visų Lietuvos MI).

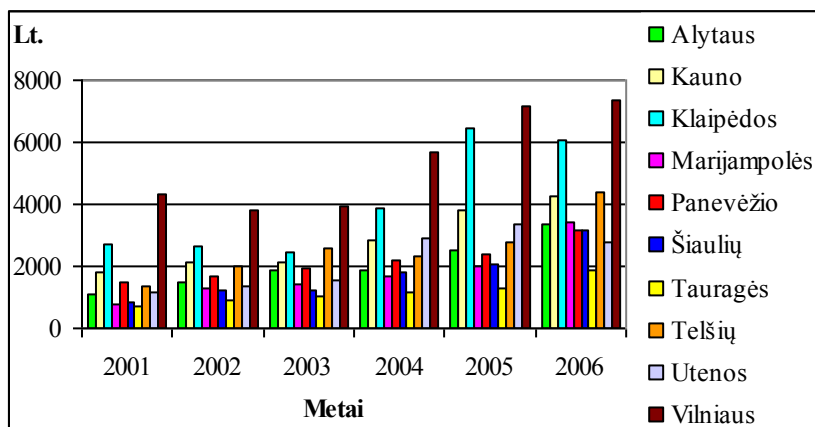
19 pav. Materialinių investicijų pasiskirstymas apskrityse 2006 metais, procentais

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 30]

Nors Šiaulių apskritis užima 4 vietą (6,5% sudaro visų Lietuvos investicijų), tačiau lyginant su praėjusiais metais (2005 m.), materialios investicijos išaugo netgi 48,5%. Pagerėjo situacija ir tokioms apskrityms kaip: Telšių ir Marijampolės. Iš paveikslo matyti, kad Telšių apskritis užima 6 vietą (4,5% sudaro visų Lietuvos investicijų), tačiau praėjusiais metais užėmė 7 vietą (3,16% sudaro visų Lietuvos MI). Per dvi pozicijas pakilo Marijampolės apskritis. Dabar (2006 metais) investuojama 3,7% visų Lietuvos materialinių investicijų, o praėjusiais metais – 2,4%. Ne kokia situacija atsispindi Utenos apskrityje. Lyginant 2006 metus su 2005 metais, Utenos apskritis, pagal materialinių investicijų pasiskirstymą apskrityse iš 6 vietos nusileido į 9 vietą.

Nagrinėjamu laikotarpiu (2001-2006 m.) augo ne tik MI šalyje bei apskrityse, bet ir MI/gyv. rodiklis. G. Mačys (2005) teigia, jog „materialinės investicijos vienam gyventojui rodo regionų įmonių veiklos gyvybingumą ir gebėjimą investuoti bei kurti darbo vietas“ (p. 106).

Per pastarąjį laikotarpį (2001-2006 m.), MI/gyv. Lietuvoje išaugo 2,2 kartus (arba 124,5%). Šis rodiklis tendenciją didėti pasireiškė ir apskrityse (žiūrėti 20 paveiksle).

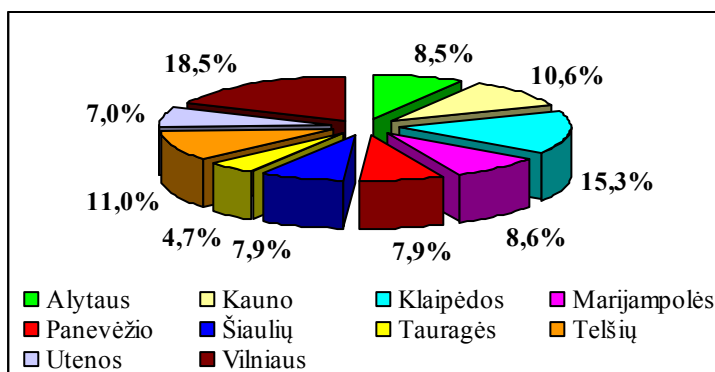

20 pav. MI/gyv. dinamika apskrityse 2001-2006 metais, Lt.

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 30]

MI/gyv. 2001-2006 metais sparčiau nei šalyje išaugo visose apskrityse, išskyrus Panevėžio (110,9%) ir Vilniaus apskritis (71,1%). Sparčiausiai pastarasis rodiklis išaugo Marijampolės apskrityje – 4,4 karto (arba 343,9%), Šiaulių apskrityje – 3,7 karto (arba 269,3%), Telšių apskrityje – 3,2 karto (arba 223,6%) ir Alytaus apskrityje – 3,2 karto (arba 215,9%). Likusiose apskrityse MI/gyv., nagrinėjamu laikotarpiu, išaugo daugiau nei 2 kartus (žiūrėti 6 priede, 28 lentelėje).

2006 metais didžioji dalis MI/gyv. teko didiesiems Lietuvos centrams (išskyrus Telšių apskritį): Vilniaus apskričiai – 18,5%, Klaipėdos apskričiai – 15,3%, Telšių apskričiai – 10,98% ir Kauno apskričiai – 10,6% (žiūrėti 21 paveiksle). Penktoje, šeštoje, septintoje vietose pagal MI/gyv. apskričių atžvilgiu yra Marijampolės, Alytaus ir Panevėžio apskritys. Pastarosiose apskrityse MI/gyv. atitinkamai siekė 8,7%, 8,5% ir 7,9%. Tuo tarpu Šiaulių apskritis užima aštuntą vietą apskričių atžvilgiu pagal MI/gyv rodiklį. 2006 metais materialinės investicijos vienam gyventojui Šiaulių apskrityje siekė 3139 Lt., t.y. 2,3 kartus mažiau nei Vilniaus apskrityje.

21 pav. MI/gyv. pasiskirstymas apskrityse 2006 metais, procentais

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 03 30]

Mažiausias pastarasis rodiklis (MI/gyv.) buvo Utenos ir Tauragės apskrityse.

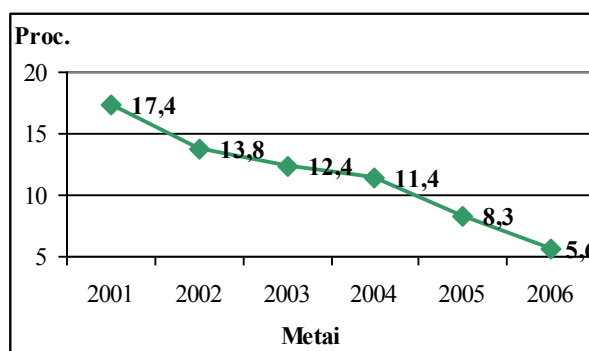
Apibendrinant galima teigti, kad pagal MI pasiskirstymą apskrityse dominuoja regioninė nelygybė, kad didžioji dalis pastarųjų investicijų atitenka didiesiems Lietuvos centras (Vilniaus

apskričiai, Kauno ir Klaipėdos). Tačiau MI augimo tendencijos patvirtina, kad regionai turi potencialą plėstis. Apie ekonomiškai silpnų regionų plėtrą patvirtina MI, 2001-2006 metų laikotarpyje, augimo tempas, kuris viršija netgi tokias apskritis kaip Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos. Kadangi didžioji dalis MI/gyv. buvo sukurta taip pat ekonomiškai stipriausiose apskrityse, remiantis G. Mačio (2005) teiginiu, galima daryti prielaidą, kad ekonomiškai stiprios apskritys (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos) efektyviau išnaudoja investicijas naujų darbo vietų sukūrimui.

2.5. Nedarbo lygio kitimo tendencijos Lietuvoje bei apskrityse

Kitas svarbus rodiklis, atskleidžiantis regionų išsivystymo lygį bei ekonominės plėtros tendencijas yra nedarbo lygis. Pasak M. Starkevičiaus (2000), nedarbo lygio kitimą sąlygoja vykstantys struktūriniai pokyčiai šalies įmonėse ir sumažėjusi užsienio paklausa.

Keletą pastarųjų metų Lietuvoje pastebima bendra nedarbo lygio mažėjimo tendencija (žiūrėti 22 paveiksle).

22 pav. Nedarbo lygis Lietuvoje 2001–2006 metais, procentais

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 04 01]

Jei 2001 metais nedarbo lygis šalyje siekė 17,4%, tai 2006 metais – 5,6%. 2001–2006 metų laikotarpyje nedarbo lygis Lietuvoje sumažėjo daugiau nei 3 kartus. Didžiausias rodiklio šuolis užfiksuotas 2002 metais (13,8%), kuomet palyginus su 2001 metais (17,4%), nedarbo lygis šalyje sumažėjo 3,6 punkto. Taip pat nedarbo lygis šalyje ypač sumažėjo ir 2005 metais (8,3%), palyginus su praėjusiais metais (2004 metais nedarbo lygis Lietuvoje siekė 11,4%) šis rodiklis sumažėjo 3,1 punkto. Pastarojo rodiklio mažėjimui įtakos galėjo turėti atsivėrusios sienos Europos Sąjungoje. Didelė dalis lietuvių emigravo ieškodami geresnio darbo, bei didesnio užmokesčio kitose Europos šalyse.

Daugumos apskričių metinio nedarbo lygio kitimas atitiko bendro šalies lygio svyravimus (žiūrėti 6 priede, 29 lentelėje). 2001-2002 metais nedarbo lygiui Lietuvoje sumažėjus 3,6 punkto, šis rodiklis sumažėjo ir visose apskrityse. Didžiausias kritimas užfiksuotas Tauragės (7,8 punkto), Alytaus (6,4 punkto), Klaipėdos ir Šiaulių (po 4,7 punkto) apskrityse. 2002-2003 metais nedarbo

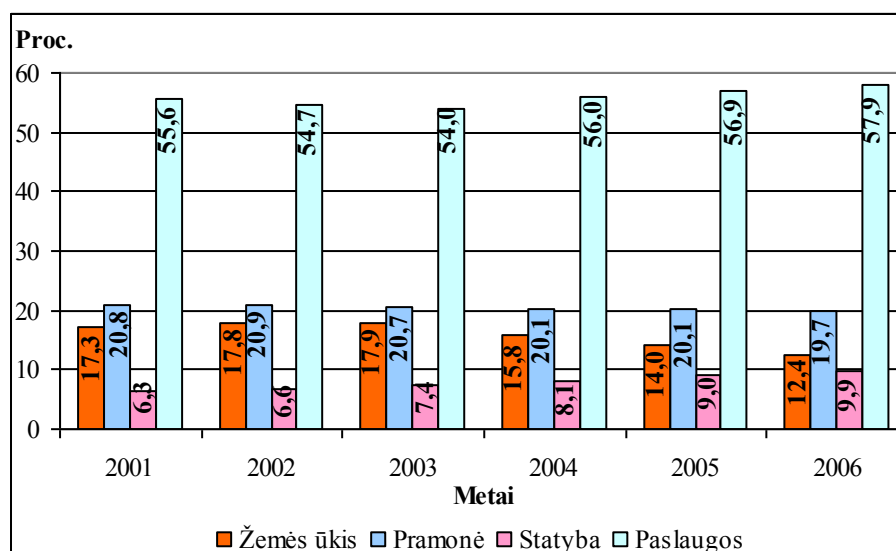
lygiui Lietuvoje kritus 1,4 punkto, šis rodiklis sumažėjo ne visose apskrityse. Nedarbo lygis šiuo laikotarpiu išaugo Šiaulių (2,1 punkto), Utenos (1 punkta), Tauragės (0,9 punkto) ir Klaipėdos (0,2 punkto) apskrityse. Likusiose apskrityse, nagrinėjamu laikotarpiu (2002-2003 m.), nedarbo lygis turėjo tendenciją mažėti. 2003–2004 m., vidutiniam metiniam nedarbo lygiui Lietuvoje kritus nuo 12,4% iki 11,4%, šis rodiklis sumažėjo beveik visose apskrityse, išskyrus: Alytaus (padidėjo 2,4 punkto), Klaipėdos (padidėjo 0,2 punkto) ir Panevėžio (padidėjo 1,2 punkto). 2004–2005 metais mažėjant nedarbo lygiui nacionaliniu mastu, šis rodiklis sumažėjo ir visose apskrityse. Labiausia šis rodiklis sumažėjo Alytaus (7,8 punkto), Utenos (6,3 punkto), Klaipėdos (5,7 punkto) bei Marijampolės (3,9 punkto) apskrityse. 2005–2006 metais nedarbo lygiui Lietuvoje sumažėjus nuo 8,3% iki 5,6%, šis rodiklis sumažėjo ir visose apskrityse. Didžiausias kritimas užfiksuotas Šiaulių (4,4 punkto), Vilniaus (3,6 punkto), Alytaus (3,1 punkto) bei Panevėžio (2,8 punkto) apskrityse. 2006 metais Marijampolės apskrityje užregistruotas dvigubai mažesnis nei šalyje nedarbo lygis – 2,6%. Tauragės apskrityje - 1,3 karto mažesnis nei šalyje nedarbo lygis. Tuo tarpu, aukščiausias nedarbo lygis užfiksuotas – Panevėžio (8%, o nacionalinis vidurkis buvo 5,6%) ir Klaipėdos (6,8%) apskrityse. Likusiose apskrityse nedarbo lygis siekė nuo 5% iki 5,9%.

Apibendrinant galima daryti prielaidą, kad nedarbo lygio augimas, arba kritimas yra susijęs su materialinių ir tiesioginių užsienio investicijų svyravimu. Šį teiginį pagrindžia dominuojantys pavyzdžiai: 2003 metais Tauragės apskrityje ypač buvo sumažėjusios TUI (sumažėjo 25,1%), šis investicijų srauto sumažėjimas galėjo ir įtakoti nedarbo lygio išaugimą pastarąjį laikotarpį. Kitas pavyzdys galėtų būti Alytaus apskrityje esanti situacija: 2002 ir 2003 metais TUI buvo sumažėjusios, atitinkamai 32,7% ir 3,9%, o 2004 m. sumažėjo ir MI (2,1%). Šių investicijų sumažėjimas Alytaus apskrityje, galėjo ir nulemti nedarbo lygio išaugimą. Nedarbo lygio kritimas atspindi ne tik šalies geresnę ekonominę-socialinę situaciją, bet ir regionų plėtros potencialą.

2.6. Užimtųjų skaičius ir darbo jėgos pasiskirstymas pagal ekonomikos sektorius Lietuvoje bei apskrityse

Paskutiniųjų metų ekonominis augimas teigiamai veikė darbo rinką: nedarbo lygis mažėjo, užimtumas didėjo. 2001-2006 metais Lietuvoje samdomų darbuotojų bendras skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis išaugo nuo 1351,8 tūkst. iki 1499 tūkst. (147,2 tūkst., arba 10,9%). Sumažėjo samdomų darbuotojų žemės ūkio sektoriuje (20,2%), tačiau padidėjo likusiose ekonomikos sektoriuose: statybos (75,4%), paslaugų (15,4%) ir pramonės (5,3%).

Daugiausia darbuotojų yra samdoma paslaugų bei pramonės sektoriuose (žiūrėti 23 paveiksle). 2006 metais paslaugų sektoriuje dirbo beveik 60% visų samdomų darbuotojų, o pramonės sektoriuje – 19,7%.

23 pav. Samdomi darbuotojai pagal ekonominės veiklos rūšis Lietuvoje 2001-2006 metais, procentais

Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 04 02]

Tuo tarpu mažiausiai darbuotojų yra samdoma žemės ūkio bei statybos sektoriuose. 2006 metais žemės ūkyje dirbo daugiau nei 12% visų samdomų darbuotojų, o statybos sektoriuje – apie 10%.

2001-2006 metais sparčiau nei vidutiniškai šalyje užimtųjų skaičius augo šešiose apskrityse (žiūrėti 8 lentelėje): Telšių - 18% išaugo, Vilniaus – 16,5%, Marijampolės – 14,4%, Šiaulių – 12,2%, Kauno - 11% ir Tauragės - 11%.

8 lentelė

Vidutinio metinio užimtųjų skaičiaus (tūkst.) kitimas Lietuvoje ir apskrityse

Apskritys	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Padidėjimas (sumažėjimas) 2001-2006 m., tūkst.	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas 2001-2006 m., %
Lietuvoje	1351,8	1405,9	1438	1436,3	1473,9	1499	147,2	10,89
Alytaus	66,7	67,3	67,1	67,4	72,5	71	4,3	6,45
Kauno	273,4	287,1	291,7	299,9	288,7	303,6	30,2	11,05
Klaipėdos	154,8	159,6	153,7	154	165,9	166,8	12	7,75
Marijampolės	65,2	77,5	80	75,6	73,9	74,6	9,4	14,42
Panevėžio	118,9	119,6	119,2	119,1	117,3	113,3	-5,6	-4,71
Šiaulių	136,5	140,6	150,1	145,9	153,1	153,1	16,6	12,16
Tauragės	48,4	54,7	56,6	54,7	56,8	53,7	5,3	10,95
Telšių	63,9	71	73,2	72	73,9	75,4	11,5	18,00
Utenos	71,8	70,6	67,7	66,8	74,4	77,1	5,3	7,38
Vilniaus	352,2	357,9	378,7	380,9	397,5	410,3	58,1	16,50

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

Bendras užimtųjų skaičius minėtu laikotarpiu Telšių apskrityje išaugo 11,5 tūkst., Vilniaus - 58,1 tūkst., Marijampolės – 9,4 tūkst., Šiaulių – 16,6 tūkst., Kauno – 30,2 tūkst. ir Tauragės – 5,3 tūkst. Panevėžio apskrityje, skirtingai nei kitose, 2001-2006 m. laikotarpyje užimtųjų skaičius sumažėjo 4,7%. Likusiose apskrityse užimtųjų skaičius augo lėčiau nei vidutiniškai šalyje: Alytaus apskrityje – 6,4%, Klaipėdos – 7,8% ir Utenos – 7,4%.

Kaip jau buvo minėta, 2001-2006 metais samdomų darbuotojų skaičius pramonės sektoriuje išaugo 14,9 tūkst. arba 5,3%. Didžiausias samdomųjų darbuotojų skaičiaus augimo šuolis užfiksuotas Tauragės (padidėjo 57,1%), Vilniaus (15,4%), Šiaulių (padidėjo 3,2 tūkst. arba 14,5%) ir Klaipėdos (11,8%) apskrityse (žiūrėti 6 priede, 30 lentelėje). Kauno ir Utenos apskrityse, dirbančiųjų pramonės sektoriuje skaičius augo tik mažesniu tempu, atitinkamai 1,1% ir 4,4%. Likusiose apskrityse, Telšių, Marijampolės, Panevėžio ir Alytaus, dirbančiųjų skaičius nagrinėjamame sektoriuje sumažėjo atitinkamai – 4,3%, 9%, 12,8% ir 4,4%.

Užimtųjų statyboje skaičius, nagrinėjamu laikotarpiu (2001-2006 m.), išaugo nuo 84,8 tūkst. iki 148,7 tūkst. (63,9 tūkst., arba 75,4%). Statybų verslo bumai paskatino ir darbuotojų skaičiaus augimą visose apskrityse. Ypač statyboje dirbančiųjų asmenų padaugėjo Tauragės, Utenos, Telšių, Marijampolės apskrityse, atitinkamai – 385,7%, 239,3%, 159,5% ir 158,8% (žiūrėti 6 priede, 30 lentelėje). Šiaulių apskrityje, minėtu laikotarpiu, samdomų darbuotojų skaičius statybos sektoriuje padidėjo 9,6 tūkst. arba 139,1%. Likusiose apskrityse darbo jėga augo, tik šiek tiek mažesniu tempu. 2001-2006 metų laikotarpyje analizuojamas rodiklis Alytaus apskrityje padidėjo – 95%, Klaipėdos – 68%, Panevėžio – 50%, Kauno – 48,6% ir Vilniaus – 43,4%.

Kaip jau buvo minėta, paslaugų sferoje dirba daugiau kaip pusė užimtųjų (apie 60%). 2001-2006 m. užimtųjų skaičius paslaugų sferoje padidėjo 115,6 tūkst. arba 15,4%. Beveik pusė šio skaičiaus teko didžiosioms apskritims (išimtis Marijampolės apskritis). Vilniaus apskrityje užimtųjų padidėjo 53,4 tūkst., Šiaulių – 15,1 tūkst., Kauno – 14,5 tūkst., Marijampolės – 14 tūkst. ir Klaipėdos – 11,5 tūkst. Likusiose apskrityse, dirbančiųjų skaičius paslaugų sferoje taip pat augo, tik ne tokiu dideliu tempu. Telšių apskrityje užimtųjų paslaugų sferoje padidėjo 3,2 tūkst., Panevėžio – 3 tūkst., Alytaus – 2,6 tūkst., o Tauragės 2,2 tūkst. Tuo tarpu, Utenos apskrityje pastebimas dirbančiųjų nagrinėjamoje sferoje sumažėjimas (sumažėjo 3,9 tūkst. arba 9,7%).

Vienas iš šiuolaikinės darbo rinkos požymių – palyginti spartus žemės ūkyje, medžioklėje, miškininkystėje ir žuvininkystėje mažėjimas. Užimtųjų skaičius 2001-2006 metais sumažėjo 47,3 tūkst. arba 20,2% (žiūrėti 6 priede, 30 lentelėje). Dirbančiųjų žemės ūkyje skaičius mažėjo visose apskrityse, išskyrus Kauno (padidėjo 19,5%), Telšių (padidėjo 15,2%) ir Utenos (16,5%) apskritis. Ypač žemės ūkio sektoriuje dirbančiųjų skaičius sumažėjo Vilniaus (sumažėjo 51,4%), Klaipėdos (41,6%), Panevėžio (28,6%), Šiaulių (27,6%) bei Marijampolės (25,8%) apskrityse. Likusiose apskrityse, užimtųjų skaičius nagrinėjamoje sferoje taip pat mažėjo tik mažesniu tempu: Alytaus apskrityje - 14% sumažėjo ir Tauragės – 10,4%.

Apibendrinant galima teigti, kad samdomų darbuotojų skaičiaus augimas parodo regiono potencialą plėstis.

Atlikus apskričių pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių kitimo tendencijos analizę, iš gautų rezultatų, galima teigti, kad Lietuva plėtojasi į didžiųjų centrų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos) metropoliją bei likusios Lietuvos periferiją. O Šiaulių regionas atlieka „besivejančio regiono“ vaidmenį. Tokios situacijos egzistavimą patvirtina pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių pasiskirstymas apskrityse, o šių rodiklių augimo tendencijos įrodo, jog regionai turi potencialą plėstis (žiūrėti 10 priede, 36 lentelėje). Regionų socialiniams ir ekonominiams skirtumams mažinti ir jų plėtrai skatinti pagal patvirtintą planą 2007-2010 metais numatyta panaudoti apie 1319 mln. litų ES struktūrinės paramos, apie 6 mln. litų Europos ekonominės erdvės paramos ir apie 94 mln. litų valstybės biudžeto lėšų. Nors ši programa skirta visų Lietuvos regionų plėtrai skatinti, joje daugiausia dėmesio skiriama 7 regioninių centrų (*Alytaus, Marijampolės, Mažeikių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Visagino miestų*) ir probleminių teritorijų plėtrai. Esamai situacijai gerinti, 2007–2013 m. ES struktūrinė parama Lietuvai bus teikiama parama pagal konvergencijos ir Europos teritorinio bendradarbiavimo prioritetus. Konvergencijos principas reiškia, kad ES struktūrinių fondų parama turi būti sutelkta ES socialinės ir ekonominės sanglaudos problemoms spręsti, visų pirma – naudojama menkiausiai išsivysčiusiose regionuose.

Analizės metu buvo nustatyta, kad materialinės investicijos, ateinančios iš vidaus bei užsienio investuotojų, įtakoja regionų plėtrą. Šį faktą patvirtino darbo metu gauti rezultatai: didėjant investicijų srautui (TUI ir MI) į apskritis, sudaromos sąlygos užimtųjų skaičiui augimui ir nedarbo lygio mažėjimui. Investicijų augimas prisideda ne tik prie užimtųjų skaičiaus augimo ir nedarbo lygio mažėjimo, bet ir įtakoja BVP augimą.

3. INVESTICIJŲ POVEIKIS REGIONŲ PLĖTRAI, ŠIAULIŲ REGIONO PAVYZDŽIU

Atlikus apskričių pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių veiklos bei kitimo tendencijos analizę, nustatėme, kad Lietuvoje tarp regionų vyrauja nelygybė. Analizės metu išryškėjo, kad Lietuva plėtojasi į didžiųjų centrų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos) metropoliją bei likusios Lietuvos periferiją. O Šiaulių regionas atlieka „besivejančio regiono“ vaidmenį. Tokios situacijos egzistavimą patvirtino pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių pasiskirstymas apskrityse, o šių rodiklių kitimo tendencijos įrodė, jog regionai turi potencialą plėstis.

Teorinėje darbo dalyje išsiaiškinome, kad Lietuvoje vykdoma regioninė politika yra glaudžiai susijusi su ES regionine politika. O šių politikų (nacionalinės regioninės politikos ir ES regioninės politikos) tikslas yra tas pats – socialinė ir ekonominė sanglauda. ES regioninė politika skatina valstybių narių ar jų regionų plėtrą, skiriant paramą iš ES struktūrinių fondų. Remiantis finansų ministerijos pateikta informacija, Šiaulių apskrityje, regiono plėtrai skatinti yra skiriama parama (žiūrėti 9 lentelėje):

9 lentelė

ES finansinės paramos paskirstymas Šiaulių apskričiai pagal BPD prioritetus, Lt.

Prioritetai	Finansuojama projektų	Iš jų šiuo metu įgyvendinama	Iš jų baigta įgyvendinti	Finansuojamiems projektams paskirstytos BPD lėšos, Lt.	iš jų ES lėšos, Lt.
<i>Socialinė ir ekonominės infrastruktūros plėtra</i>	100	48	52	145 447 055,25	103 841 705,34
<i>Žmogiškųjų išteklių plėtra</i>	235	206	29	73 585 904,57	54 530 741,53
<i>Gamybos sektoriaus plėtra</i>	45	35	10	164 961 304,69	103 959 567,15
<i>Kaimo plėtra ir žuvininkystė</i>	348	35	313	109 229 493,52	74 414 958,39
<i>Techninė parama</i>	7	2	5	4 559 366,00	3 419 524,34

Šaltinis: Finansų ministerija
(http://www.esparama.lt/lt/bpd/zemelapis/zemelapis/?s=1&f_prior=1&f_status=14&f_dist=1044&f_date_from=2004-01-01&f_date_to=2008-12-31)

Pasak finansų ministerijos, sėkmingais projektais Šiaulių apskrityje yra pripažinti sekantys projektai:

Pagal I prioritetą. Socialinė ir ekonominės infrastruktūros plėtra.

„Kelmės rajono pirminės sveikatos priežiūros įstaigų modernizavimas“. Pagal BPD projektui išmokėta lėšų – 1 716 770,98 Lt, iš jų ES dalis – 61 701,09 Lt.

Pagal II prioritetą. Žmogiškųjų išteklių plėtra.

- „Aukštųjų mokyklų dėstytojų bei ūkio subjektų specialistų mokslinės kompetencijos tobulinimas (MOKOM – mokslinė kompetencija)“. Pagal BPD projektui išmokėta lėšų – 1 493 138,35 Lt, iš jų ES dalis – 936 987,77 Lt.

- „Neįgaliųjų profesinės reabilitacijos paslaugų teikimas taikant novatoriškas veiklas“. Pagal BPD projektui išmokėta lėšų – 1 556 669,64 Lt, iš jų ES dalis – 902 122,95 Lt.
- „Sėkmingos studentų karjeros plėtotė diegiant inovatyvų kooperuotų studijų metodą“ (KOOPERIA). Pagal BPD projektui išmokėta lėšų – 568 717,21 Lt, iš jų ES dalis – 231 673,54 Lt.

Pagal III prioritetą. Gamybos sektoriaus plėtra.

- „Aukštabalio multifunkcinio komplekso statyba“. Pagal BPD projektui išmokėta lėšų – 43 540 994,74 Lt, iš jų ES dalis – 13 655 234,32 Lt.
- „Verslo paramos sistemos gerinimas Pakruojo rajone“. Pagal BPD projektui išmokėta lėšų – 171 537,65 Lt, iš jų ES dalis – 86 017,12 Lt.

Pagal IV prioritetą. Kaimo plėtra ir žuvininkystė.

„Valdo Danilevičiaus ūkio modernizavimas panaudojant EŽŪOGF paramą, Radviliškio raj.“
Pagal BPD projektui išmokėta lėšų – 86 320,00 Lt., iš jų ES dalis – 64 740,00 Lt.

(http://www.esparama.lt/lt/bpd/zemelapis/sekmingi_projektai).

Daug vilčių pramonės ir verslo plėtrai bei aukštesnių technologijų įvaldymui teikia Zoknių teritorijoje projektuojamas Šiaulių industrinis parkas. Bendras šio projekto tikslas yra skatinti ekonominį Šiaulių miesto vystymąsi, tuo prisidedant prie Šiaulių miesto bei apskrities gyventojų sukuriamos ekonominės vertės bei ekonominės gyvenimo gerovės didinimo. Šiaulių industrinio parko įkūrimo projekto pagrindiniai tikslai yra:

- padidinti Šiaulių miesto ir regiono konkurencingumą, panaudojant ir išvystant esamus Šiaulių miesto konkurencinius pranašumus, sudarant palankias sąlygas investicijoms bei skatinant plyno lauko investicijas.
- įkurti Šiaulių industrinį parką, tuo skatinant urbanistiniu požiūriu darnią Šiaulių miesto plėtrą, planuojant pramonines zonas bei atskiriant jas nuo gyvenamųjų rajonų.
- įkurtoje Šiaulių industrinio parko teritorijoje sudaryti maksimaliai palankias sąlygas pramonės ir verslo plėtrai, parengiant tinkamus investuoti sklypus su visiškai įrengta infrastruktūra – nutiesiant reikiamas komunikacijas iki pramoninių sklypų ribų.

Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu Nr.4-327 “Dėl paramos projektams, siekiantiems gauti Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansinę paramą pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrąjį programavimo dokumentą, skyrimo” Šiaulių miesto savivaldybės administracijai skirta iki 15 000 000 litų valstybės pagalbos, iš Specialiosios Europos regioninės plėtros fondo (BPD įgyvendinti) (ES lėšos) programos iki 11 250 000 litų; iš Specialiosios Europos regioninės plėtros fondo (BPD įgyvendinti) (bendrojo finansavimo lėšos) programos iki 3 750 000 litų. Bendra projekto vertė – 28 798 274 Lt. Šiaulių miesto savivaldybės indėlis – 13 798 274 Lt. Už šias lėšas

planuojama nutiesti vandentiekio, kanalizacijos tinklus, atvesti dujas, elektrą, nutiesti kelius (<http://www.lvpa.lt/lt/content/viewitem/9296/>).

Neabejojama, kad Šiaulių industrinio parko įkūrimas pagerins Šiaulių regiono investicinį klimatą. Industrinis parkas sustiprins Šiaulių miesto investicinį patrauklumą, įgalins racionaliau panaudoti pramonės plėtrai palankią miesto geografinę padėtį, laisvas teritorijas ir regiono infrastruktūrą, sudarys palankias sąlygas investuotojams modernizuoti gamybą, sukurs daug naujų darbo vietų. Tačiau ne vien Šiaulių mieste tikimasi pramonės ir verslo plėtros. Visiškai realios sąlygos pramonei bei verslui plėtotis yra ir kitose apskrities vietovėse. Šiaulių apskrities viršininko administracijos darbuotojai kartu su Šiaulių universiteto mokslininkais atliko apskrities industrinių arealų vystymosi galimybes Šiaulių regione (žiūrėti 7 priede, 31 lentelėje). Pramonės ir verslo įmonių įsikūrimas šiuose arealuose skatins naujas veiklas probleminėse apskrities teritorijose, įgalins efektyviai įsisavinti šalies ir užsienio verslo investicijas. Šiaulių apskrities industrinių zonų duomenų banke iš viso sukaupta informacija apie dešimties industrinių zonų įkūrimo galimybes (www.siauliai.aps.lt/ava/content/news.jsp;jsessionid=9BBAECCABB780D4258542DBC40137C79?docLocator=35D12E49F4C811DCBE41746164617373&pathId=&type=NEWS&sortBy=publishDateFromDesc&inlanguage=lt&categoryId=).

Regioninei nelygybei sumažinti, bei jų plėtrai skatinti dalis investicijų yra iš valstybės vidaus lėšų, o kita dalis iš užsienio lėšų. Užsienio investicijas sudaro ne tik ES struktūrinių fondų parama, bet ir užsienio valstybių tarptautinės organizacijos bei užsienio fizinių ir juridinių asmenų investicijos.

Kokį poveikį Šiaulių regiono plėtrai turi materialinės vidaus investicijos bei užsienio investicijos atlikau tyrimą, kurio tikslas – koreliacinės regresijos analizės metodu nustatyti investicijų (MI ir TUI) įtaką svarbiausių ekonominių socialinių rodiklių kitimui Šiaulių apskrityje, bei įžvelgi geresnes Šiaulių regiono plėtros perspektyvas ateityje.

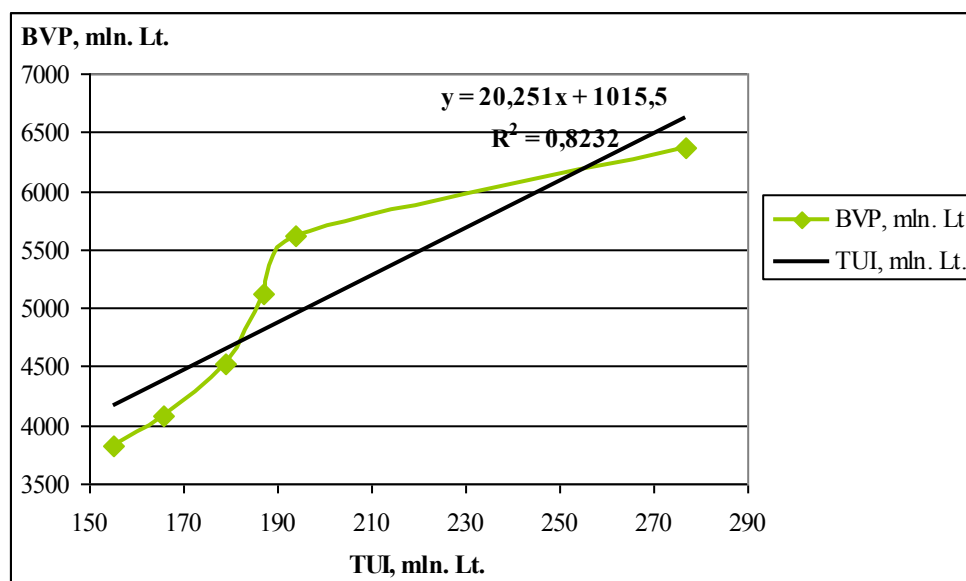
3.1. Investicijų poveikis BVP augimui

II darbo dalyje išsiaiškinome, kad 2001-2006 metų laikotarpyje BVP šalyje tendenciškai didėjo kasmet, o bendras padidėjimas, nagrinėjamu laikotarpiu, siekė 68,6%. Pastarasis rodiklis tendenciją didėti turėjo ir atskirose apskrityse. Didžiausias BVP šuolis 2001-2006 metų laikotarpyje užfiksuotas ne tik tarp didžiausių Lietuvos centrų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos), bet ir Šiaulių apskrityje. Tačiau pagal BVP pasiskirstymą apskričių atžvilgiu, Šiaulių apskritis 2006 metais buvo ketvirtoje vietoje. Apskritį, šiuo atžvilgiu, lenkė didieji Lietuvos centrai.

Norint nustatyti investicijų poveikį regionų plėtrai, tikslinga ieškoti ryšio tarp investicijų (materialiųjų ir tiesioginių užsienio) ir bendrojo vidaus produkto. Tam, kad būtų nustatytas šis ryšys

buvo apskaičiuotas tiesinės koreliacijos koeficientas (r), kuris parodo ryšio glaudumą tarp kelių nagrinėjamų kintamųjų. Taip pat darbo metu buvo apskaičiuotas regresijos koeficientas (b), kuris parodo, kiek vienetų (jo matavimo vienetais) pasikeis rezultatinis kintamasis, faktoriniam kintamajam pasikeitus 1 vienetu. Kad detaliau išsiaiškinti investicijų poveikį BVP augimui Šiaulių apskrityje, buvo apskaičiuotas ir determinacijos koeficientas (R_x^2), kuris parodo, kiek procentų rezultatinio požymio variacijos įtakoja faktorinis kintamasis.

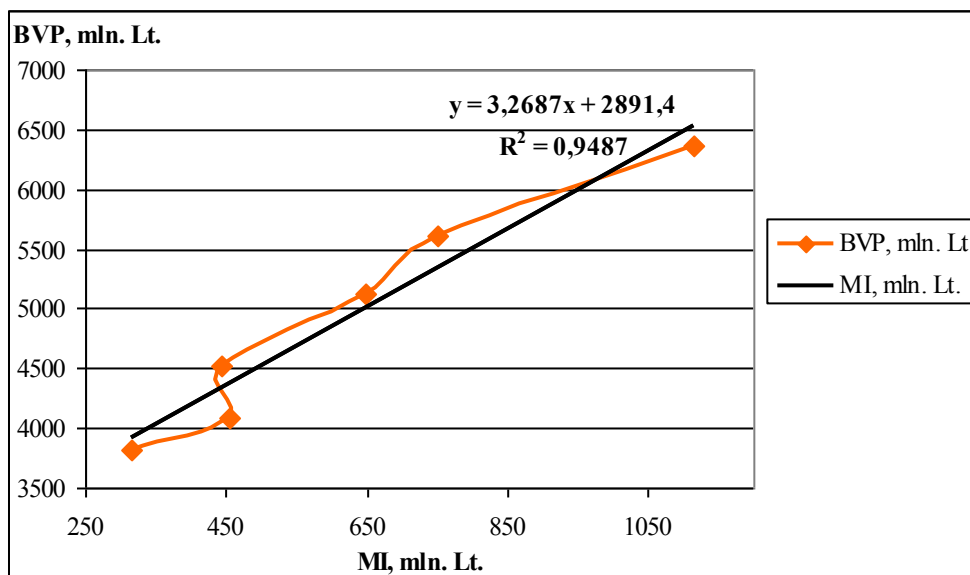
Atlikus skaičiavimus, (žiūrėti 8 priede, 32 lentelėje) išaiškėjo, kad ryšys tarp TUI ir BVP Šiaulių apskrityje yra tiesioginis ir labai glaudus, nes koreliacijos koeficientas artimas vienetui ($r = 0,91$). Tai reiškia, kad didėjant tiesioginėms užsienio investicijoms, augs ir apskrities BVP.

24 pav. Ryšys tarp TUI ir BVP Šiaulių apskrityje

Kaip matyti iš 24 paveikslo, regresijos koeficientas prie x rodo, kiek pasikeis rezultatinis kintamasis (BVP), faktoriniam (TUI) kintamajam pasikeitus 1 vienetu. Šiuo atveju, TUI išaugus 1 mln. Lt., BVP turi tendenciją išaugti 20,3 mln. Lt. Determinacijos koeficientas parodo, kad TUI įtakoja 82% BVP variacijos.

Daug glaudesnis ryšys pasireiškia tarp MI ir BVP. Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas parodė (žiūrėti 8 priede, 32 lentelėje), kad Šiaulių apskrityje tarp MI ir BVP yra tiesioginis ir ypač glaudus, praktiškai funkcionalinis ryšys, nes koreliacijos koeficientas beveik lygus vienetui ($r = 0,97$). Šis ryšys parodo, kad didėjant MI, bus sukuriamas ir didesnis BVP.

25 pav. Ryšys tarp MI ir BVP Šiaulių apskrityje

Kaip matyti iš 25 paveikslėlio MI išaugus 1 mln. Lt., BVP Šiaulių apskrityje turėtų padidėti 3,3 mln. Lt., o šios investicijos įtakoja netgi 95% bendrojo vidaus produkto variacijos.

Apibendrinant galima teigti, kad investicijos (tiek TUI, tiek MI) turi didžiulę įtaką BVP augimui Šiaulių apskrityje. Šį faktą įrodo dominuojantis tiesioginis stiprus ryšys tarp pastarųjų rodiklių. Ryšio priklausomybę tarp BVP ir investicijų (TUI ir MI), Lietuvos mastu, ištyrė M. Tvaronavičienė, V. Tvaronavičius (2006). Autorių gauti rezultatai sutampa su darbo metu gautais rezultatais. O norint padidinti BVP apimtį apskrityje, reikėtų padidinti investicijų srautą į apskritį, nes viena iš BVP komponentų yra investicijos.

Ryšio priklausomybę tarp BVP ir lietuviškos kilmės prekių eksporto (šalies mastu) taip pat ištyrė M. Tvaronavičienė, V. Tvaronavičius (2006). Autoriai teigia, kad dominuoja tiesioginis ir ypač stiprus ryšys tarp pastarųjų rodiklių šalyje. Autorių gauti rezultatai sutampa su darbo metu gautais rezultatais (žiūrėti 10 lentelėje).

10 lentelė

Ryšys tarp BVP ir lietuviškos kilmės prekių eksporto Šiaulių apskrityje

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	r
Lietuviškos kilmės prekių eksportas, mln. Lt.	754,7	780,9	971,7	1315	1405,4	1651	0,99
BVP, mln. Lt.	3823,6	4087,7	4520	5122,4	5613,8	6368,6	

Tai reiškia, kad norint padidinti BVP apimtį Šiaulių apskrityje, reikėtų padidinti ir lietuviškos kilmės prekių eksporto apimtį, nes viena iš BVP komponentų yra eksportas.

Šiaulių apskrityje pramonės gaminama produkcija yra orientuota į užsienio rinkas. Apie 80% savo produkcijos eksportuoja UAB "Putokšnis" (eksportuoja savo produkciją į daugiau kaip 16

Vakarų, Centrinės ir Rytų Europos, NVS šalių bei Skandinaviją), Lietuvos-Švedijos UAB “Interscalit” eksportuoja 97% produkcijos, AB “Baltik Vairas” – 95% (iš jų 70% Vokietijoje), AB “Venta” – 96-98% UAB “Šiaulių tauro televizoriai” – 98% bei kitos įmonės. (šaltinis: <http://www.siauliai.lt/ekonomika/index.php>)

Didėjant investicijoms yra sukuriamas didesnis BVP. Mažėjantis nedarbo lygis, prisideda prie didesnio BVP augimo. Šį teiginį patvirtina dominuojantis atvirkštinis ypač stiprus ryšys, praktiškai funkcionalinis, tarp BVP ir nedarbo lygio Šiaulių apskrityje (žiūrėti 11 lentelėje).

11 lentelė

Ryšys tarp BVP ir nedarbo lygio Šiaulių apskrityje

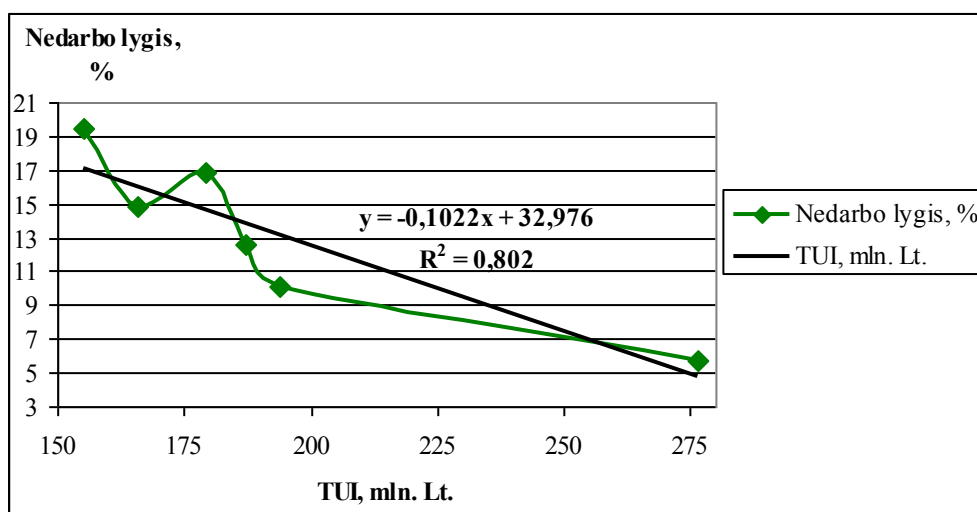
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	r
Nedarbo lygis, %	19,5	14,8	16,9	12,6	10,1	5,7	-0,96
BVP, mln. Lt.	3823,6	4087,7	4520	5122,4	5613,8	6368,6	

Remiantis pateiktos lentelės duomenimis, galima teigti, kad nedarbo lygiui mažėjant yra sudaromos sąlygos didesniai BVP augimui Šiaulių apskrityje.

3.2. Investicijų įtaka nedarbo lygio mažėjimui

II darbo dalyje išsiaiškinome, kad nedarbo lygis Šiaulių apskrityje 2001-2006 metų laikotarpyje turėjo tendenciją mažėti (sumažėjo 13,8 punkto). Ir apskritis pagal nedarbo lygio sumažėjimą užėmė trečią vietą apskričių atžvilgiu, tai tikslinga ieškoti ryšio tarp nedarbo lygio ir investicijų.

Atlikus skaičiavimus (žiūrėti 8 priede, 32 lentelėje) išaiškėjo, kad ryšys tarp TUI ir nedarbo lygio Šiaulių apskrityje yra atvirkštinis ir labai stiprus (glaudus), nes koreliacijos koeficientas artimas vienetui ($r = -0,90$). Tai reiškia, kad didėjant tiesioginėms užsienio investicijoms mažės nedarbo lygis apskrityje.

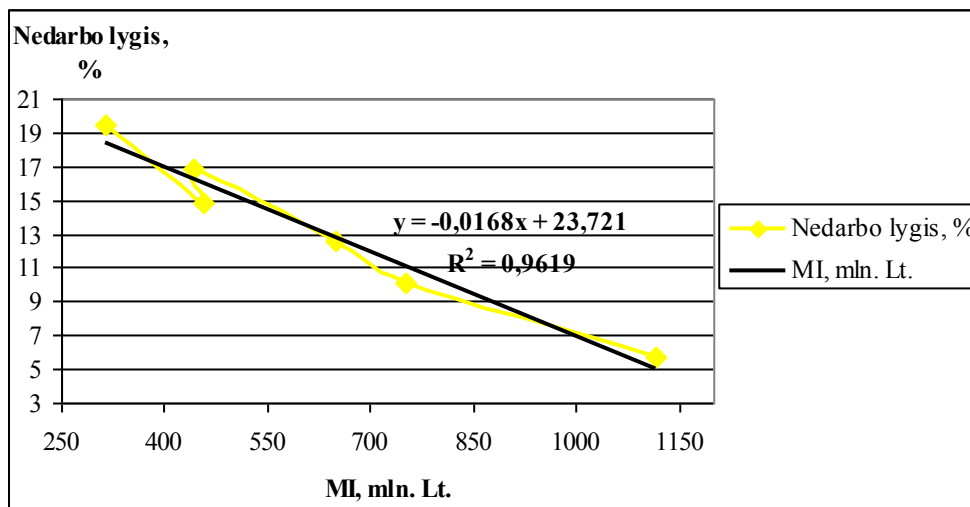

26 pav. Ryšys tarp TUI ir nedarbo lygio Šiaulių apskrityje

Kaip matyti iš 26 paveikslo TUI išaugus 1 mln. Lt., nedarbo lygis Šiaulių apskrityje turėtų tendencija sumažėti apie 10%, o šios investicijos įtakoja 80% nedarbo lygio variacijos.

Šiek tiek mažesnę įtaką nedarbo lygio mažėjimui Šiaulių apskrityje turi MI.

27 pav. Ryšys tarp MI ir nedarbo lygio Šiaulių apskrityje

Iš gautų skaičiavimo rezultatų matyti (žiūrėti 8 priede, 32 lentelėje), jog MI išaugus 1 mln. Lt., nedarbo lygis Šiaulių apskrityje turėtų tendenciją sumažėti apie 2%. Kaip matyti iš 27 paveikslo, materialinės investicijos įtakoja netgi 96% nedarbo lygio variacijos.

Apibendrinant galima teigti, kad bet kokios investicijos visuomet leidžia manyti, kad bus sukurtos papildomos darbo vietos. Didėjant investicijų srautui (tiek TUI, tiek MI) Šiaulių apskrityje, nedarbo lygis turi tendenciją mažėti. Šį teiginį pagrindžia dominuojantis atvirkštinis stiprus ryšys tarp pastarųjų rodiklių. Ypač ši tendencija pasireiškia didėjant tiesioginėms užsienio investicijoms.

3.3. Investicijų įtaka užimtųjų skaičiaus kitimui

Kaip jau išsiaiškinome anksčiau, didėjant investicijoms yra sukuriamas didesnis BVP. Nedarbo lygiui mažėjant yra sudaromos sąlygos didesniai BVP augimui, bei užimtųjų skaičiaus augimui. Kokią įtaką užimtųjų skaičius turi BVP augimui, atskleis apskaičiuotas koreliacijos koeficientas (žiūrėti 12 lentelėje).

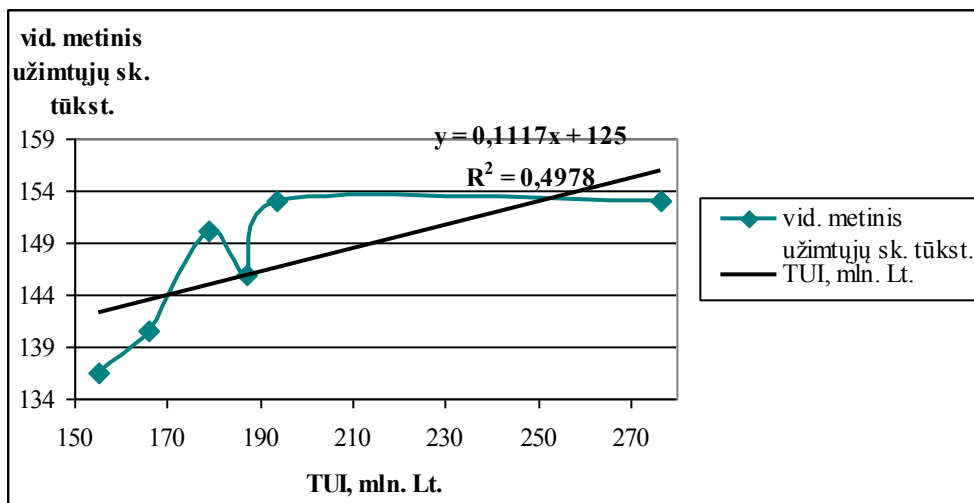
12 lentelė

Ryšys tarp BVP ir vidutinio metinio užimtųjų skaičiaus Šiaulių apskrityje

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	r
vid. metinis užimtųjų sk. tūkst.	136,5	140,6	150,1	145,9	153,1	153,1	0,86
BVP, mln. Lt.	3823,6	4087,7	4520	5122,4	5613,8	6368,6	

Remiantis pateiktos lentelės duomenimis galima teigti, kad užimtųjų skaičiui augant Šiaulių apskrityje, yra sudaromos sąlygos didesniai BVP sukūrimui. Šį teiginį pagrindžia dominuojantis tiesioginis stiprus ryšys tarp pastarųjų kintamųjų.

2001-2006 metų laikotarpyje Šiaulių apskrityje užimtųjų skaičius augo sparčiau nei vidutiniškai šalyje, bei kai kuriose ekonomiškai stipriose apskrityse, pvz., Kauno, Klaipėdos. Norint išsiaiškinti kiek įtakos tokiam sparčiam darbo jėgos augimui turėjo investicijos, buvo atlikta koreliacinės regresijos analizė. Apskaičiavus tiesinės koreliacijos koeficientą (žiūrėti 8 priede, 32 lentelėje), buvo nustatyta, kad ryšys tarp TUI ir vidutinio užimtųjų skaičiaus yra tiesioginis, tačiau vidutinio stiprumo ($r = 0,71$). Tokio tiesioginio vidutinio stiprumo ryšio atsiradimui, įtakos galėjo turėti tai, jog 2004 metais vidutinis metinis užimtųjų skaičius buvo sumažėjęs 2,8%, kai tuo tarpu TUI apskrityje išaugo 4,5%. Kitas faktorius, galėjęs įtakoti tokio ryšio atsiradimą yra tai, jog 2006 metais užimtųjų skaičius nepakito, kai tuo tarpu TUI Šiaulių apskrityje ženkliai išaugo – padidėjo 42,8%.

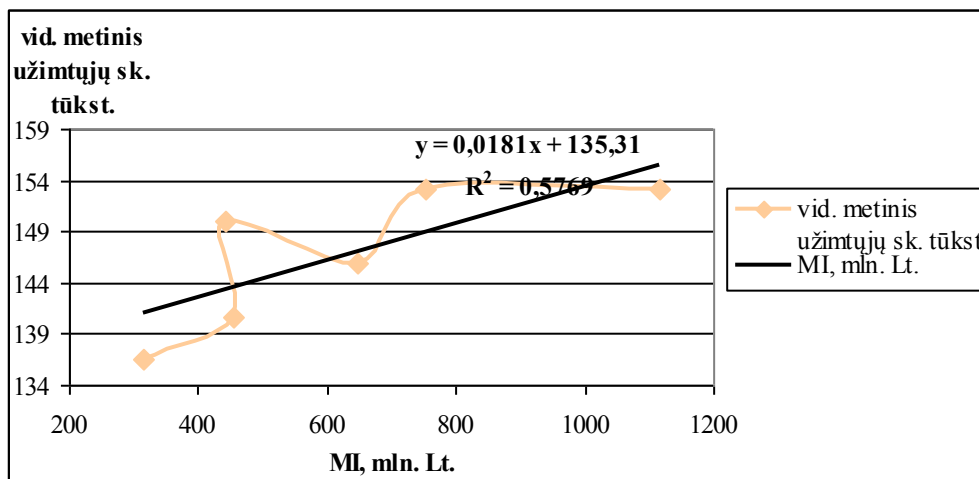
28 pav. Ryšys tarp TUI ir užimtųjų skaičiaus Šiaulių apskrityje

Apskaičiuotas regresijos koeficientas, parodo, kad TUI išaugus 1 mln. Lt. vidutinis užimtųjų skaičius apskrityje turi tendenciją išaugti 0,11 tūkst. t.y. turėtų atsirasti 110 daugiau darbo jėgos. Matyti iš 28 paveikslo, kad TUI įtakoja 50% vidutinio metinio užimtųjų skaičiaus variacijos.

Kur kas stipresnis tiesioginis ryšys pasireiškia tarp MI ir vidutinio užimtųjų skaičiaus. Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas (žiūrėti 8 priede, 32 lentelėje) yra lygus 0,76, o tai reiškia, kad dominuoja stiprus ($0,75 < r < 0,95$ – stiprus ryšys), tačiau artimas vidutiniam stiprumui tiesioginis ryšys. Tokio ryšio atsiradimui įtakos galėjo turėti 3 faktoriai: 1) 2003 metais MI Šiaulių apskrityje buvo sumažėjusios 2,8%, kai tuo tarpu vidutinis metinis užimtųjų skaičius išaugo 6,8%; 2) 2004 metais vidutinis metinis užimtųjų skaičius buvo sumažėjęs 2,8%, kai tuo tarpu MI

apskrityje išaugo net 46,4%; 3) 2006 metais užimtųjų skaičius nepakito, o MI apskrityje dar labiau išaugo – padidėjo 48,5%.

Dominuojantis tiesioginis stiprus ryšys nurodo, kad didėjant MI, didės ir vidutinis metinis užimtųjų skaičius apskrityje.

29 pav. Ryšys tarp MI ir užimtųjų skaičiaus Šiaulių apskrityje

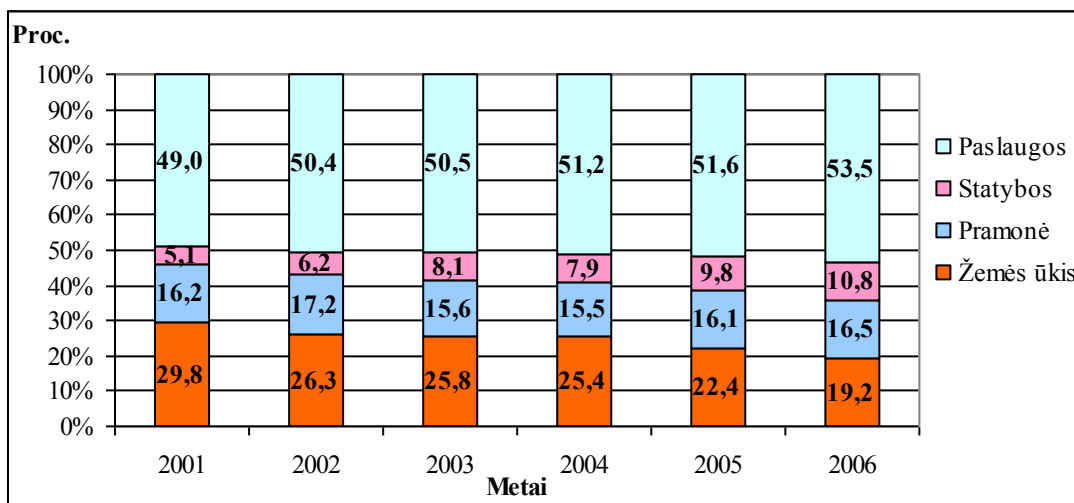
Kaip matyti iš 29 paveikslo MI išaugus 1 mln. Lt., vidutinis metinis užimtųjų skaičius apskrityje turi tendencija išaugti 0,02 tūkst., t.y. turėtų atsirasti 20 daugiau darbo jėgos, o šios investicijos įtakoja 58% vidutinio metinio užimtųjų skaičiaus variacijos.

Apibendrinant galima teigti, kad nors stipresnis ryšys dominuoja tarp MI ir užimtųjų skaičiaus, tačiau TUI augimas įtakoja didesnę užimtųjų skaičiaus augimą.

3.4. TUI įtaka darbo jėgos pasiskirstymui pagal ekonomikos sektorius

II darbo dalyje, išsiaiškinome, kad daugiausia darbuotojų (šalies mastu) yra samdoma paslaugų bei pramonės sektoriuose. 2006 metais paslaugų sektoriuje dirbo beveik 60% visų samdomų darbuotojų, o pramonės sektoriuje – 19,7%. Tuo tarpu mažiausiai darbuotojų yra samdoma žemės ūkio bei statybos sektoriuose. 2006 metais žemės ūkyje dirbo daugiau nei 12% visų samdomų darbuotojų, o statybos sektoriuje – apie 10%.

Kokia situacija dominuoja Šiaulių apskrityje, atskleidžia 30 paveikslas. Kaip matyti iš 30 paveikslo, Šiaulių apskrityje samdomi darbuotojai pagal ekonominės veiklos rūšis yra pasiskirstę šiek tiek kitaip nei bendrai paėmus Lietuvos mastu. Daugiausia samdomų darbuotojų yra paslaugų, bei žemės ūkio sektoriuose.

30 pav. Samdomi darbuotojai pagal ekonominės veiklos rūšis Šiaulių apskrityje, 2001-2006 m.

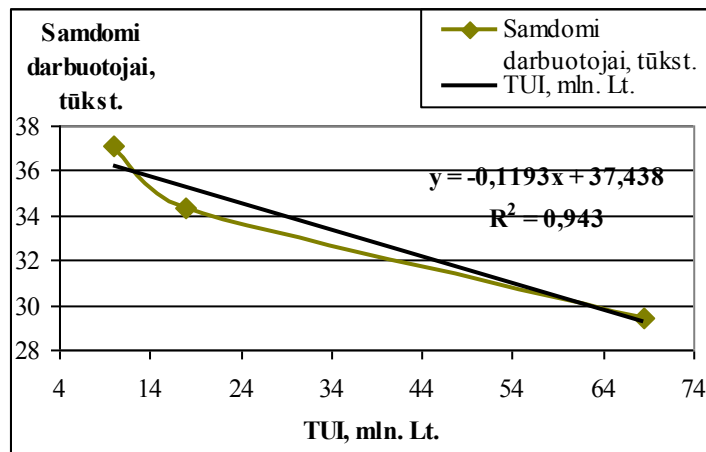
Šaltinis: LR Statistikos departamentas, www.stat.gov.lt [žiūrėta 2008 04 10]

Apibendrinant galima teigti, kad Šiaulių apskritis yra agrarinė, nes daugiau nei 20% (išskyrus 2006 metus) darbo jėgos užima žemės ūkyje. Tačiau kaip matome (žiūrėti 30 paveiksle), šiame sektoriuje dirbančiųjų skaičius turi tendenciją mažėti, o paslaugų sektoriuje, atvirkščiai – didėti.

3.4.1. TUI įtaka samdomų darbuotojų skaičiaus kitimui, žemės ūkio sektoriuje

Nors Šiaulių apskritis pagal darbuotojų skaičių ekonomikos sektoriuose yra agrarinė, nes kaip buvo minėta anksčiau, šiame sektoriuje dirba daugiau nei 20% visų apskrities samdomų darbuotojų, tačiau dirbančiųjų skaičius turi tendenciją mažėti. Šiaulių apskritis yra priskiriama apskričių grupei, kur 2001-2006 metų laikotarpyje labiausiai sumažėjo žemės ūkio sektoriuje dirbančiųjų skaičius.

Didėjant investicijų srautui žemės ūkio sektoriuje (šiuo atveju TUI), bei mažėjant užimtųjų skaičiui pastarajame sektoriuje, sudarė sąlygas atvirkštinio ryšio atsiradimui tarp pastarųjų kintamųjų. Apskaičiavus tiesinės koreliacijos koeficientą (žiūrėti 8 priede, 34 lentelėje), nustatėme, kad tarp tiesioginių užsienio investicijų tenkančių žemės ūkio sektoriui ir samdomų darbuotojų skaičiaus šiame sektoriuje dominuoja atvirkštinis ypač stiprus, praktiškai funkcionalinis ryšys ($r = -0,97$). Tai reiškia, kad didėjant investicijų apimčiai žemės ūkio sektoriuje, Šiaulių apskrityje, mažės dirbančiųjų skaičius pastarajame sektoriuje.

31 pav. Ryšys tarp TUI ir samdomų darbuotojų skaičiaus žemės ūkio sektoriuje, Šiaulių apskrityje

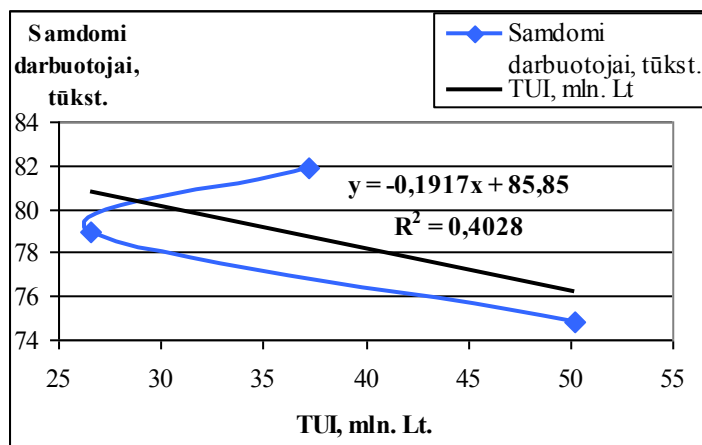
Kaip matyti iš 31 paveikslą tiesioginės užsienio investicijos įtakoja netgi 94% užimtųjų skaičiaus žemės ūkio sektoriuje variacijos.

Apibendrinat galima teigti, kad TUI į žemės ūkio sektorių, sudaro sąlygas stambių ūkių augimui, jų modernizavimui. Kuo daugiau stambūs ūkiai modernizuojasi, tuo mažiau jiems reikia žmonių rankų darbo. Tuos pačius darbus ir daug greičiau atlieka moderni technika, įtakodama dirbančiųjų žmonių skaičiaus mažėjimą žemės ūkyje.

3.4.2. TUI įtaka samdomų darbuotojų skaičiaus kitimui, paslaugų sektoriuje

Kaip jau buvo minėta anksčiau, paslaugų sferoje, šalies mastu, dirba daugiau kaip pusė užimtųjų (apie 60%), o Šiaulių apskrityje daugiau nei 50% (išskyrus 2004 metus - 49%). 2001-2006 metų laikotarpyje Lietuvoje užimtųjų skaičius paslaugų sferoje padidėjo 115,6 tūkst. arba 15,4%. Beveik pusė šio skaičiaus teko didžiosioms apskritims (išimtis Marijampolės apskritis). Vilniaus apskrityje užimtųjų padidėjo 53,4 tūkst., Šiaulių – 15,1 tūkst., Kauno – 14,5 tūkst., Marijampolės – 14 tūkst. ir Klaipėdos – 11,5 tūkst. Norint išsiaiškinti kiek įtakos užimtųjų skaičiui paslaugų sferoje augimui turėjo investicijos, buvo atlikta koreliacinės regresijos analizė.

Analizės metu buvo nustatyta, kad tarp TUI tenkančių paslaugų sferai ir samdomų darbuotojų skaičiaus pastarojoje sferoje Šiaulių apskrityje dominuoja atvirkštinis vidutinio stiprumo ryšys, nes $r = -0,63$ (žiūrėti 8 priede, 34 lentelėje).

32 pav. Ryšys tarp TUI ir samdomų darbuotojų skaičiaus paslaugų sektoriuje, Šiaulių apskrityje

Kaip matyti iš 32 paveikslo tiesioginės užsienio investicijos paslaugų sferoje įtakoja 40% užimtųjų skaičiaus pastarojoje sferoje variacijos.

Atvirkštinio vidutinio ryšio atsiradimui tarp TUI tenkančių paslaugų sferai ir samdomų darbuotojų analogiškoje sferoje įtakos galėjo turėti tai, jog dirbančiųjų skaičius paslaugų sferoje kasmet augo, kai tuo tarpu TUI šioje sferoje pasižymėjo dinamišku kitimu, t.y. vienais metais turėjo tendenciją sparčiai išaugti, kitais – sparčiai sumažėti (žiūrėti 13 lentelėje):

13 lentelė

TUI ir samdomų darbuotojų skaičiaus paslaugų sektoriuje kitimo tendencijos, Šiaulių apskrityje

	2004	2005	2006	2004-2005	2005-2006
	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas, %				
Samdomi darbuotojai, tūkst.	74,8	79	81,9	5,6	3,6
TUI, mln. Lt.	50,2	26,6	37,2	-47,0	39,8

Kaip matyti iš lentelės pateiktų skaičiavimų, 2005 metais samdomų darbuotojų skaičius buvo išaugęs 5,6%, kai tuo tarpu TUI į paslaugų sektorių sumažėjo 47%. 2006 metais samdomų darbuotojų skaičiui padidėjus 3,6% (t.y. 2% mažiau nei 2005 metais.), TUI į paslaugų sektorių padidėjo 39,8%. Norint, kad tarp TUI tenkančių paslaugų sferai ir samdomų darbuotojų skaičiaus pastarojoje sferoje Šiaulių apskrityje dominuotų tiesioginis ryšys, turėtų TUI srautas būti ne toks dinamiškas.

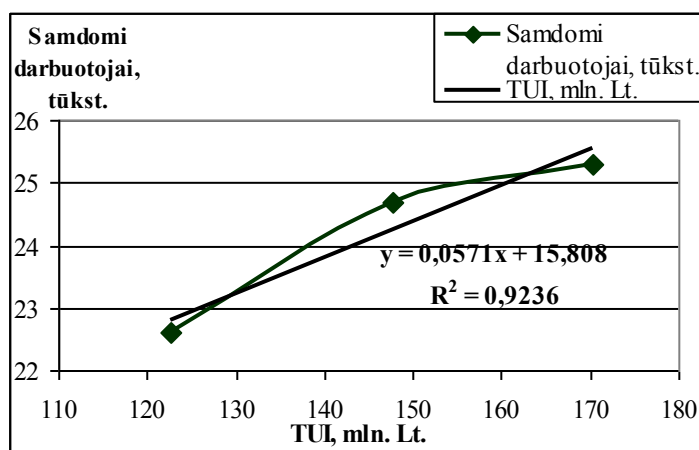
3.4.3. TUI įtaka samdomų darbuotojų skaičiaus kitimui, pramonės sektoriuje

Šiaulių miesto teritorijoje yra įsikūrusios tokios pramonės įmonės kaip UAB "Baltik vairas" (dviračių gamyba), UAB "Šiaulių Tauro televizoriai" (televizorių gamyba), AB "Venta" (baldu gamyba), UAB "Putokšnis", AB "Verpstas" (viršutinio trikotažo gamyba) ir kitos smulkesnės. Šiaulių apskrityje taip pat yra keletas stambių pramonės įmonių: Joniškio rajone – AB „Joniškio

grūdai“, Pakruojo rajone – AB DOLOMITAS, Akmenės rajone veikianti cemento gamykla AB "Akmenės cementas" yra vienintelė tokio pobūdžio įmonė Lietuvoje.

Šiaulių apskrityje pramonės sektoriuje dirba apie 16% visų samdomų darbuotojų, tuo tarpu bendrai paėmus Lietuvoje – 20,4%. Kaip jau išsiaiškinome II darbo dalyje, 2001-2006 metais samdomų darbuotojų skaičius pramonės sektoriuje šalyje išaugo 14,9 tūkst. arba 5,3%. O Šiaulių apskritis priklauso toms apskritims, kur užfiksuotas didžiausias samdomųjų darbuotojų skaičiaus šuolis 2001-2006 metų laikotarpyje.

Kokia TUI įtaka samdomų darbuotojų skaičiaus kitimui pramonės sektoriuje, padėjo atskleisti koreliacinės regresijos analizė (žiūrėti 8 priede, 34 lentelėje). Analizės metu buvo nustatyta, kad tarp TUI tenkančių pramonės sektoriuje ir samdomų darbuotojų skaičiaus analogiškame sektoriuje vyrauja tiesioginis ir ypač stiprus, praktiškai funkcionalinis ryšys ($r = 0,96$). Tai reiškia, kad didėjant investicijų srautui Šiaulių apskrityje, bus sukurta daugiau darbo vietų pramonės sektoriuje.

33 pav. Ryšys tarp TUI ir samdomų darbuotojų skaičiaus pramonės sektoriuje, Šiaulių apskrityje

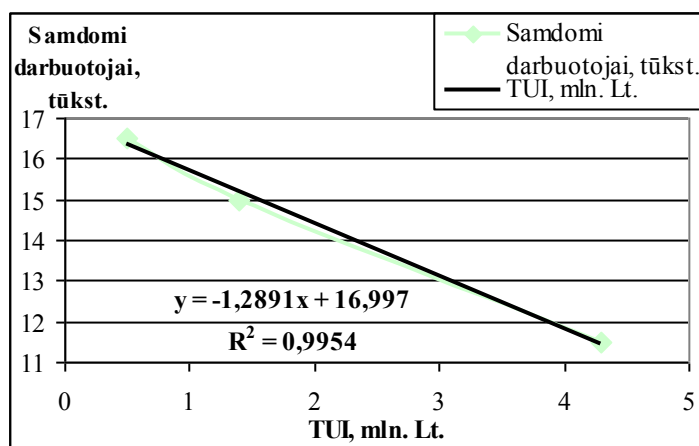
Remiantis 33 paveikslu, matyti, kad TUI išaugus 1 mln. Lt. samdomų darbuotojų skaičius pramonės sektoriuje turėtų tendenciją išaugti 0,0571 tūkst., t.y. turėtų atsirasti apie 57 naujos darbo vietos analizuojamoje sferoje. Pastarosios investicijos įtakoja 92% užimtųjų skaičiaus pramonės sektoriuje variacijos.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvai įsiliejus į Šengeno erdvę palengvėjo eksportavimo sąlygos, tuo pačiu padidėjo ir eksportas. Didesniam produkcijos kiekiui sukurti reikalinga ir didesnė fizinė darbo jėga, nes pramonėje neįmanoma viską modernizuoti. Reikalinga ir fizinė darbo jėga produkcijai pagaminti.

3.4.4. TUI įtaka samdomų darbuotojų skaičiaus kitimui, statybos sektoriuje

Kaip jau išsiaiškinome II darbo dalyje, statybų verslo bumai paskatino ir darbuotojų skaičiaus augimą ne tik bendrai Lietuvoje, bet ir visose apskrityse. 2001-2006 metų laikotarpyje užimtųjų statyboje skaičius šalyje išaugo nuo 84,8 tūkst. iki 148,7 tūkst. (63,9 tūkst., arba 75,4%), o Šiaulių

apskirtyje, analizuojamas rodiklis padidėjo 9,6 tūkst. arba 139,1%. Kokios įtakos samdomų darbuotojų skaičiui statybos sektoriuje turi TUI, padės atskleisti koreliacijos koeficientas (žiūrėti 8 priede, 34 lentelėje). Apskaičiavus pastarąjį koeficientą, buvo nustatyta, kad tarp tiesioginių užsienio investicijų tenkančių statybos sektoriui ir samdomų darbuotojų skaičiaus statybos sektoriuje dominuoja atvirkštinis ypač stiprus ryšys, funkcionalinis ($r = -1$). Tai reiškia, kad mažėjant TUI srautui Šiaulių apskrityje, didėja statybos sektoriuje dirbančiųjų žmonių skaičius apskrityje.

34 pav. Ryšys tarp TUI ir samdomų darbuotojų skaičiaus statybos sektoriuje, Šiaulių apskrityje

Kaip matyti iš 34 paveikslo tiesioginės užsienio investicijos įtakoja beveik 100% užimtųjų skaičiaus statybos sektoriuje variacijos.

Atvirkštinio ypač stipraus, funkcionalinio ryšio atsiradimui įtakos galėjo turėti tai, jog dirbančiųjų skaičius statybos sferoje kasmet augo, kai tuo tarpu TUI šioje sferoje turėjo tendenciją mažėti (žiūrėti 14 lentelėje):

14 lentelė

TUI ir samdomų darbuotojų skaičiaus statybos sektoriuje kitimo tendencijos, Šiaulių apskrityje

	2004	2005	2006	2004-2005	2005-2006
	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas, %				
Samdomi darbuotojai, tūkst.	11,5	15	16,5	30,4	10
TUI, mln. Lt.	4,3	1,4	0,5	-67,4	-64,3

Kaip matyti iš lentelės pateiktų skaičiavimų, 2005 metais samdomų darbuotojų skaičius buvo padidėjęs 30,4%, kai tuo tarpu TUI į statybos sektorių sumažėjo 67,4%. 2006 metais samdomų darbuotojų skaičius padidėjo 10% (t.y. 20,4% mažiau nei 2005 metais.), kai tuo tarpu TUI į statybos sektorių sumažėjo 64,3% (TUI turėjo šiek tiek mažesnę tendenciją sumažėti, nei 2005 m.). Apibendrinant galima teigti, kad TUI į statybos sektorių turi tendenciją mažėti mažesniu tempu ir dirbančiųjų skaičius šiame sektoriuje pradeda augti mažesniu tempu. Galima daryti prielaidą, kad

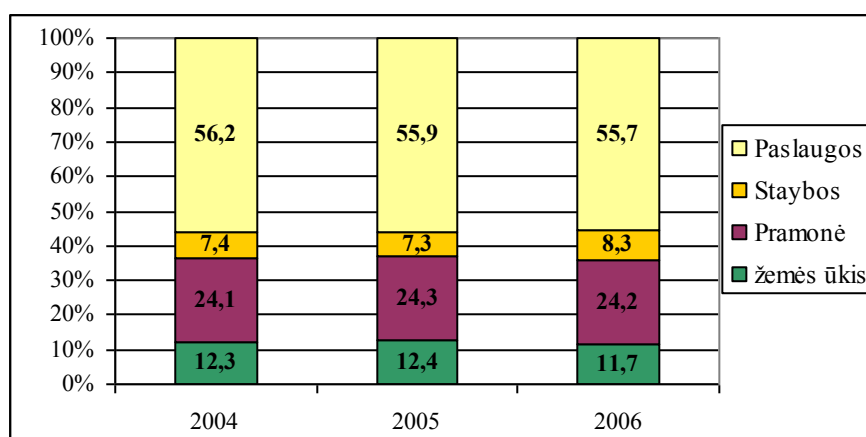

atsiranda baimė, kad į statybos sektorių ateis per daug dirbančių žmonių ir ilgalaikėje perspektyvoje gali atsirasti problemų dėl darbo vietos trūkumo, t.y. žmonių pertekliaus, bei perkvalifikavimo į kitą sektorių. TUI padeda dalinai reguliuoti, spręsti šią problemą savo mažėjimu.

3.5. TUI įtaka bendrosios pridėtinės vertės susidarymui pagal ekonomikos sektorius

Bendroji pridėtinė vertė (BPV) bazinėmis kainomis nustatoma kaip produkcijos vertė, išskaičiuavus tarpinį vartojimą. Produkcija – gamybos proceso metu sukurtų prekių ir paslaugų verčių suma, o tarpinis vartojimas – tai prekės ir paslaugos, kurios naudojamos gamyboje kaip gamybos priemonės.

Didžiąją bendrosios pridėtinės vertės dalį Šiaulių apskrityje 2004-2006 metų laikotarpyje sukūrė paslaugų (daugiau nei 50%) bei pramonės (daugiau nei 20%) sektoriai.

35 pav. BPV sukūrimas pagal ekonomikos sektorius Šiaulių apskrityje, 2004-2006 metais, procentais

Tuo tarpu, apie 2 kartus mažiau nei pramonės sektoriuje ir virš 4 kartų mažiau nei paslaugų sektoriuje, BPV buvo sukurta žemės ūkio sektoriuje (apie 12%). Mažiausiai BPV 2004-2006 metų laikotarpyje buvo sukurta statybos sektoriuje (svyruoja nuo 7,4 iki 8,3%).

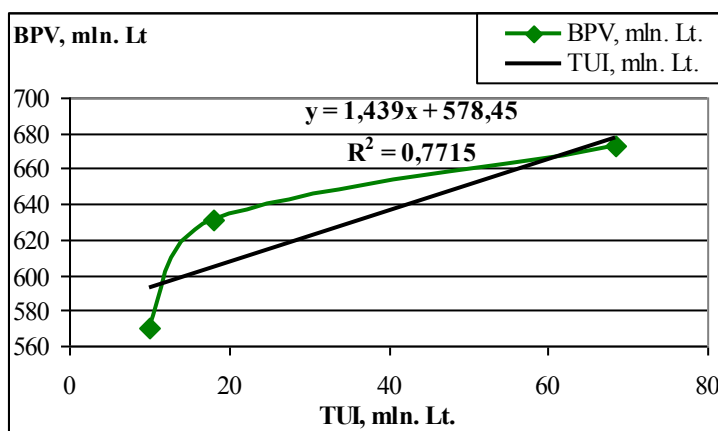
Koks dominuoja ryšys tarp TUI ir BPV atskiruose sektoriuose, padės atskleisti koreliacijos analizė. Kaip matyti iš 15 lentelės apskaičiuotų duomenų tiesioginis ryšys tarp TUI ir BPV dominuoja žemės ūkio ir pramonės sektorių. Tuo tarpu tarp TUI ir BPV statybos bei paslaugų sektorių dominuoja atvirkštinis ryšys.

Ryšys tarp TUI ir BPV pagal ekonomikos sektorius, Šiaulių apskrityje

	2004	2005	2006	r
Žemės ūkio sektorius				
BPV, mln. Lt	570	630,8	673,4	0,88
TUI, mln. Lt.	10	18	68,5	
Pramonės sektorius				
BPV, mln. Lt	1117,4	1234,4	1390,2	0,99
TUI, mln. Lt.	122,7	147,8	170,4	
Statybos sektorius				
BPV, mln. Lt	342,2	370,2	478,9	-0,81
TUI, mln. Lt.	4,3	1,4	0,5	
Paslaugų sektorius				
BPV, mln. Lt	2600,5	2836,2	3197,1	-0,45
TUI, mln. Lt.	50,2	26,6	37,2	

Atlikus skaičiavimus, išaiškėjo, kad ryšys tarp TUI tenkančių žemės ūkio sektoriui ir sukuriamos BPV pastarajame sektoriuje, Šiaulių apskrityje yra tiesioginis ir stiprus ($r = 0,88$). Tai reiškia, kad didėjant tiesioginėms užsienio investicijoms, augs ir BPV sukūrimas žemės ūkio sektoriuje.

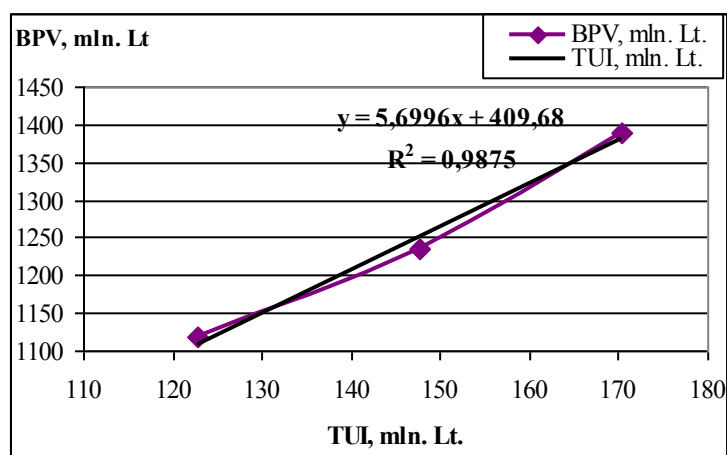
Pasinaudodami 15 lentelės duomenimis pavaizduosime regresija grafiškai.

36 pav. Ryšys tarp TUI ir BPV žemės ūkio sektoriuje, Šiaulių apskrityje

Kaip matyti iš 36 paveikslo TUI išaugus 1 mln. Lt., BPV žemės ūkio sektoriuje Šiaulių apskrityje turėti tendencija išaugti 1,439 mln. Lt., o šios investicijos įtakoja 77% BPV variacijos.

Kur kas stipresnis, praktiškai funkcionalinis, ryšys dominuoja tarp TUI tenkančių pramonės sektoriuje ir sukuriamos BPV pastarajame sektoriuje, Šiaulių apskrityje. Apskaičiuotas tiesinės koreliacijos koeficientas artimas vienetui ($r = 0,99$). Tai reiškia, kad didėjant tiesioginėms užsienio investicijoms, augs ir BPV pramonės sektoriuje, apskrityje.

37 pav. Ryšys tarp TUI ir BPV pramonės sektoriuje, Šiaulių apskrityje

Kaip matyti iš 37 paveikslo, regresijos koeficientas prie x rodo, kiek pasikeis rezultatinis kintamasis (BPV), faktoriniam (TUI) kintamajam pasikeitus 1 vienetu. Šiuo atveju, TUI išaugus 1 mln. Lt., BPV turi tendenciją išaugti 5,6996 mln. Lt. Determinacijos koeficientas (R^2_x) parodo, kad TUI įtakoja netgi 98% BPV variacijos.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, tarp TUI tenkančių statybos sektoriui ir sukuriamos BPV analogiškam sektoriui, dominuoja atvirkštinis ryšys. Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas tarp TUI ir BPV statybos sektoriuje, parodė, kad dominuoja atvirkštinis stiprus ryšys ($r = -0,81$). Tokio pobūdžio ryšio atsiradimui įtakos galėjo turėti keli faktoriai (žiūrėti 16 lentelėje):

16 lentelė

TUI ir BPV statybos sektoriuje kitimo tendencijos, Šiaulių apskrityje

	2004	2005	2006	2004-2005	2005-2006
	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas, %				
BPV, mln. Lt.	342,2	370,2	478,9	8,2	29,4
TUI, mln. Lt.	4,3	1,4	0,5	-67,4	-64,3

Kaip matyti iš lentelės pateiktų skaičiavimų, 2005 metais TUI statybos sektoriuje sumažėjus 67,4%, BPV statybų sektoriuje turėjo tendenciją išaugti – padidėjo 8,2%. Tuo tarpu, 2006 metais TUI turėjo šiek tiek mažesnę tendenciją sumažėti, nei praėjusiais metais (2005 m.). TUI sumažės 64,3%, produktyvumas turėjo didesnę tendenciją išaugti nei praėjusiais metais (2005 m.) – padidėjo 29,4%. Apibendrinant galima teigti, kad kuo mažesniu tempu sumažės TUI statybos sektoriuje, tuo didesnis produkcijos kiekis bus pagaminamas pastarajame sektoriuje.

Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas tarp TUI tenkančių paslaugų sektoriui ir sukuriamos BPV analogiškame sektoriuje, parodė, kad dominuoja atvirkštinis silpnas ryšys ($r = -0,45$). Tokio pobūdžio ryšio atsiradimui įtakos galėjo turėti keli faktoriai (žiūrėti 17 lentelėje):

TUI ir BPV paslaugų sektoriuje kitimo tendencijos, Šiaulių apskrityje

	2004	2005	2006	2004-2005	2005-2006
	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas, %				
BPV, mln. Lt.	2600,5	2836,2	3197,1	9,1	12,7
TUI, mln. Lt.	50,2	26,6	37,2	-47	39,8

Kaip matyti iš lentelės pateiktų skaičiavimų, 2005 metais TUI sumažėjus 47%, BPV paslaugų sektoriuje turėjo tendenciją išaugti – padidėjo 9,1%. 2006 metais situacija gerokai pasikeičia, tiesioginių užsienio investicijų srautui išaugus apie 40%, paskatino ir žymiai didesnę BPV augimą, padidėjo 12,7%. Apibendrinant galima teigti, kad investicijų srauto (TUI) augimas paslaugų sektoriuje sudaro sąlygas BPV augimui apskrityje.

Tyrimo metu, atlikdama koreliacinės regresijos analizę, nustačiau, kad dominuoja: tiesioginis stiprus ryšys tarp investicijų (TUI ir MI) ir BVP; atvirkštinis labai stiprus ryšys tarp investicijų (TUI ir MI) ir nedarbo lygio; tiesioginis stiprus, artimas vidutinio stiprumo ryšys tarp investicijų (TUI ir MI) ir užimtumo (žiūrėti 11 priede, 38 paveiksle). Tai reiškia, kad *didėjant investicijų srautui* (TUI ir MI) Šiaulių apskrityje yra sudaromos sąlygos *didesniam BVP sukūrimui, nedarbo lygio mažėjimui bei užimtųjų skaičiaus augimui*. O šių ekonominių-socialinių rodiklių augimas parodo regiono potencialą plėstis. Darbo metu taip pat nustačiau, kad daugiausia samdomų darbuotojų yra paslaugų, bei žemės ūkio sektoriuose. O tai sudaro prielaidą teigti, kad Šiaulių apskritis yra agrarinė, nes daugiau nei 20% (išskyrus 2006 metus) darbo jėgos užima žemės ūkyje. Tačiau atliekant koreliacinę analizę buvo nustatyta, kad TUI didėjant žemės ūkio sektoriuje - samdomų darbuotojų skaičius šiame sektoriuje mažėja. Atvirkštinis ryšys tarp TUI ir užimtųjų skaičiaus pasireiškė paslaugų bei statybos sektoriuose. Vienintelis ekonominis sektorius, kuriame, TUI srautui didėjant – didėja ir darbo jėga yra pramonės sektorius. Taip pat šis sektorius pasižymi ir kaip vienas iš daugiausiai BPV sukūrimu Šiaulių apskrityje. 2004-2006 metų laikotarpyje didžiąją BPV (bendroji pridėtinė vertė) dalį Šiaulių apskrityje sukūrė paslaugų (55,9%) bei pramonės (24,2%) sektoriai. Koreliacinės analizės metu buvo nustatyta, kad tiesioginis ryšys tarp TUI ir BPV dominuoja žemės ūkio, bei pramonės sektoriuose. Tuo tarpu tarp TUI ir BPV statybos bei paslaugų sektorių dominuoja atvirkštinis ryšys.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Investicijos atlieka esminį vaidmenį regionų plėtros procese, o efektyvus investicijų panaudojimas turėtų ne tik sumažinti tarpregioninius skirtumus, bet ir suteikti potencialą plėstis. Orientuojantis į tai kas išsiaiškinta Lietuvoje, regionų socialiniams ir ekonominiams skirtumams mažinti ir jų plėtrai skatinti, investicijos ateina iš įvairių šaltinių (vidaus ir užsienio). Regioniniams skirtumams sumažinti, bei suteikti pagreitį regionams plėstis yra vykdoma nacionalinė regioninė politika, kuri glaudžiai siejasi su ES regionine politika. Nacionalinei regioninei politikai įgyvendinti rengiami: regionų plėtros planai, regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo programa, probleminių teritorijų plėtros programos. Kiekvienas regionas gali sukurti tiek savo unikalų plėtotės planą, tiek remtis kitų sukurtais. Tokių planų egzistavimas ir strategijos juose numatymas bei įgyvendinimas iš dalies lemia sėkmingą regioninės politikos plėtrą. Siekiant vykdyti efektyvią regioninės plėtros politiką, reikėtų remtis regioninės plėtros teorijomis, kurios nusako pagrindinius tolydžios plėtotės principus bei yra paremtos konkrečių regionų patirtimi.

Regioniniams skirtumams mažinti ir jų plėtrai skatinti, šalis, taip pat gauna struktūrinių fondų paramą pagal Lietuvos 2004-2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą. ES struktūrinė parama 2004-2006 m. laikotarpyje sudarė beveik 5 mlrd. Lt. 2007–2013 m. ES struktūrinė parama Lietuvai bus teikiama pagal konvergencijos ir Europos teritorinio bendradarbiavimo prioritetus. ES struktūrinė parama Lietuvai 2007–2013 m., sudaro daugiau kaip 23 mlrd. Lt.

2. Atlikus apskričių pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių kitimo tendencijos analizę, iš gautų rezultatų, galima teigti, jog materialinės investicijos, ateinančios iš vidaus bei užsienio investuotojų, įtakoja regionų plėtrą. Šį faktą patvirtino darbo metu gauti rezultatai: didėjant investicijų srautui (TUI ir MI) į apskritis, sudaromos sąlygos užimtųjų skaičiaus augimui ir nedarbo lygio mažėjimui. Pagrindinės užimtumo didėjimo priežastys – ekonomikos augimas ir didėjanti darbo jėgos paklausa tiek privačiame, tiek valstybiniame sektoriuje, darbo jėgos emigracija. Investicijų augimas prisideda ne tik prie užimtųjų skaičiaus augimo ir nedarbo lygio mažėjimo, bet ir įtakoja BVP augimą. 2001-2006 metų laikotarpyje BVP augo visose apskrityse. Didžiausiu BVP sukūrimu pasižymėjo tos apskritys, kurios pritraukė daugiausia investuotojų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos). Darbo metu buvo nustatyta, kad tiesioginės užsienio investicijos yra vienas iš veiksnių, lemiančių BVP/gyv. didėjimą regione. Šį faktą patvirtino darbo metu gauti rezultatai: kadangi didžiąją TUI dalį 2001-2006 metų laikotarpyje pritraukė Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Telšių apskritys, tai pastarosiose apskrityse ir buvo sukurtas didžiausias BVP/gyv. rodiklis. Šie visi išvardyti faktai įrodo, kad

investicijos įtakoja ekonominių-socialinių rodiklių kitimą, o užimtųjų skaičiaus kitimo tendencijos pagal ekonomikos sektorius tarsi nurodo kokia linkme regionai plečiasi. Remiantis labiau ekonomiškai išsivysčiusių ES valstybių pavyzdžiu, norint užtikrinti efektyvesnę regionų plėtrą reikėtų perorientuoti darbo jėgos pasiskirstymą pagal ekonominės veiklos rūšis: iš gamybos ir žemės ūkio veiklos dirbančiuosius perorientuoti į našesnį paslaugų sektorių. Žemės ūkio veikla kaimo vietovėse dažnai verčiasi smulkūs „natūriniai“ ūkiai, kurie nemažai daliai kaimo gyventojų vis dar yra vienintelis maitinimosi ir pragyvenimo šaltinis. Tačiau tai neužtikrina nei pakankamo užimtumo, nei pakankamų pajamų žemdirbiams ir jų šeimų nariams. Užimtumo struktūra Lietuvoje vis dar labai skiriasi nuo ekonomiškai labiau išsivysčiusių ES valstybių. 2006 m. ES valstybėse žemės ūkyje, medžioklėje ir miškininkystėje dirbo vidutiniškai 5,1 proc. užimtų darbuotojų, paslaugų sektoriuje 69,5 proc. Lietuvoje atitinkamai – 12,4 proc. ir 57,9 proc.

3. Atlikus investicijų poveikio regionų plėtrai koreliacinę regresinę analizę, kurios metu nustatyta investicijų (TUI ir MI) įtaka svarbiausių ekonominių socialinių rodiklių kitimui Šiaulių apskrityje. Nustatyta, kad tarp investicijų ir sukuriamo BVP dominuoja tiesioginis ypač stiprus ryšys. Šio ryšio egzistavimą įrodo apskaičiuotas koreliacijos koeficientas, kuris yra artimas 1. Tai reiškia, kad didėjant investicijų srautui į Šiaulių apskritį, augs ir sukuriamas BVP. Apskaičiuotas regresijos koeficientas, parodė, kad TUI išaugus 1 mln. Lt., BVP turi tendenciją išaugti 20,3 mln. Lt. Tuo tarpu, MI išaugus 1 mln. Lt., BVP Šiaulių apskrityje turėtų padidėti 3,3 mln. Lt. Tai reiškia, kad norint Šiaulių apskričiai sukurti didesnę BVP, turėtų apskritis pritraukti kuo daugiau tiek vietinių, tiek užsienio investuotojų. Didėjant investicijų srautui į Šiaulių apskritį yra sukuriamas ne tik didesnis BVP, bet ir sudaromos sąlygos nedarbo lygio mažėjimui. Nedarbo lygis Šiaulių apskrityje 2001-2006 metų laikotarpyje mažėjo kasmet, išskyrus 2003 metai buvo šiek tiek išaugęs. Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas, buvo nustatyta, kad ryšys tarp investicijų (TUI ir MI) ir nedarbo lygio Šiaulių apskrityje yra atvirkštinis ir labai stiprus (glaudus), nes koreliacijos koeficientas artimas minusiniam vienetui. Galima teigti, kad bet kokios investicijos visuomet leidžia manyti, kad bus sukurtos papildomos darbo vietos. Apskaičiuotas regresijos koeficientas, parodė, kad TUI išaugus 1 mln. Lt., nedarbo lygis Šiaulių apskrityje turėtų tendencija sumažėti apie 10%, o šios investicijos įtakoja 80% nedarbo lygio variacijos. Tuo tarpu, MI padidėjus 1 mln. Lt., nedarbo lygis Šiaulių apskrityje turėtų tendenciją sumažėti apie 2%, o šios investicijos įtakoja netgi 96% nedarbo lygio variacijos. Vadinasi, didėjant investicijų srautui (tiek TUI, tiek MI) Šiaulių apskrityje, nedarbo lygis turi tendenciją mažėti. Darbo metu buvo nustatyta, kad investicijos (TUI ir MI) ne taip ženkliai įtakoja vidutinį užimtųjų skaičiaus augimą. Šį teiginį pagrindžia apskaičiuotas

koreliacijos koeficientas, kuris parodo, kad tarp investicijų ir užimtųjų skaičiaus dominuoja tiesioginis vidutinio stiprumo ryšys. Vadinasi, *didėjant investicijų srautui* (TUI ir MI) Šiaulių apskrityje yra sudaromos sąlygos *didesniam BVP sukūrimui, užimtųjų skaičiaus augimui ir nedarbo lygio mažėjimui*. O nedarbo lygio mažėjimas (tarp nedarbo lygio ir BVP dominuoja atvirkštinis stiprus ryšys ($r = -0,96$)) ir užimtųjų skaičiaus augimas (tarp užimtųjų sk. ir BVP dominuoja tiesioginis stiprus ryšys ($r = 0,86$)) įtakoja didesnę BVP augimą. Pastarųjų, ekonominių-socialinių rodiklių augimas parodo regiono potencialą plėstis. Išsamiau analizuojant užimtųjų skaičiaus kitimą pagal ekonomikos sektorius, buvo nustatyta, kad TUI didėjant žemės ūkio sektoriuje - samdomų darbuotojų skaičius šiame sektoriuje mažėja. O apskaičiuotas koreliacijos koeficientas parodė, kad tarp šių kintamųjų dominuoja atvirkštinis ypač stiprus ryšys ($r = -0,97$). Tai reiškia, kad investicijos sudaro sąlygas stambių ūkių augimui, jų modernizavimui. Kuo daugiau stambūs ūkiai modernizuojasi, tuo mažiau jiems reikia žmonių rankų darbo. Tuos pačius darbus ir daug greičiau atlieka moderni technika, įtakodama dirbančiųjų žmonių skaičiaus mažėjimą žemės ūkyje. Tokios nuostatos remiasi ir labiau ekonomiškai išsivysčiusių ES valstybės. Remiantis jų pavyzdžiu, norint užtikrinti efektyvesnę regionų plėtrą, reikėtų perorientuoti darbo jėgą iš žemės ūkio į našesnį paslaugų sektorį. Darbo metu, apskaičiuotas koreliacijos koeficientas, parodė, kad dominuoja atvirkštinis ryšys tarp TUI ir užimtųjų skaičiaus paslaugų ($r = -0,63$) bei statybos ($r = -1$) sektoriuose. Norint pagerinti Šiaulių apskrities plėtrą, reikėtų kuo daugiau investicijų nukreipti į paslaugų sektorį, nes šis sektorius yra vienas iš našiausių sektorių ne tik Lietuvos mastu, bet ir Šiaulių apskrities pavyzdžiu. Sektoriaus našumas atsispindi ir per sukuriama bendrąją pridėtinę vertę. 2004-2006 metų laikotarpyje paslaugų sektorius sukūrė daugiau nei 50% BPV. Vienintelis ekonominis sektorius, kuriame, TUI srautui didėjant – didėja ir darbo jėga yra pramonės sektorius. Koreliacinės analizės metu buvo nustatyta, kad tarp TUI tenkančių pramonės sektorių ir samdomų darbuotojų skaičiaus analogiškame sektoriuje vyrauja tiesioginis ir ypač stiprus, praktiškai funkcionalinis ryšys ($r = 0,96$). Tai reiškia, kad didėjant investicijų srautui Šiaulių apskrityje, bus sukurta daugiau darbo vietų pramonės sektoriuje, o TUI įtakoja 92% užimtųjų skaičiaus pramonės sektoriuje variacijos. Pramonės sektorius pasižymi ir kaip vienas iš daugiausiai BPV sukūrimu Šiaulių apskrityje.

Apibendrinant galima teigti, kad norint padidinti Šiaulių apskrities potencialą plėstis (kad didėtų BVP apimtis, mažėtų nedarbo lygis, augtų užimtųjų skaičius), tikslinga būtų nukreipti kuo didesnę investicijų srautą į paslaugų ir pramonės sektorius. Investicijas į pramonės sektorį tikslinga nukreipti todėl, kad Šiauliai kaip metropolinis regiono centras, yra ir bus pagrindinis pramonės bei verslo telkinys. Šiaulių miesto teritorijoje yra įsikūrusios tokios pramonės įmonės kaip UAB "Baltik

vairas" (dviračių gamyba), UAB "Šiaulių Tauro televizoriai" (televizorių gamyba), AB "Venta" (baldų gamyba), UAB "Putokšnis", AB "Verpstas" (viršutinio trikotažo gamyba) ir kitos smulkesnės. Šiaulių apskrityje taip pat yra keletas stambių pramonės įmonių: Joniškio rajone – AB „Joniškio grūdai“, Pakruojo rajone – AB "Dolomitas", Akmenės rajone veikianči cemento gamykla AB "Akmenės cementas" yra vienintelė tokio pobūdžio įmonė Lietuvoje. Didesnis investicijų srautas ne tik padidins užimtųjų skaičių šiuose sektoriuose, įtakodamas nedarbo lygio sumažėjimą, bet ir prisidės prie didesnės BPV sukūrimo. Kuo daugiau yra sukuriama produkcijos, tuo per maža darosi Lietuvos rinka įtakodama produkcijos eksportavimą. Didinat eksporto apimtį, didėja ir sukuriamas BVP (tarp BVP ir eksporto dominuoja tiesioginis ypač stiprus ryšys, $r = 0,99$), nes viena iš BVP komponentų yra eksportas. O norint tikslinga linkme nukreipti iš žemės ūkio išeinančius darbuotojus, nesudarant sąlygas nedarbo lygio augimui, būtinas didesnis investicijų srautas į paslaugų sektorį. Norint sukurti naują paslaugą reikia mažiau investicijų nei norint sukurti naują pramonės šaką.

Pateiktosios išvados pagrindžia iškeltą hipotezę, jog investicijos atlieka kaip katalizatoriaus vaidmenį, kurio dėka, bei tikslingu nukreipimu, turėtų gerėti svarbiausi ekonominiai socialiniai rodikliai (BVP, nedarbo lygis, užimtumas, pagal ekonomikos sektorius) bei sparčiau vystytis regionai.

LITERATŪRA

1. Ačaitė, V. (2005). Lietuvos regioninės politikos aspektai ES kontekste. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos 2005*: Ernesto Galvanausko tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga [Šiauliai, 2005 m. lapkričio 24-25 d.]. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, p. 8 - 13.
2. Armstrong, H., Taylor, J. (2000). *Regional economics and Policy*. Blackwell Publishing.
3. Astrauskas, A. (2004). Regioninės politikos aspektai Europos kontekste. [žiūrėta 2007.11.05]. prieiga per internetą:
<http://www.vrm.lt/index.php?id=131&backPID=133&pS=1075586400&pL=2505599&arc=1&tt_news=336>
4. Bagdzevičienė, R., Rimas, J., Venckus, A. (2002). Regionų ekonomikos plėtros strategija. *Regionų plėtra – 2002*: tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga [Kaunas, 2002 m. spalio 3-4 d.]. Kaunas: TECHNOLOGIJA, P. 30-35.
5. Bagdzevičienė R., Rutkauskas A., Krišpinovičius S., Stauskas V., Vengrauskas V., Rimas J., Račkauskas A., Čaplikas J., Tamkus A., Venckus A., (2004). Regionų ekonomikos plėtotės strategija. [žiūrėta 2007.03.15]. prieiga per internetą: <www.ukmin.lt/lt/strategija/doc/11.%20regionu%20ekonomikos%20pletotes%20strategija.doc>
6. Barnard, C. (2006). *Europos Sąjungos Materialinė teisė*. Vilnius: EUGRIMAS.
7. Bendikienė, D., Juozaitienė, L. (2004). Investicijų ir šalies makroekonominių procesų sąveikos analizė. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos 2004*: Ernesto Galvanausko tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga [Šiauliai, 2004 m. lapkričio 25-26 d.]. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, p. 28-33.
8. Cirulytė, R. (2004). Tiesioginių užsienio investicijų ir ekonomikos augimo tarpusavio sąveika. *Verslas, vadyba ir studijos '2003*: mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga [Vilnius, 2003 m. lapkričio 20-21 d.]. Vilnius: TECHNIKA, p. 16-19.
9. Dapkus, R. (2005). Regionų plėtros politika, jos valdymo modeliai ir įgyvendinimo institucijos. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos 2005*: Ernesto Galvanausko tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga [Šiauliai, 2005 m. lapkričio 24-25 d.]. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, p. 66-72.
10. Damašienė, V., Rimkevičienė, A. (2002). Regioninės politikos strategijų analizė ir vertinimas. *Regionų plėtra – 2002*: Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga [Kaunas, 2002 m. spalio 3-4 d.]. Kaunas: TECHNOLOGIJA, p. 70-74.

11. Dokurnevič, E., Bagdzevičienė, R. (2002). Mokslinių požiūrių sąveika regionų plėtros modelyje. *Regionų plėtra – 2002: tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga* [Kaunas, 2002 m. spalio 3-4 d.]. Kaunas: TECHNOLOGIJA, p. 75-78.
12. Dunning, J. H. (1993). *The Globalization of Business*. London, Routledge.
13. Gečas, K., Jakubavičius, A., Vijeikis, D. (2004). *Struktūrinių fondų parama verslui. Galimybės Metodai Patarimai*. Vilnius: Pačiolis.
14. Ginevičius, R., Mikelis, D. (2002). Lietuvos regionų ekonominės ir socialinės plėtros investicijų efektyvumas. *Verslas: teorija ir praktika*, 2 (2), p. 89-91.
15. Glass, A., Saggi, K. (1999). FDI policines under shared factor markets. *Jornal of International Economics*, 49, p. 309-332.
16. Градов, А. П., Кузин, Б. И., Медников, М. Д. (2003). *Региональная экономика*. Москва: ПИТЕР.
17. Hilpert, U. (1991). *Regional Inovation and decentralisation*. London: Routlengde.
18. Игонина, Л. Л. (2002). *Инвестиции*. Москва: Юристъ.
19. Игошин, Н.В. (2000). *Инвестиции. Организация управления и финансирование*. Москва: Юнити.
20. Янковский, К., Мухарь, И. (2001). *Организация. Инвестиционной и инновационной деятельности*. Санкт-Петербург. Москва: Харьков.
21. Jauhiainen, J. S. (2000). *Regional Development and Regional Policy European Union and the Baltic Sea Regional Finland*: University of Turku, Center for Extension Studies, p. 132.
22. Junevičius, A. (1999). *Europos Sąjunga*. Kaunas: Technologija.
23. Ковалева А. М., Лапуста М. Г., Скамай Л. Г. (2001). *Финансы фирмы*. Москва. Инфра-М.
24. Krisčiūnas, R. (2003). ES struktūriniai fondai ir jų teikiamos galimybės. Finansų ministerija. [žiūrėta 2007.03.15]. Prieiga per internetą: < www.infobalt.lt/docs/FM_Krisciunas_SFai_ABC_Mo.ppt >
25. Lileikienė, A., Šaparnis, G., Tamošiūnas, T. (2004). Magistro darbo rengimo metodika. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
26. Liučvaitis, S. (2002). Investicinių projektų rizika ir jos įvertinimo metodai. *Verslas: teorija ir praktika*, 2 (2), p. 96-97.
27. Liukaitis, R. (2001). Materialinių investicijų tendencijos. *Verslas, vadyba ir studijos '2000: mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga* [Vilnius, 2000 m. lapkričio 29-30 d.]. Vilnius: TECHNIKA, p. 161-164.
28. Mačys, G. (2006). ES struktūrinė parama Lietuvoje: pirmieji vertinimai (1). *Socialiniai tyrimai*, 1(7), p. 75-81.

29. Mačys, G. (2006). *Regionų ekonomika, politika ir valdymas Lietuvoje*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Leidybos centras.
30. Martišius, S.A. (2003). *Statistika. I dalis*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
31. Nakrošis, V. (2003). *ES regioninė politika ir struktūrinių fondų valdymas*. Vilnius: EUGRIMAS.
32. Nudelk, J. A. (1984). *Multidimensional Analysis of Regional Infrastructure and Economic Development. Regional and Industrial Development Theories. Models and Empirical Evidence*. Andersson, Isard and Puu (ed.) Elsevier Science Publishers B. V., p. 219-233.
33. Paliukėnienė, D. (2004). ES regioninės politikos įtaka Lietuvos regionų valdymui. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos 2004*: Ernesto Galvanausko tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga [Šiauliai, 2004 m. Lapkričio 25-26 d.]. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, p. 170 – 175.
34. Pass, Ch., Lowes, Br., Davies, L. (1997). *Ekonomikos terminų žodynas*. Vilnius: Baltijos biznesas.
35. Pearce, D. W. (2006). *Aiškinamasis ekonomikos Anglų – Lietuvių kalbų žodynas*. Vilnius: TEV.
36. Samuolis, G. (2001). Tiesioginių užsienio investicijų įtaka Lietuvos ūkiui. *Mokslas ir technika*, Nr. 3, p. 14.
37. Samuolis, G. (2001). Tiesioginės užsienio investicijos ir jų apskaitos įmonėje ypatumai. *Ekonomika. Mokslo darbai*, 53 tomas. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 96.
38. Snieška, V., Baumilienė, V., Bernatonytė, D., Čiburienė, J., Dapkus, M., Juozapavičienė, A., Kavaliauskienė, V., Keršienė, R., Markauskienė, A., Mrazauskienė, B., Navickas, V., Pukelienė, V., Startienė, V., Urbonas, J. (2003). *Makroekonomika*. Kaunas: Technologija.
39. Strazdas, R., Jakubavičius, A., Gečas, K. (2003). *INOVACIJOS. Finansavimas, rizikos kapitalas*. Vilnius: Lietuvos inovacijų centras.
40. Štreimikienė, D. (1999). Regioninė politika Lietuvoje ir Europos Sąjungoje. *Regionų ekonomika ir plėtra*: tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas: Technologija, p. 143-145.
41. Štreimikienė, D. (2002). ES regioninės politikos įgyvendinimas Lietuvoje. *Regionų plėtra - 2002*: tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. [Kaunas, 2002 m. spalio 3-4 d.] Kaunas: TECHNOLOGIJA, p. 186 – 190.
42. Štreimikienė, D. (2000). Užsienio investicijos ir regionų plėtra Lietuvoje. *Inžinerinė ekonomika*, 1 (16), p. 57-65.
43. Tamošiūnas T. (2004). Šiaulių regiono plėtros tendencijos. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos 2004*: Ernesto Galvanausko tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų

- medžiaga [Šiauliai, 2004 m. lapkričio 25-26 d.]. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, p. 279-283.
44. Tatham, A. (1999). *Europos Sąjungos teisė*. Vilnius: EUGRIMAS.
  45. Tijūnaitienė, R., Giedrimienė, L. (2002). Globalizacija versus regionalizmas. *Regionų plėtra – 2002*: tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga [Kaunas, 2002 m. spalio 3-4 d.]. Kaunas: TECHNOLOGIJA, p. 191-195.
  46. Tijūnaitienė, R., Tijūnaitis, R., Petrauskaitė, R. (2004). Regionų plėtros teorijos plėtotės planų rengimo kontekste. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos 2003*: Ernesto Galvanausko mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga [Šiauliai, 2003 m. lapkričio 21 d.]. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, p. 300-305.
  47. Tvaronavičienė, M., Tvaronavičius, V. (2006). Kai kurie ekonominio augimo aspektai. *Verslas: teorija ir praktika*, 7 (4), p. 232-235.
  48. Tvaronavičienė, M., Kalašinskaitė, K. (2003). Tiesioginės užsienio investicijos į Lietuvos ūkį: tendencijų ir efektyvumo įvertinimas. *Verslas: teorija ir praktika*, 4 (2), p. 61-63.
  49. Vaitkevičienė, V. (1999). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: ŽODYNAS.
  50. Valančius, K. L. (2005). *Investicijų teisė*. Vilnius: EUGRIMAS.
  51. Valentinavičius, S. (2005). Investicijų į verslą skatinimo veiksniai. *Verslas, vadyba ir studijos '2004*: konferencijos pranešimų medžiaga [Vilnius, 2004 m. lapkričio 18 d.]. Vilnius: TECHNIKA, p. 72-84.
  52. Vengrauskas, V., Perminienė, N. (2003). Europos Sąjungos teorinė ir praktinė regioninės plėtros programų paskirtis Lietuvai integruojantis į ES. *Inžinerinė ekonomika*, 2 (33), p. 60-61.
  53. Vitkus, G. (2002). *Europos Sąjungos enciklopedinis žinynas*. Vilnius: EUGRIMAS.
  54. Wonnacott, P., Wonnacott, R. (1994). *Makroekonomika*. LITTERAE UNIVERSITATIS.

TEISĖS AKTAI

įstatymai

1. *LR Investicijų įstatymas* Nr. VIII-1312, 1999 m. liepos 7 d.
2. *LR Investicijų įstatymo 2, 12, 13 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas* Nr. IX-1645, 2003 m. birželio 24 d.
3. *LR Regioninės plėtros įstatymas* Nr. VIII-1889, 2000 m. liepos 20 d.

Kiti dokumentai

1. Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento priedas, PAKEISTA 2008-02-27
2. Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2007–2010 metų programa.

PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ ANALIZĖ

Šios sąvokos magistro darbe pateikiamos remiantis šaltiniu: Pass, Ch., Lowes, Br., Davies, L. (1997). *Ekonomikos terminų žodynas*. Vilnius: Baltijos biznesas.

A

Augimo tempai – santykinis ekonominio rodiklio pasikeitimas lyginamaisiais laikotarpiais.

B

Bendrasis vidaus produktas – bendra galutinių prekių ir paslaugų, kurias šalis pagamina ir pateikia per metus, pinigine išraiška, pridėdant grynąsias pajamas iš užsienio.

Bendroji pridėtinė vertė (BPV) - bazinėmis kainomis nustatoma kaip produkcijos vertė, išskaičiuavus tarpinį vartojimą.

Besivystanti (-s) šalis (regionas) – šalis (regionas), kurios (-o) bendrojo produkto ir pajamų vienam gyventojui lygis nepakankamas, kad būtų įmanoma tiek sutaupyti, jog galima pradėti vykdyti rimtas žemės ūkio ir pramonės investicijų programas.

D

Darbo jėga - visi užimti gyventojai ir bedarbiai.

Determinacijos koeficientas – statistinis dydis, parodantis, kokia priklausomojo kintamojo dinamikos dalis yra paaiškinama tiesine nepriklausomojo kintamojo įtaka.

Dinaminė analizė – ekonominės analizės būdas, kuriuo nustatomas perėjimas nuo vienos pusiausvyros būsenos prie kitos.

E

Efektyvumas – santykis tarp nepakankamų gamybos išteklių ir prekių bei paslaugų produkcijos apimtys.

Ekonomikos plėtra – ekonomikos realiai pagamintos produkcijos didėjimas per tam tikrą laiką.

Eksportas – prekės, paslaugos ar ilgalaikio turto pardavimas užsienio šalims.

Europos regioninės plėtros fondas – 1975 m. Europos Bendrijos įkurta organizacija finansinei pagalbai teikti, kai norima pašalinti vidinius ir išorinius regioninius skirtumus.

F

Finansinės investicijos – tai investicijos į įvairius finansinius instrumentus, iš kurių didžiausią dalį sudaro investicijos į vertybinius popierius.

G

Gamyba – gamybos išteklių (darbo, kapitalo ir t.t.) sujungimas prekių ir paslaugų gamybai.

Gyventojų skaičius – bendras vienoje šalyje gyvenančių žmonių skaičius.

H

Hipotezė – prognozavimo būdas, suformuotas iš teorinės analizės ir pakankamai tiksliai apibūdinamas, kad jį būtų galima patikrinti patirties duomenimis.

I

Ilgalaikis kapitalas – koks nors ilgalaikis kapitalas, vartojamas firmos. Bendrovėse tai įgauna akcininkų dėka kapitalo formą kartu su ilgalaikėmis paskolomis (pavyzdžiui, obligacijomis).

Ilgalaikės investicijos – tai kapitalo investavimas ilgesniam kaip vienerių metų laikotarpiui.

Investuotojai – Lietuvos Respublika bei užsienio valstybės, tarptautinės organizacijos, Lietuvos Respublikos ir užsienio juridiniai ir fiziniai asmenys, kurie Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka investuoja nuosavą, skolintą ar patikėjimo teise valdomą bei naudojamą turtą.

Investavimo objektas - ūkio subjekto nuosavas kapitalas, visų rūšių vertybiniai popieriai, ilgalaikis materialusis turtas ir ilgalaikis nematerialusis turtas.

Investicijos – kapitaliniai įdėjimai perkant materialųjį kapitalą (gamyklą, mašinas ar įrenginius (pagrindinis kapitalas)) ar obligacijos (apyvartinis kapitalas), t.y. materialieji arba tikrieji įdėjimai.

Investicijos į plyną lauką – investicijų rūšis, kai verslo tikslu investuojama į naujo statinio statybą ir įrengimą plyname lauke.

Investicijų projektas - dokumentas, finansiškai (ekonomiškai), techniškai ir socialiai pagrindžiantis investavimo tikslus, įvertinantis investicijų grąžą (komercinis projektas) bei kitus efektyvumo rodiklius, nurodantis projekto įgyvendinimui reikalingas lėšas bei finansavimo šaltinius ir terminus.

Investicijų skatinimas – paskatos, kurias teikia vyriausybė arba vietos valdžia, norėdama, kad privatus ūkis investuotų į valstybės sritį arba tam tikrame rajone. Europos Bendrija (EB) – regioninė sąjunga, įkurta 1958 m. Romos sutartimi. Jos bendras tikslas – jungti šalių ekonomiką.

K

Kapitalas – indėlis į gamybą, investuojant į materialųjį kapitalą (pavyzdžiui, įmones, įstaigas, įrangą, įrankius) ir intelektualųjį kapitalą (pavyzdžiui, bendrą išsilavinimą, profesinį pasirėngimą). Kapitalas yra vienas iš trijų pagrindinių gamybos veiksnių, kiti du yra darbo jėga ir gamtos ištekliai.

Kapitalo didėjimas – kapitalo įtraukimas į ekonomiką greitesniais tempais negu darbo įtraukimas, taigi nacionalinei produkcijai gaminti panaudojama atitinkamai daugiau kapitalo, palyginti su darbu.

Koreliacinė analizė – statistikos metodas ryšio stiprumui tarp dviejų kintamųjų nustatyti.

M

Materialinės investicijos – tai išlaidos pastatams, inžineriniams įrengimams, mašinoms, transporto priemonėms įsigyti; statybai ir esamam ilgalaikiui materialiam turtui atnaujinti (išskyrus einamąjį remontą).

N

Nedarbo lygis yra bedarbių ir darbo jėgos santykis.

Nematerialios investicijos – investicijos į technologijų perėjimą, įsigyjant patentus, patentines teises, licencijas, nepatentuotinas arba patentuotas technologinių naujovių licencijas, kitas nepatentuotinas technines žinias.

Netiesioginės investicijos – išlaidos, skirtos vertybiniam popieriams (pavyzdžiui, obligacijoms ir akcijoms) įsigyti.

P

Pagrindinis kapitalas – bendrovės, pramonės šakos ar ūkio bet kuriuo momentu turimų materialinių gamybos priemonių atsargų grynoji sandauga (pastatai, įrenginiai, mechanizmai ir kt.)

Paskola – komercinių bankų, finansinių kompanijų, gyventojų namų statybos bendrovių ir kiti pinigai, duodami įmonėms ar asmenims, kad jie juos investuotų į materialinius išteklius ir vertybinius popierius bei pirktų esamas prekes ir paslaugas.

Pragyvenimo lygis – piniginių pajamų lygis arba vartojimo matas. Pajamos vienam gyventojui taip pat gali apibūdinti gyvenimo lygį.

Privačios investicijos - Lietuvos Respublikos ir užsienio privačios nuosavybės teisės subjektų investicijos.

Produkcijos apimtis – prekės ir paslaugos, pagamintos naudojant gamybos išteklius.

Procentas – skaitmeninės reikšmės, dalijančios skaitmeninių stebėjimų grupę į šimtą dalių, kurių kiekviena turi vienodą stebėjimų skaičių.

R

Regioninė politika – politika, susijusi su svarbių pusiausvyros pažeidimų tarp ūkinių rajonų pašalinimu bedarbių procento ir pajamų vienam gyventojui lygio atžvilgiu.

Regioninės plėtros subsidija – Jungtinėje Karalystėje naudojama regioninės politikos priemonė kaip būdas ekonomiškai ir finansiškai paremti atsilikusius rajonus.

Regresinė analizė – statistikos metodas tokiais lygčiais apskaičiuoti, kuri geriausiai tinka priklausomųjų ir nepriklausomųjų kintamųjų stebėjimų eilėms, ir šitaip galima geriausiai įvertinti tikrąjį ryšį tarp tų kintamųjų.

S

Sąsaja (koreliacija) – statistikos terminas, nusakantis dviejų kintamųjų ryšio laipsnį. Kai du kintamieji yra linke keistis kartu, tai jie yra laikomi susijusiais, o jų koreliacijos laipsnis matuojamas koreliacijos koeficientu.

Sąsajos (koreliacijos) koeficientas – statistikos terminas (dažniausiai žymimas r), kuriuo nusakomas dviejų kintamųjų ryšio stiprumas.

Subsidija – vyriausybės mokėjimas

- a) firmai, kad ji išlaikytų ar sumažintų savo produkto kainą namų ūkiams ir šitaip garantuotų, kad namų ūkiai nesumažintų savo vartojimo;
- b) smunkančioms firmoms ir pramonės šakoms.

Pirmaisiais atvejais subsidijos skiriamos kaip pajamų paskirstymo priemonė, sumažinant produktų kainas (pavyzdžiui, duonos ir pieno), kurios užima didelę gyventojų su mažesnėmis pajamomis biudžeto dalį, arba kaip tiesiogiai subsidijuojant pajamas.

T

Tiesioginės investicijos - investicijos ūkio subjektui steigti bei įregistruoto ūkio subjekto kapitalui ar jo daliai įsigyti, taip pat reinvesticijos, paskolos ūkio subjektams, kuriuose investuotojui priklauso kapitalas ar jo dalis, subordinuotos paskolos, jei investuojama siekiant užmegzti arba palaikyti ilgalaikius tiesioginius investuotojo ir ūkio subjekto, į kurį investuojama, ryšius ir investuojant įsigyta kapitalo dalis suteikia investuotojui galimybę kontroliuoti arba daryti nemažą įtaką ūkio subjektui;

Tiesioginės užsienio investicijos – tai investicijos, kurių pagrindu susiformuoja ilgalaikiai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio investavimo įmonės. 10 ir daugiau procentų paprastųjų akcijų arba balsavimo teisių pripažįstama kaip žemutinė riba, nuo kurios užsienio investicija laikoma tiesiogine.

Trumpalaikės investicijos – tai kapitalo investavimas ne ilgesniam kaip vienerių metų laikotarpiui.

U

Užsienio investicijos - užsienio valstybių, tarptautinių organizacijų, užsienio fizinių ir juridinių asmenų investicijos Lietuvos Respublikoje.

Užimti gyventojai – tai dirbantys visų nuosavybės formų įmonėse, įstaigose ir organizacijose, įskaitant dirbančius ūkininkų ūkiuose, atliekantys karinę tarnybą, bei laikinai nedirbantys. Tai vyresni nei 14 metų abiejų lyčių asmenys, kurie tiriamąją savaitę dirbo bet kokį darbą ne mažiau nei kaip 1 valandą, už kurį gavo darbo užmokesį pinigais arba natūra (maisto produktais ar kitais gaminiais) ar turėjo pelno (pajamų). Tai visi asmenys, turintys užimtumo statusą: darbdaviai, savininkai, samdomieji darbuotojai, šeimyninėje įmonėje dirbantys šeimos nariai, gaunantys ar negaunantys atlyginimą arba pelną (pajamas), asmenys, dirbantys sau.

V

Valstybės investicijos - investicijos valstybės poreikiams tenkinti nacionalinio biudžeto, valstybės (savivaldybių) fondų lėšomis, Lietuvos valstybės (savivaldybių) vardu gautomis paskolomis, valstybės (savivaldybių) įmonių lėšomis ir kitu valstybės (savivaldybių) turtu bei valstybės (savivaldybių) suteikiamomis paskolų garantijomis.

Vidaus investicijos – Lietuvos valstybės, Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų investicijos Lietuvos Respublikoje.

PRIEDAI

Tyrimo metodologija

Pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių kitimą šalyje bei apskrityse, padėjo atskleisti statistiniai metodai. Taikant statistinių duomenų dinamikos analitinius metodus, analizės metu buvo apskaičiuoti 2 rodikliai (žiūrėti 18 lentelėje):

18 lentelė

Dinamikos rodiklių skaičiavimo formulės bei jų reikšmė

1.	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas		Parodo kiek reikšmė padidėja (sumažėja) procentais arba koeficientine išraiška, kai atskaitos pradžia yra lygi nuliui.
	Baziniu būdu	Grandininio būdu	
	$T_p = \frac{x_n - x_1}{x_1} * 100\%$	$T_p = \frac{x_n - x_{n-1}}{x_{n-1}} * 100\%$	
2.	Vidutinis padidėjimo (sumažėjimo) tempas		Parodo kiek vidutiniškai kiekvienu laikotarpiu padidėjo (sumažėjo) nagrinėjama reikšmė. Skaičiuojama procentais arba koeficientine išraiška.
	Baziniu būdu	Grandininio būdu	
	$\bar{T}_p = \bar{T}_d - 100\%$	$\bar{T}_p = \bar{T}_d - 100\%$	

Norint nustatyti investicijų poveikį regionų plėtrai, buvo pritaikyta reiškinų tarpusavio ryšių statistinė analizė. Taikant šią analizę įvertinama dviejų kintamųjų tarpusavio priklausomybė. Darbo metu buvo apskaičiuoti 3 koeficientai, bei pavaizduojama regresija grafiškai (žiūrėti 19 lentelėje).

19 lentelė

Reiškinų tarpusavio ryšių statistinė analizė

1.	Tiesinės koreliacijos koeficientas (funkcija Correl)	
	$r = \frac{\overline{xy} - \bar{x} * \bar{y}}{\sigma_x * \sigma_y}$	Jis parodo ryšių glaudumą tarp kelių nagrinėjamų kintamųjų. Gali kisti nuo -1 iki 1. Kai reikšmė neigiama, ryšys atvirkštinis (netiesioginis, t.y. vienam kintamajam didėjant, kitas mažėja). Jei teigiama reikšmė, tai ryšys tiesioginis. Tiesinės koreliacijos koeficientas apskaičiuojamas pagal formulę:
2.	Regresijos koeficientas (funkcija SLOPE)	
	$b = r \frac{\sigma_y}{\sigma_x}$	Šis koeficientas parodo, kiek vienetų (jo matavimo vienetais) pasikeis rezultatinis kintamasis faktoriniam kintamajam pasikeitus 1 vienetu.
3.	Regresijos vaizdavimas grafiškai	
4.	Determinacijos koeficientas (funkcija RSQ)	
	$R_x^2 = 1 - \frac{\sum (y - \hat{y})^2}{\sum (y - \bar{y})^2}$	Jis parodo, kiek procentų rezultatinio požymio variacijos įtakoja faktorinis kintamasis.

Vaizduojant regresiją grafiškai, buvo galima surasti regresijos koeficientą, bei determinacijos koeficientą.

Interpretuojant tiesinės koreliacijos koeficiento reikšmes, naudojamosi tokiomis sąlygomis:

- ✓ Kai $r < 0,2$ – ryšio nėra;
- ✓ Kai $0,2 < r < 0,5$ – silpnas ryšys;
- ✓ Kai $0,5 < r < 0,75$ – ryšys vidutinis;
- ✓ Kai $0,75 < r < 0,95$ – stiprus ryšys;
- ✓ Kai $0,95 < r < 1$ – praktiškai funkcionalinis ryšys.

2 PRIEDAS

20 lentelė

Vidutinio metinio gyventojų skaičiaus Lietuvoje dinamikos rodikliai

Metai	vid. metinis gyventojų skaičius	Didėjimo (mažėjimo) tempas		Padidėjimo (sumažėjimo) tempas	
		Rodiklių apskaičiavimo būdai			
		B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
2001	3481292				
2002	3469070	99,6	99,6	-0,35	-0,35
2003	3454205	99,2	99,6	-0,78	-0,43
2004	3435591	98,7	99,5	-1,31	-0,54
2005	3414304	98,1	99,4	-1,92	-0,62
2006	3394082	97,5	99,4	-2,51	-0,59

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

21 lentelė

Vidutinis metinis gyventojų skaičius Lietuvoje ir apskrityse

Apskritys	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas (2001-2006), %
Šalies	3481292	3469070	3454205	3435591	3414304	3394082	-2,5
Alytaus	187694	186869	185574	183829	181818	179871	-4,2
Kauno	700702	697728	693794	688584	683330	679110	-3,1
Klaipėdos	385568	384477	383597	382714	381396	380042	-1,4
Marijampolės	188537	187952	187172	186078	184645	183229	-2,8
Panevėžio	299631	298240	296341	293769	291002	288373	-3,8
Šiaulių	369818	368179	365621	362415	358885	355364	-3,9
Tauragės	134164	133762	133101	132105	130728	129328	-3,6
Telšių	179776	179368	178639	177575	176248	175030	-2,6
Utenos	185623	184005	182122	180045	177844	175727	-5,3
Vilniaus	849779	848490	848244	848477	848408	848008	-0,2

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

22 lentelė

Bendrais vidaus produktas (BVP) Lietuvoje ir apskrityse, mln. Lt.

Apskritys	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas (2001-2006), %	BVP pasiskirstymas 2006 m., %
Šalies	48584,6	51971,2	56804	62586,7	71380,4	81905,1	68,6	100
Alytaus	2101	2163	2212	2362,2	2630,6	2890,3	37,6	3,53
Kauno	9571,4	9842,9	10968,3	12007,6	13870,9	15948,2	66,6	19,47
Klaipėdos	5932,9	6244,7	6718,8	7213	8439,7	9571,7	61,3	11,69
Marijampolės	1780,6	1874,6	2110,6	2220,5	2499,7	2832,7	59,1	3,46
Panevėžio	3723,1	3868,4	4049,2	4598,2	5007,1	5335,2	43,3	6,51
Šiaulių	3823,6	4087,7	4520	5122,4	5613,8	6368,6	66,6	7,78
Tauragės	1139,2	1161,6	1183,5	1266,7	1367,2	1506,7	32,3	1,84
Telšių	2174,4	2243,6	2483,3	2869,5	3206,8	3554,2	63,5	4,34
Utenos	2160,5	2278,7	2547,8	2751,8	3087,3	3391,4	57,0	4,14
Vilniaus	16177,9	18205,9	20010,7	22174,6	25657,2	30506,1	88,6	37,25

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

3 PRIEDAS

23 lentelė

Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui (BVP/gyv.) Lietuvoje ir apskrityse, tūkst. Lt.

Apskritys	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas (2001-2006), %
Šalies	14	15	16,4	18,2	20,9	24,1	72,1
Alytaus	11,2	11,6	11,9	12,9	14,5	16,1	43,8
Kauno	13,7	14,1	15,8	17,4	20,3	23,5	71,5
Klaipėdos	15,4	16,2	17,5	18,8	22,1	25,2	63,6
Marijampolės	9,4	10	11,3	11,9	13,5	15,5	64,9
Panevėžio	12,4	13	13,7	15,7	17,2	18,5	49,2
Šiaulių	10,3	11,1	12,4	14,1	15,6	17,9	73,8
Tauragės	8,5	8,7	8,9	9,6	10,5	11,7	37,6
Telšių	12,1	12,5	13,9	16,2	18,2	20,3	67,8
Utenos	11,6	12,4	14	15,3	17,4	19,3	66,4
Vilniaus	19	21,5	23,6	26,1	30,2	36	89,5

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

24 lentelė

Tiesioginės užsienio investicijos (TUI) Lietuvoje ir apskrityse, mln. Lt.

TUI, mln. Lt.	Lietuvoje	Alytaus	Kauno	Klaipėdos	Marijampolės	Panevėžio	Šiaulių	Tauragės	Telšių	Utenos	Vilniaus
2001	9337,3	218,4	1211,1	1145,3	26,7	381,5	155,2	21,6	86	109,3	5982,2
%	100	2,3	13,0	12,3	0,3	4,1	1,7	0,2	0,9	1,2	64,1
2002	10661,9	147	1310,5	1294,6	61,3	453,1	165,8	19,5	17,1	205	6988
%	100	1,4	12,3	12,1	0,6	4,2	1,6	0,2	0,2	1,9	65,5
2003	13183,8	141,2	1573,4	1361,9	73,6	459,8	179,1	14,6	555,7	335,3	8489,2
%	100	1,1	11,9	10,3	0,6	3,5	1,4	0,1	4,2	2,5	64,4
2004	13699,4	189,6	1849,4	1547,4	78,1	678,5	187,2	22,6	767,9	251,7	8127
%	100	1,4	13,5	11,3	0,6	5,0	1,4	0,2	5,6	1,8	59,3
2005	16192,6	170,6	1886,9	1743,3	112	728,3	193,7	21,5	1171,6	218,4	9946,3
%	100	1,1	11,7	10,8	0,7	4,5	1,2	0,1	7,2	1,3	61,4
2006	23895,8	396,6	2584,5	2159,3	100,8	683,5	276,6	27	3825,3	266,4	13575,8
%	100	1,7	10,8	9,0	0,4	2,9	1,2	0,1	16	1,1	56,8
2007	28924,6	417,2	2455,8	2158,5	98,3	522,1	387,6	32,4	6316,5	239,7	16296,5
%	100	1,44	8,49	7,46	0,34	1,81	1,34	0,11	21,8	0,83	56,34

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

4 PRIEDAS

25 lentelė

Tiesioginių užsienio investicijų tenkančių vienam gyventojui (TUI/gyv) Lietuvoje ir apskrityse, Lt.

Apskritis	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas (2001-2006), %	Padidėjimas, kartais
Lietuvoje	2678	3068	3808	3976	4727	7022	162,21	2,62
Alytaus	1162	784	758	1026	933	2194	88,81	1,89
Kauno	1725	1874	2260	2675	2751	3796	120,06	2,20
Klaipėdos	2966	3363	3547	4038	4561	5673	91,27	1,91
Marijampolės	142	325	392	419	604	548	285,92	3,86
Panevėžio	1271	1515	1545	2299	2491	2360	85,68	1,86
Šiaulių	419	449	488	514	537	775	84,96	1,85
Tauragės	160	146	109	170	163	208	30,00	1,30
Telšių	478	95	3102	4311	6619	21797	4460,04	45,60
Utenos	586	1109	1831	1390	1220	1508	157,34	2,57
Vilniaus	7032	8232	10010	9581	11721	16005	127,60	2,28

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

26 lentelė

Tiesioginių užsienio investicijų (mln. Lt.) Lietuvoje ir apskrityse dinamikos rodikliai

Apskritis	2001		2002		2003		2004		2005		2006		2007	
Lietuvos	9337,3		10661,9		13183,8		13699,4		16192,6		23895,8		28924,6	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			14,2	14,2	41,2	23,7	46,7	3,9	73,4	18,2	155,9	47,6	209,8	21,04
Vid. padid.(sum.) tempas	20,7													
Alytaus	218,4		147		141,2		189,6		170,6		396,6		417,2	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			-32,7	-32,7	-35,3	-3,9	-13,2	34,3	-21,9	10,0	81,6	132,5	91,0	5,2
Vid. padid.(sum.) tempas	11,4													
Kauno	1211,1		1310,5		1573,4		1849,4		1886,9		2584,5		2455,8	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			8,2	8,2	29,9	20,1	52,7	17,5	55,8	2,0	113,4	37,0	102,8	-5,0
Vid. padid.(sum.) tempas	12,5													
Klaipėdos	1145,3		1294,6		1361,9		1547,4		1743,3		2159,3		2158,5	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			13,0	13,0	18,9	5,2	35,1	13,6	52,2	12,7	88,5	23,9	88,5	-0,04
Vid. padid.(sum.) tempas	11,1													
Marijampolės	26,7		61,3		73,6		78,1		112		100,8		98,3	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			129,6	129,6	175,7	20,1	192,5	6,1	319,5	43,4	277,5	-10,0	268,2	-2,5

Apskritis	2001		2002		2003		2004		2005		2006		2007	
Vid. padid.(sum.) tempas	24,3													
Panevėžis	381,5		453,1		459,8		678,5		728,3		683,5		522,1	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			18,8	18,8	20,5	1,5	77,9	47,6	90,9	7,3	79,2	-6,2	36,9	-23,6
Vid. padid.(sum.) tempas	5,3													
Šiaulių	155,2		165,8		179,1		187,2		193,7		276,6		387,6	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			6,8	6,8	15,4	8,0	20,6	4,5	24,8	3,5	78,2	42,8	149,7	40,1
Vid. padid.(sum.) tempas	16,5													
Tauragės	21,6		19,5		14,6		22,6		21,5		27		32,4	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			-9,7	-9,7	-32,4	-25,1	4,6	54,8	-0,5	-4,9	25,0	25,6	50	20
Vid. padid.(sum.) tempas	6,99													
Telšiai	86		17,1		555,7		767,9		1171,6		3825,3		6316,5	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			-80,1	-80,1	546,2	3149,7	792,9	38,2	1262,3	52,6	4348,0	226,5	7244,8	65,1
Vid. padid.(sum.) tempas	104,6													
Utenos	109,3		205		335,3		251,7		218,4		266,4		239,7	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			87,6	87,6	206,8	63,6	130,3	-24,9	99,8	13,2	143,7	22,0	119,3	-10,0
Vid. padid.(sum.) tempas	13,98													
Vilniaus	5982,2		6988		8489,2		8127		9946,3		13575,8		16296,5	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>													
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			16,8	16,8	41,9	21,5	35,9	-4,3	66,3	22,4	126,9	36,5	172,4	20,0
Vid. padid.(sum.) tempas	18,2													

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

5 PRIEDAS

27 lentelė

Materialinių investicijų (mln. Lt.) Lietuvoje ir apskrityse dinamikos rodikliai

	2001		2002		2003		2004		2005		2006	
Lietuvoje	7824,0		8124,3		8677,7		12104,8		15501,0		17118,8	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>											
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			3,8	3,8	10,9	6,8	54,7	39,5	98,1	28,1	118,8	10,4
Vid. padid.(sum.) tempas	16,9											
Alytaus	201,2		277,4		348,9		341,5		456,0		609,1	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>											
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			37,9	37,9	73,4	25,8	69,8	-2,1	126,7	33,5	202,8	33,6
Vid. padid.(sum.) tempas	24,8											
Kauno	1274,3		1469,6		1485,8		1935,9		2583,4		2870,7	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>											
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			15,3	15,3	16,6	1,1	51,9	30,3	102,7	33,4	125,3	11,1
Vid. padid.(sum.) tempas	17,6											
Klaipėdos	1045,0		1004,8		932,4		1478,2		2456,8		2313,6	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>											
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			-3,8	-3,8	-10,8	-7,2	41,5	58,5	135,1	66,2	121,4	-5,8
Vid. padid.(sum.) tempas	17,2											
Marijampolės	146,4		243,3		262,6		316,5		370,7		631,3	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>											
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			66,2	66,2	79,4	7,9	116,2	20,5	153,2	17,1	331,3	70,3
Vid. padid.(sum.) tempas	33,9											
Panevėžio	448,9		507,9		570,8		647,5		687,4		911,0	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>											
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			13,1	13,1	27,1	12,4	44,2	13,4	53,1	6,2	102,9	32,5
Vid. padid.(sum.) tempas	15,2											
Šiaulių	314,3		456,0		443,0		648,7		751,3		1115,4	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>											
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			45,1	45,1	41	-2,8	106,4	46,4	139	15,8	254,9	48,5
Vid. padid.(sum.) tempas	28,8											
Tauragės	90,9		122,3		137,9		150,1		165,7		241,1	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>											
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			34,5	34,5	51,7	12,8	65,1	8,8	82,3	10,4	165,2	45,5
Vid. padid.(sum.) tempas	21,5											
Telšių	243,1		357,3		465,2		408,5		490,4		765,8	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>											
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			47	47	91,4	30,2	68,1	-12,2	101,8	20	215,1	56,1
Vid. padid.(sum.) tempas	25,8											
Utenos	217,3		255,3		286,1		527,2		600,8		489,8	
	<i>Rodikliai apskaičiuoti:</i>											
	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.	B.B.	G.B.
Padid.(sum.) tempas			17,5	17,5	31,7	12,1	142,6	84,3	176,5	14	125,4	18,5
Vid. padid.(sum.) tempas	17,6											
Vilniaus	3656,7		3247,8		3354,4		4824,8		6090,6		6242,8	

Mickaitienė R. Investicijų poveikis regionų plėtrai: Šiaulių regiono pavyzdžiu.

	Rodikliai apskaičiuoti:											
	B.B.	G.B	B.B.	G.B	B.B.	G.B	B.B.	G.B	B.B.	G.B	B.B.	G.B
Padid.(sum.) tempas			-11,2	-11,2	-8,3	3,3	31,9	43,8	66,6	26,2	70,7	2,5
Vid. padid.(sum.) tempas	11,3											

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

6 PRIEDAS

28 lentelė

Materialinių investicijų tenkančių vienam gyventojui (MI/gyv) Lietuvoje ir apskrityse, Lt.

Apskritis	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Padidėjimo (sumažėjimo) tempas (2001-2006), %	Padidėjimas, kartais
Lietuvoje	2247	2342	2512	3523	4540	5044	124,5	2,24
Alytaus	1072	1484	1880	1858	2508	3386	215,9	3,16
Kauno	1819	2106	2142	2811	3781	4227	132,4	2,32
Klaipėdos	2710	2613	2431	3862	6442	6088	124,6	2,25
Marijampolės	776	1294	1403	1701	2007	3445	343,9	4,44
Panevėžio	1498	1703	1926	2204	2362	3159	110,9	2,11
Šiaulių	850	1239	1212	1790	2094	3139	269,3	3,69
Tauragės	678	914	1036	1136	1268	1865	175,1	2,75
Telšių	1352	1992	2604	2301	2783	4375	223,6	3,24
Utenos	1171	1387	1571	2928	3378	2787	138,0	2,38
Vilniaus	4303	3828	3955	5686	7179	7362	71,1	1,71

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

29 lentelė

Nedarbo lygis Lietuvoje ir apskrityse, %

Apskritis	Metai						Padidėjimas (sumažėjimas), punktais					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2001- 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2001- 2006
Lietuvoje	17,4	13,8	12,4	11,4	8,3	5,6	-3,6	-1,4	-1	-3,1	-2,7	-11,8
Alytaus	22,6	16,2	13,6	16	8,2	5,1	-6,4	-2,6	2,4	-7,8	-3,1	-17,5
Kauno	17,8	14	12,1	10,3	8,9	5,9	-3,8	-1,9	-1,8	-1,4	-3	-11,9
Klaipėdos	17	12,3	12,5	12,7	7	6,8	-4,7	0,2	0,2	-5,7	-0,2	-10,2
Marijampolės	18,5	10,5	7,5	6,9	3	2,6	-8	-3	-0,6	-3,9	-0,4	-15,9
Panevėžio	14,6	13,3	11,4	12,6	10,8	8	-1,3	-1,9	1,2	-1,8	-2,8	-6,6
Šiaulių	19,5	14,8	16,9	12,6	10,1	5,7	-4,7	2,1	-4,3	-2,5	-4,4	-13,8
Tauragės	16,4	8,6	9,5	8,9	6	4,2	-7,8	0,9	-0,6	-2,9	-1,8	-12,2
Telšių	18,6	15,4	12,5	10,3	7,9	5,6	-3,2	-2,9	-2,2	-2,4	-2,3	-13
Utenos	16,6	14,3	15,3	12,3	6	5,9	-2,3	1	-3	-6,3	-0,1	-10,7
Vilniaus	16	14,5	11,7	11,1	8,6	5	-1,5	-2,8	-0,6	-2,5	-3,6	-11

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

30 lentelė

Darbo jėgos pasiskirstymas pagal ekonomikos sektorius (tūkst.) Lietuvoje ir apskrityse bei padidėjimo (sumažėjimo) tempas

Apskritis pavadinimas	Pramonėje			Statyboje			Paslaugose			Žemės ūkyje		
	2001	2006	2001 · 2006	2001	2006	2001 · 2006	2001	2006	2001 · 2006	2001	2006	2001 · 2006
Lietuvoje	281,1	296	5,3	84,8	148,7	75,4	752,1	867,7	15,4	233,9	186,6	-20,2
Alytaus	15,8	15,1	-4,4	4	7,8	95,0	36,9	39,5	7,0	10	8,6	-14,0
Kauno	62,6	63,3	1,1	20,8	30,9	48,6	164,9	179,4	8,8	25,1	30	19,5
Klaipėdos	29,7	33,2	11,8	9,7	16,3	68,0	92,3	103,8	12,5	23,1	13,5	-41,6
Marijampolės	14,5	13,2	-9,0	1,7	4,4	158,8	25,7	39,7	54,5	23,3	17,3	-25,8
Panevėžio	28,2	24,6	-12,8	5,2	7,8	50,0	58,6	61,6	5,1	26,9	19,2	-28,6
Šiaulių	22,1	25,3	14,5	6,9	16,5	139,1	66,8	81,9	22,6	40,6	29,4	-27,6
Tauragės	4,9	7,7	57,1	0,7	3,4	385,7	19,8	22	11,1	23	20,6	-10,4
Telšių	18,5	17,7	-4,3	4,2	10,9	159,5	25,4	28,6	12,6	15,8	18,2	15,2
Utenos	18	18,8	4,4	2,8	9,5	239,3	40,1	36,2	-9,7	10,9	12,7	16,5
Vilniaus	66,8	77,1	15,4	28,8	41,3	43,4	221,5	274,9	24,1	35,2	17,1	-51,4

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

Šiaulių apskrities industrinių arealų vystymosi galimybės

Vietovė	Industrinės zonos	Paskirtis
Naujoji Akmenė	Pramoninio parko įsteigimas	Patvirtintas šio parko detalusis planas, numatyti sklypai pramonės ir sandėliavimo objektų statybai.
Joniškis	Pramoninę zoną	Orientuotą į žemės ūkio produkcijos perdirbamąją ir lengvąją pramonę.
Kelmė	Pramoninis arealas	Šis arealas orientuotas į žemės ūkio produkcijos perdirbamąją ir lengvąją pramonę.
Pakruojis	Pramoninė zona	Orientuota į žemės ūkio produkcijos perdirbamąją pramonę
Radviliškis	Pramoninė zona	Skirta pramonei ir sandėliavimui
Kuršėnų seniūnija, Medvalkės kaimas	Pramonė ir sandėliavimas	Čia numatyta gelžbetoninių gaminių gamybos cecho statyba.
Mantaičių kaimas prie Meškuičių miestelio	Pramoninis arealas	Siekiami sukurti stambų regioninį statybinių medžiagų gamybos įmonių pramoninį arealą. Patvirtintas Mantaičių kaimo sklypų detalusis planas, pagal kurį planuojami 4 sklypai gamybos – aptarnavimo įmonių statiniams statyti, kiti 4 – infrastruktūros objektams įrengti.
Prie Tytuvėnų miesto, šalia kelio link Kelmės	Pramoninis arealas	Skirtas žemės ūkio produkcijos perdirbamajai ir lengvajai pramonei
Žagarės miestas	Pramoninė zona	Čia išskirta pramonės ir sandėliavimo sklypų teritorija, orientuota į žemės ūkio produkcijos perdirbamąją pramonę.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis

<http://www.siauliai.aps.lt/ava/content/news.jsp?jsessionid=9BBAECCABB780D4258542DBC40137C79?docLocator=35D12E49F4C811DCBE41746164617373&pathId=&type=NEWS&sortBy=publishDateFromDesc&inlanguage=lt&categoryId>

32 lentelė

Ryšys tarp investicijų (TUI ir MI) ir pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių Šiaulių apskrityje

Rodikliai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	r	b	R_x^2	R_x
BVP, mln. Lt.	3823,6	4087,7	4520	5122,4	5613,8	6368,6	0,91	20,25	0,82	0,91
TUI, mln. Lt.	155,2	165,8	179,1	187,2	193,7	276,6				
BVP, mln. Lt.	3823,6	4087,7	4520	5122,4	5613,8	6368,6	0,97	3,27	0,95	0,97
MI, mln. Lt.	314,3	456	443,0	648,7	751,3	1115,4				
Nedarbo lygis, %	19,5	14,8	16,9	12,6	10,1	5,7	-0,90	-0,10	0,80	0,90
TUI, mln. Lt.	155,2	165,8	179,1	187,2	193,7	276,6				
Nedarbo lygis, %	19,5	14,8	16,9	12,6	10,1	5,7	-0,98	-0,02	0,96	0,98
MI, mln. Lt.	314,3	456	443,0	648,7	751,3	1115,4				
vid. metinis užimtųjų sk., tūkst.	136,5	140,6	150,1	145,9	153,1	153,1	0,71	0,11	0,50	0,71
TUI, mln. Lt.	155,2	165,8	179,1	187,2	193,7	276,6				
Vid. metinis užimtųjų sk., tūkst.	136,5	140,6	150,1	145,9	153,1	153,1	0,76	0,02	0,58	0,76
MI, mln. Lt.	314,3	456	443,0	648,7	751,3	1115,4				

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

33 lentelė

Ryšys tarp bendrojo vidaus produkto (BVP) ir kai kurių rodiklių Šiaulių apskrityje

Rodikliai	2001	2002	2003	2004	2005	2006	r
Lietuviškos kilmės prekių eksportas, mln. Lt.	754,7	780,9	971,7	1315	1405,4	1651	0,99
BVP, mln. Lt.	3823,6	4087,7	4520	5122,4	5613,8	6368,6	
Nedarbo lygis, %	19,5	14,8	16,9	12,6	10,1	5,7	-0,96
BVP, mln. Lt.	3823,6	4087,7	4520	5122,4	5613,8	6368,6	
vid. metinis užimtųjų sk. tūkst.	136,5	140,6	150,1	145,9	153,1	153,1	0,86
BVP, mln. Lt.	3823,6	4087,7	4520	5122,4	5613,8	6368,6	

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

34 lentelė

Ryšys tarp TUI ir samdomų darbuotojų skaičiaus (pagal ekonomikos sektorius)

Statybos sektoriuje				
	2004	2005	2006	r
TUI, mln. Lt.	4,3	1,4	0,5	-1,00
Samdomi darbuotojai, tūkst.	11,5	15	16,5	
Žemės ūkio sektoriuje				
	2004	2005	2006	r
TUI, mln. Lt.	10,0	18,0	68,5	-0,97
Samdomi darbuotojai, tūkst.	37,1	34,3	29,4	
Pramonės sektoriuje				
	2004	2005	2006	r
TUI, mln. Lt.	122,7	147,8	170,4	0,96
Samdomi darbuotojai, tūkst.	22,6	24,7	25,3	
Paslaugų sektoriuje				
	2004	2005	2006	r
TUI, mln. Lt.	50,2	26,6	37,2	-0,63
Samdomi darbuotojai, tūkst.	74,8	79	81,9	

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

Ryšys tarp TUI ir BPV pagal ekonomikos sektorius

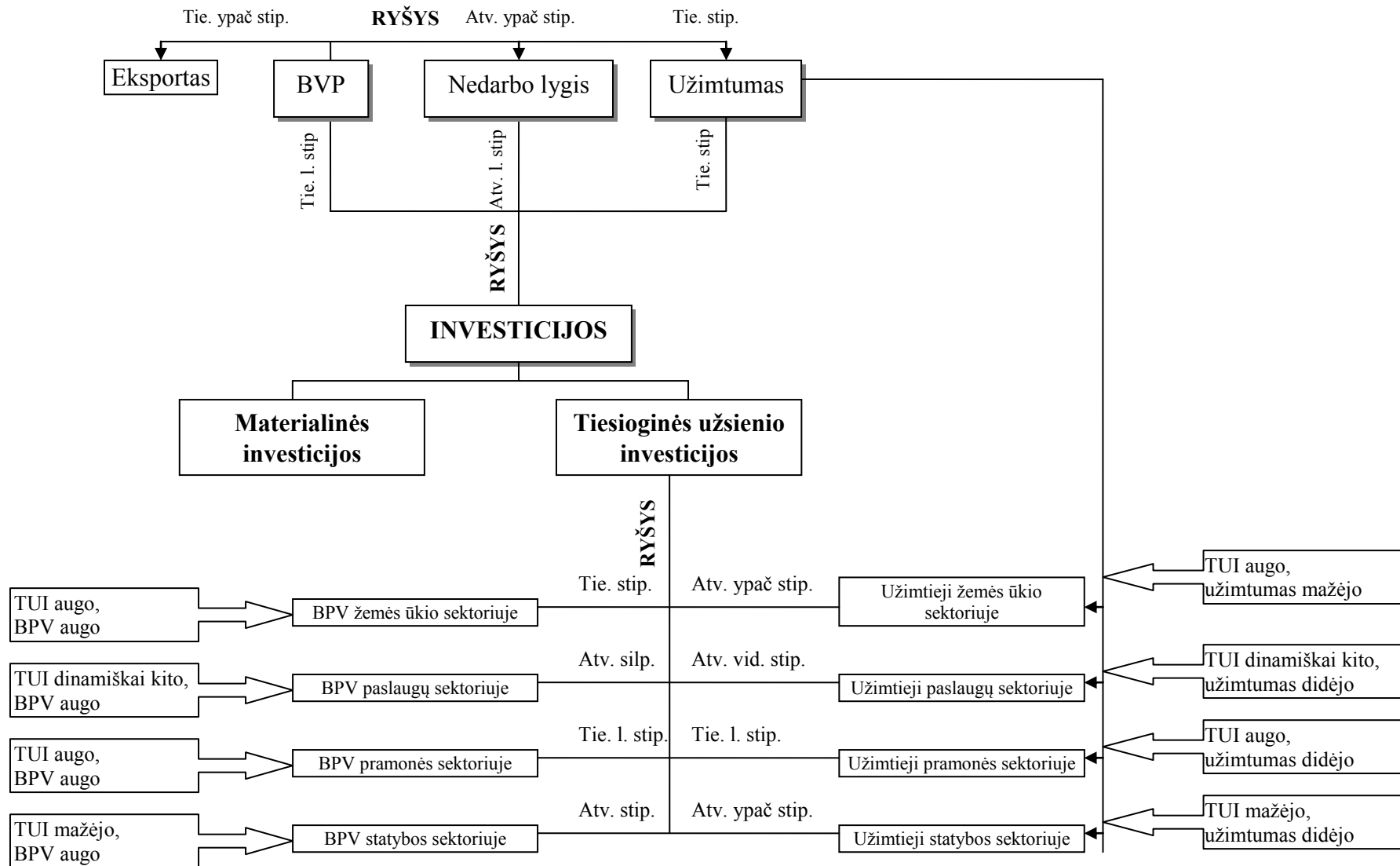
	2004	2005	2006	r
Žemės ūkio sektorius				
BPV, mln. Lt	570	630,8	673,4	0,88
TUI, mln. Lt.	10	18	68,5	
Pramonės sektorius				
BPV, mln. Lt	1117,4	1234,4	1390,2	0,99
TUI, mln. Lt.	122,7	147,8	170,4	
Statybos sektorius				
BPV, mln. Lt	342,2	370,2	478,9	-0,81
TUI, mln. Lt.	4,3	1,4	0,5	
Paslaugų sektorius				
BPV, mln. Lt	2600,5	2836,2	3197,1	-0,45
TUI, mln. Lt.	50,2	26,6	37,2	

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis.

Pagrindinių ekonominių-socialinių rodiklių kitimo tendencijos apskrityse

Rodikliai	Kitimas	Alytaus	Kauno	Klaipėdos	Marijampolės	Panevėžio	Šiaulių	Tauragės	Telšių	Utenos	Vilniaus
BVP, mln. Lt.	2001	2101	9571,4	5932,9	1780,6	3723,1	3823,6	1139,2	2174,4	2160,5	16177,9
	2006	2890,3	15948,2	9571,7	2832,7	5335,2	6368,6	1506,7	3554,2	3391,4	30506,1
	P.(S.)T 2001-2006 m.,%	37,57	66,62	61,33	59,09	43,30	66,56	32,26	63,46	56,97	88,57
	2006m.(sud.) BVP,%	3,53	19,47	11,69	3,46	6,51	7,78	1,84	4,34	4,14	37,25
BVP/gyv., tūkst. Lt.	2001	11,2	13,7	15,4	9,4	12,4	10,3	8,5	12,1	11,6	19
	2006	16,1	23,5	25,2	15,5	18,5	17,9	11,7	20,3	19,3	36
	P.(S.)T 2001-2006 m.,%	43,75	71,53	63,64	64,89	49,19	73,79	37,65	67,77	66,38	89,47
	2006 m. (sud.) BVP/gyv.,%	7,9	11,5	12,4	7,6	9,1	8,8	5,7	10	9,5	17,6
TUI, mln. Lt.	2001	218,4	1211,1	1145,3	26,7	381,5	155,2	21,6	86	109,3	5982,2
	2006	396,6	2584,5	2159,3	100,8	683,5	276,6	27	3825,3	266,4	13575,8
	P.(S.)T 2001-2006 m.,%	81,6	113,4	88,5	277,5	79,2	78,2	25	4348	143,7	126,9
	2006 m.(sud.)TUI,%	1,7	10,8	9	0,4	2,9	1,2	0,1	16	1,1	56,8
TUI/gyv., Lt.	2001	1162	1725	2966	142	1271	419	160	478	586	7032
	2006	2194	3796	5673	548	2360	775	208	21797	1508	16005
	P.(S.)T 2001-2006m.,%	88,8	120,1	91,3	285,9	85,7	84,96	30	4460	157,3	127,6
	2006m.(sud.) TUI/gyv.,%	4	6,9	10,3	1	4,3	1,41	0,4	39,7	2,8	29,2
MI, mln. Lt.	2001	201,2	1274,3	1045	146,4	448,9	314,3	90,9	243,1	217,3	3656,7
	2006	609,1	2870,7	2313,6	631,3	911	1115,4	241,1	765,8	489,8	6242,8
	P.(S.)T 2001-2006 m.,%	202,8	125,3	121,4	331,3	102,9	254,9	165,2	215,1	125,4	70,7
	2006 m.(sud.) TUI,%	3,6	16,8	13,5	3,7	5,3	6,5	1,41	4,5	2,7	36,5
MI/gyv., Lt.	2001	1072	1819	2710	776	1498	850	678	1352	1171	4303
	2006	3386	4227	6088	3445	3159	3139	1865	4375	2787	7362
	P.(S.)T 2001-2006 m.,%	215,9	132,4	124,7	343,9	110,9	269,3	175,1	223,6	138	71,1
	2006 m.(sud.) MI/gyv.,%	8,5	10,6	15,3	8,7	7,9	7,9	4,7	10,98	7	18,5
Nedarbo lygis, %	2001	22,6	17,8	17	18,5	14,6	19,5	16,4	18,6	16,6	16
	2006	5,1	5,9	6,8	2,6	8	5,7	4,2	5,6	5,9	5
	P.(S.) T 2001-2006 m.	-17,5	-11,9	-10,2	-15,9	-6,6	-13,8	-12,2	-13	-10,7	-11
Užimtieji, tūkst.	2001	66,7	273,4	154,8	65,2	118,9	136,5	48,4	63,9	71,8	352,2
	2006	71	303,6	166,8	74,6	113,3	153,1	53,7	75,4	77,1	410,3
	P.(S.)T 2001-2006 m., %	6,5	11,1	7,8	14,4	-4,7	12,2	10,95	18,0	7,4	16,5

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Statistikos departamento pateiktais duomenimis

38 pav. Ryšys tarp investicijų ir įvairių rodiklių, Šiaulių apskrityje